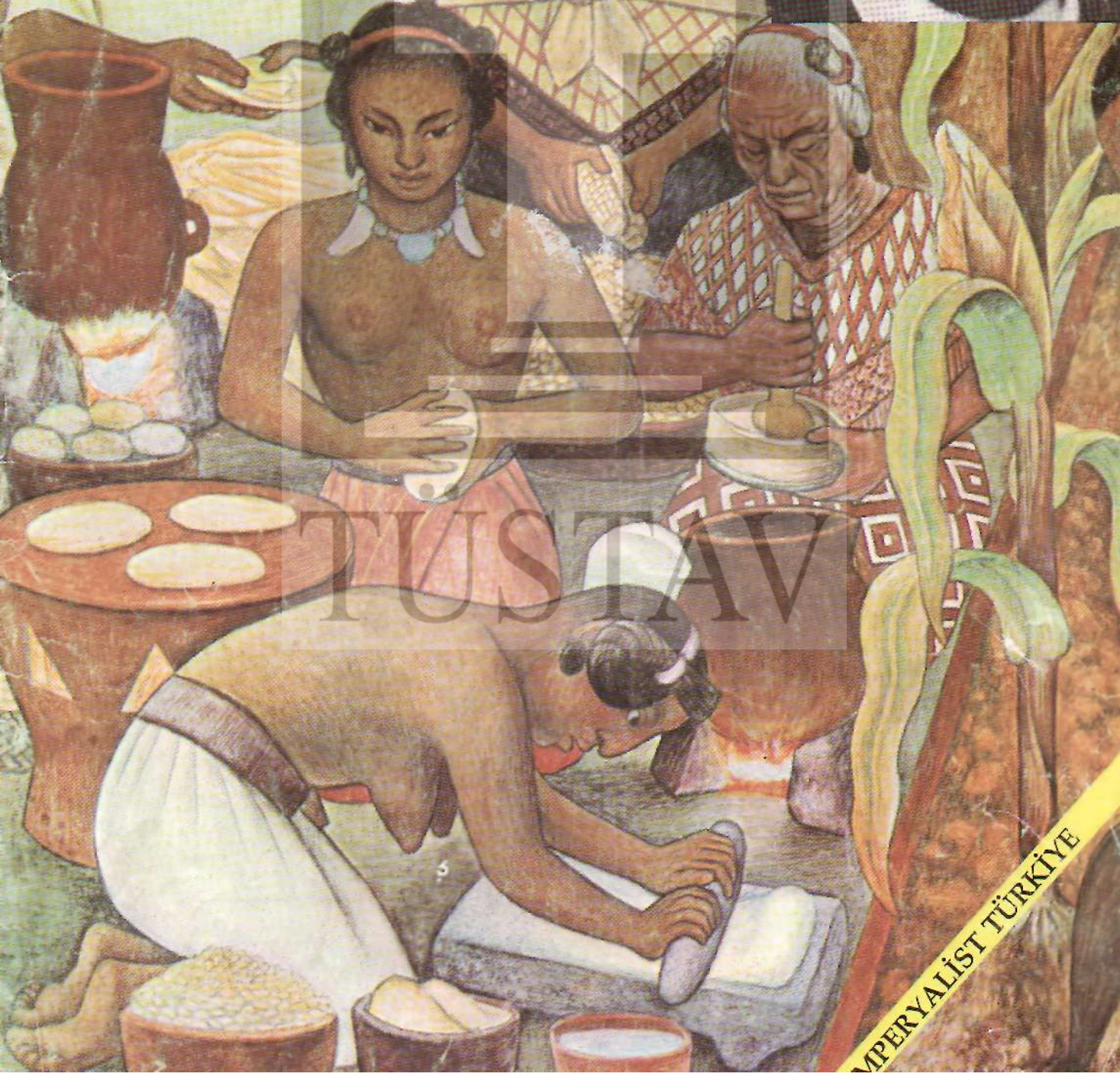

DÖRDÜNCÜ YIL SAYI: 41 MART 1991 8.000TL(KDV'ii)

TOPLUMSAL KURTULUS

AYLIK TEORİK PRATİK SOSYALİZM

TRUSTAV

İMPERYALİST TÜRKİYE

BU SAYIMIZ

41. sayımızla karşınızdayız.

Geçtiğimiz ay yeni dönemin ilk Türkiye Genel Yayın ve Yazı Kurulu toplantısı yapıldı. Bunun yansımaları zaman içinde görülecek.

İlk uygulama, dergimizdeki künye değişikliği. Çerçeve yurtiçinde gerek yurtdışında bir dizi yeni düzenlemeye gidildi. Yurtiçi ve yurtdışından yeni yayın kurulu oluşturuldu. Yeni dönemin görülebilen ilk özelliği, hareketin gençleşmekte oluşu.

Öteden beri bir haftalık dergi vurgusu yaptığımız bilimiz. Zaman zaman ön plana çıkar, zaman zaman arka sıralara düşer, ama gündemimizden hiç çıkmaz. Burjuva hegemonyası ve manipülasyonuna karşı mücadelede ideolojik şiddetin altını her zaman çiziyoruz. Açık partiyi dahi bu mücadelenin aracı olarak düşünüyoruz. Türkiye solunun birlik yolunun taşlarının döşenmesinde de önemli bir işlevi olacaktır böyle bir aracın. Bunun için giderek günlük bir gazeteye dönüşmeyi hedefleyecek bir haftalığın değişik versiyonlarına açıklığımız ve isteğimiz vardır. Bunun bir arzu, bir isteğin ötesine geçerek bir plana dönüşmesi süreç işidir. Açık parti şu an gündemimizin önünde değildir. Ancak kapalı değiliz ve soğuk bakmıyoruz.

Yeni dönemde bir diğer faaliyetimiz, bir gençlik dergisi. Bu baharda çıkmayı hedefliyoruz. Bahar genç mevsimdir. Genel yayın yönetmenliğini Bilgesu Erenus üstlenecek. Altbaşlığı Politika-Eğitim-Sanat. Adı *Yeni İnsan*. Klasik bir gençlik dergisi değil, haplaştırılmış bilgi değil, nitelik amaçlanıyor. Ben sadece duyuruyorum, kendini kendisi anlatacak.

Yeni dönemin en önemli sloganı "söz ve eylemin birliği"ni örgütlemek. Bu aynı zamanda Toplumsal Kurtuluşçuluk'un da kıstası olacak. İnsanlara göre işten, işe uygun insana...

Bütün bunlar nasıl bir dünyada ve nasıl bir Türkiye atmosferinde düşünülüyor?

ANAP öteden beri takunyacıların partisi olarak algılanıyordu. Özal da takunyacı olarak. En azından toplumsal bilinç düzeyinde böyleydi bu. ANAP, esas olarak da Özal böyle bir görünümünden sıyrılmaya çalışıyor. ANAP şimdi böyle bir mücadeleye sahne oluyor. "Komünizm tehlikesi" kalkınca, emperyalizm ve burjuvazi, komünizme karşı bir ideoloji olarak dine sarılmaktan vazgeçiyor. Türkiye için Ortadoğu'da hedeflenen, alt-emperyalist bir ülke olması. Özal bu politika için en uygun görülen lider, ancak diğer yandan sözünü yaptırtacak etkililikte görünmüyor. Çok şey söylüyor, hiçbir şey yaptıramıyor.

ABD emperyalizmi şu an dünyanın en güçlü gücü. Bir anlamda devrimci olan gerçeğin de sahibi. Güç'e dayalı politikalarından kopma çağrısı yapan Sovyetler Birliği'ne de, 'hatırlatmak görevimiz' kabilinden gerçeği hatırlattı. Kuveyt operasyonu. Sovyetler Birliği'ni sarhoşluğundan ayıltıcı etkisi olup olmayacağını göreceğiz. Ama en azından Sovyetler Birliği içinde bu sarhoşluğa kapılmamışların seslerini yükseltme ortamının oluşmasına etkisi oldu. Daha bir reel konumlanış oluşacaktır.

Bu sayımızda unsurlar halinde bu tablonun ifadeleri ve yansımaları yer alıyor

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle. Dostlukla...

Nejdet Kanbir

TOPLUMSAL KURTULUŞ

aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Dördüncü yıl, sayı:41
Mart:1991

Sahibi: Bilgesu Erenus
Genel Müdür: Şevki Ömeroğlu
Genel Koordinatör: Çelik Bilgin
Genel Yayın Yönetmeni: Candan Baysan (Türkiye)
Mustafa Silar (Avrupa)
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven
Yayın Kurulu: Hasip Akgül
Murat Ceran
Abdullah Keskin
Alper Yalman
Ahmet Zengin
Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Laleli / İstanbul
Telefon: 513 84 29 - 528 43 72
Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara
Telefon: 125 93 78
Avrupa Temsilciliği: Frankfurt
Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Almanya
Telefon: 069 / 495743
Danimarka Temsilcisi: Fadul Ölmez
Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562
Stuttgart Temsilcisi: A. Kanber Resuloğlu
Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 Almanya
Paris Temsilcisi: A.Yalman
Poste Restante Paris Bonne Nouvelle
75010 Paris, France
Bonn Temsilcisi: İmam Zeynel Aslan
Bleifeld Temsilcisi: Z. Arı
İsviçre Temsilcisi: Baran Fırat
Postfach 87 4123 Allschwil 2
Mönchengladbach Temsilcisi: İlhan Pasin
Lüisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya
Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık: 80 bin TL
Yurtiçi Aylık: 8.000.TL
Posta Çeki Numarası: 324663 Nejdet Kanbir İstanbul
Banka Hesap Numarası: 157 502 Ahmet Zengin
İş Bankası Çağaloğlu / İstanbul
Yurtdışı Yıllık 80 DM
Yurtdışı aylık: Almanya: 7 DM
İsviçre: 7 SF
Fransa: 20 FF
Danimarka: 18 DK.Kr
Döviz Tevdiat Hesap Numarası: 30100-2401
Ahmet Zengin İş Bankası Çağaloğlu / İstanbul
Kapak: Ömer Ülkendler
Kapak Resmî: Diego RIVERA

Bosun Yer! Avdınlar Matboocılık

İÇİNDEKİLER

3- Yorumlarıyla Olaylar:
Rüzgar Sola Savuruyor

16- Aydınlar, Kalıplar Ve Korkular
Tevfik Fikret Yorulmaz

20- Bilim-Politika-Yabancılaşma
Mustafa Göksoy

21- Yeniden Değil-Yanlışa Doğuş
Bilgesu Erenus

24- Ayrışma-Netleşme ve Birlik
Murat Ceran

28- Emperyalist Türkiye
Yalçın Küçük

32- Birlik-Birey-Örgüt
İrfan Dayıoğlu

36-Newroz ve Yeni Yıl
Gürdal Aksoy

40- Afaroz İçin Çok Uzun Saçlarımız
Bejan Matur

41- THKP-C'nin Tarihsel Karakteri ve Rolü
Şevki Ömeroğlu Ahmet Zengin

44-Özgür Kürdistan Kampanyası

46- Devrimci Mücadelenin Araç Sorununda
Görülmesi Gereken Bazı Yanlar
Zeynel Odabaş

48-Birleşmiş Milletler ABD'nin Aleti Oluyor
Richard Falk

49- Özal'ın Atıldığı Risk
Jonathan C. Randal

50- "Bugün Grev Yarın İktidar Dayanışması"
Lütfü Ünver

51- Öğrenci Eylemleri ve
ODTÜ Üzerine Birkaç Not
Metin Ezgi

53- Türkiye'de Tıbbın Sınırı
Dr. Tolga Karadeniz

55- "Gözaltı Keyfi Bir Uygulamadır"
Av. Hüsnü Öndül

58- Dostça Yazışmalar

62- Dergilerde Geçen Ay

RÜZGAR SOLA SAVURUYOR

I YEL SOLA DÖNDÜ

1978 bir tarih olarak alınabilir. 1978 yılında rüzgar sağdan sağdan esmeye başladı.

Rüzgar yön değiştirince bütün örgütler çalkalandı. Dev-Yol, TİP, TSİP, TKP ve burjuva örgütler bölündüler.

Dev-Yol, Dev-Sol'u; TİP, Sosyalist İktidar'ı; TSİP, TKP-R'yi; TKP, İşçinin Sesi'ni çıkardı.

Rüzgar tekrar sola esiyor. SHP ve ANAP çalkalanıyor.

Rüzgar sola esiyor. Sol örgütler içlerindeki birikmiş sağ etki-lerden annıyorlar.

Sola veya sağa dönen, rüzgar değil yeryüzüdür.

Yeryüzü sağa döndüğü zaman üzerindeki örgütlerde de sağ eğilimler başlıyor.

Rüzgar sola esmeye başlayınca, en sağdaki örgütler bile kendi içlerinde "sol" ile karşılaşılıyor ve savaşıyorlar.

1978 TERSİNE DÖNÜYOR

Eğer 1978 yılında, Türkiye'deki bütün sol örgütlerde bir sağa savrulma varsa, bu dünyanın da sağa dönmeye başladığı anlamına gelmelidir. 1978 yılında, zamanın en kütleli THKP-C ardılı hareket Devrimci Yol, daha sonra çok netleşen belirtileriyle, sağa yol almaya başlıyor ve içinden daha radikal Devrimci Sol'u çıkarıyor. 1978 yılında, Metin Çulhaoğlu'nun sonradan bulduğu ve pek de devrimci politik olmayan bir isimlendirme ile, gelecekteki soldaki bütün örgütler kendi içlerinden çatlıyorlar. TİP

merkezi, TKP ile uzlaşma ve anlaşma gerekçesiyle, sağa açılıyor ve buna karşı çıkanlar Sosyalist İktidar dergisi çevresini oluşturuyorlar. TSİP, gizliliği ve barışçıl olmayan yolları kabul ve red noktasında ikiye ayrılıyor ve önce adı TKP-R olan ve daha sonra TKP-B olarak değiştirilen hareketi doğuruyor. TKP ise daha büyük bir ayrılığı yaşıyor ve iktidarı alıp almama konusunda ikiye bölünerek TKP-İşçinin Sesi'ni çıkarıyor.

Bu tepedeki çatlaklıkların toprağın altındaki bir kaymanın sonuçları olduğu daha sonraki yılların gelişmeleriyle çok büyük bir netlik kazanıyor. 1980 başı, 24 Ocak Kararları, 1980 Eylül'ü, bunun devamı olan eylülist darbeyi getiriyor.

TÖVBekarlıktan SÜBAP OLMAYA

Sağa kayış bu oniki yıl içinde hızlanıyor ve tam anlamıyla glo-

bal bir nitelik kazanıyor. Bu hızda ve mekanda büyüme ise, bir yandan sağa açılanları daha sağcı yapıyor ve bu arada sola açılmak isteyenlerin bir kısmında da yön değişikliği ile sağa dönüş başlıyor. TKP-İşçinin Sesi, "en zayıf halka" görüşü ve Türkiye'de devrimci durum değerlendirmesinden hareketle, koyu bir parlamentarizme, anti-Sovyetizm gerekçesiyle devrimci sosyalizm karşıtlığına dönüşüyor.

TİP-TKP-TSİP için ise sağa açılmanın sınırı görünmüyor. Her gün biraz daha sağa kaydılar ve kayıyorlar. Sosyalizmde çoğulculuk adı altında bayağı burjuva parlamentarizmin hendeğine düştükten sonra, tövbekarlığa ve buradan da SBP ve baş harflerin seslendirilerek bulunacak en uygun sözcükle "SüBaP" olmaya yöneldiler. Sosyalist Birlik Partisi, sosyalizme tövbe etmiş olanların düzenin sübapı olma girişimini dönüşüyor.

ŞİMDİ RÜZGAR SOLA DÖNÜYOR

Artık rüzgar sola dönüyor: 1990 yılı ikinci yarısında bunun işaretleri çıkmıştır. Kürt hareketliliğinin duyurulmasını önlemek için çıkartılan ve büyük bir yanlışlıkla "sansür ve sürgün" karar-nameleri olarak adlandırılan ve aslında Kürt sorununa devrimci bir biçimde yaklaşan birkaç yayını susturma amacına yönelik karar-namelerin işlemeze hale getirilmesi, Kürt kitabının yayımlanması, Batı'da devrimci baskının kurulması yönünde ciddi adımlar atılması ve Deniz Baykal'ın tasfiyesi, ilk işaretlerdir. Zonguldak ve İstanbul'daki yarım grevler bunu izliyor.

SHP ve ANAP

SHP ve lideri Erdal İnönü, toplum içindeki yerlerini ve kimliklerini bulma işaretleri veriyorlar. Erdal İnönü, Kürtçe konuşma, Kürt sorununa ilgi duyan milletvekilleri konusunda ters tutumlardan sonra Deniz Baykal'ın tasfiyesi ile birlikte politikleşme dönemine giriyor. Savaşa karşı ısrarlı tutumu, bunu geliştiriyor. Bu ise SHP içinde derine inecek bir politik tartışmayı başlatıyor.

ANAP ise dünyadaki bu sola kayışla birlikte ilk ciddi kavgaya tanıklık ediyor. Türkiye Üzerine Tezler'in dördüncü kitabında, hiçbir inancı olmayan ve başkalarının da inancı olabileceğine inanmayan bir kimse olarak tanımlanan Turgut Özal, parti yönetimindeki islamik ve tarikatçı ekiple kavgaya tutuşuyor. Bu kavganın sonucunda ANAP'ın emperyalist programlı bir partiye dönüşmesi beklenebiliyor.

SAĞDA ALAN KALMADI

Dünyanın sağa dönüşmesi ile birlikte dünya sosyalist sistemi büyük bir sağ ummanın içine girdi. 1989 yılı içinde Avrupa'daki komünist rejimler yıkıldı ve NATO hayranı, Türkiye'deki bağınaz islamcılardan daha bağınaz hristiyan, kimlik yoksunu, kapitalizm taraftarlarının iktidarı başladı. Sovyetler Birliği ise sağa doğru çok büyük bir açılımdan sonra, şimdi tekrar sola dönüş işaretleri veriyor. Bu dönüşü şimdi görülen ve yakın bir gelecekte de görülebilecek olan, anti-Amerikancılık, Slavcılık, Rusya tarihine bağlılık nüfuz bölgelerini savunma olmaktadır; ciddi ve devrimci bir sosyalizm, ufukta görülmektedir.

Ancak bu ilk işaretler de, 1978-1990 arasındaki aşırı sağcılık karşısında önemli olabiliyor. Sovyetler'de yeniden iktidara yönelen ve Batı basınının "muhafazakar" olarak nitelendiği, aslında Stalin-Brejnev çizgisine açık bir Rusyacı renk ekleyen hareket,

bugünkü yönetimi, Irak'a ve Küba'ya yardım yapmamakla suçluyor.

YENİ KUŞAKLAR
ve
SİNMIŞ SAĞDAN
ARINMA

1980 yılında doğanlar bugün onbir yaşındadır. 1980 yılında on yaşında olanlar bugün yirmi yaşındadır. Artık sağ dalgaları içlerine almayacak bir yaşta olan bir işçi ve öğrenci kuşağı geliyor.

1980 yılında on yaşında olanlar, 1995 yılında yirmi beş yaşında olacaklardır. 1998 yılında 28 yaşını bulacaklardır.

Devrimi yapanların ortalama yaşı 28 olmak durumundadır.

Şimdi rüzgar sola sola esiyor. Rüzgar sola dönüyor.

Bütün ciddi örgütler, kendi iç-

lerindeki sinmiş sağı temizleme sürecine giriyor.

Korkuyu duymamış, hantallığı kişilik haline getirmemiş, marksizm-leninizmin yaratıcı ve devrimci çözümlerini anahatar gören bir döneme geçiliyor. ■

II

BASIN BİTTİ

Dünya basını Irak Savaşı ile birlikte ortaya çıkan ilk ve en büyük kaybın gerçek olduğunu yazıyor.

Gerçek sadece televizyon yoluyla değil basın kanalıyla da kaybedilmiştir.

Televizyon ve basın geçiği tahrip mekanizmalarına dönüşmüştür.

Türkiye basını'na her türlü gerçeğin çok arkasında kalmıştır. Kürt sorununu anlamamış, hep MIT'in sesini yazmış ve şimdi ise "Kürt kardeşliği" üzerine edebiyata başlamıştır.

Türkiye basını bitmiştir.

Tiraj bir bayağılıktır.

En bayağı gazete, tirajı en yüksek gazetedir.

Türkiye basınının kamusal olaylar üzerinde hiçbir etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Türkiye'de gazetecilik insanları geri zekalı yapma süreçlerine dönüşmüştür.

Dünyanın en zeki insanını Türkiye'de gazeteci yapsanız, bunda bir süre ısrar edilirse, bu dünyanın

en zeki insanı, bir süre sonra geri zekalı olacaktır. Çünkü basın ancak zekayı geriletken bir iş haline gelmiştir ve insanların zekası yaptıkları işe göre ya gelişiyor ya da geriliyor.

IRAK SAVAŞI ve KARANLIK

Irak Savaşı'nda emperyalizm, insanların karşısına bir yeni silah çıkarmak istedi: "Üstün Teknoloji". Savaşla birlikte Amerika'dan gelen düdük sesleri ile savaşın, bir yanda "üstün teknoloji" ve diğer yanda "yarı manyak" Saddam arasında olduğu izlenimi verilmeye çalışıldı. Sanki bir tarafta emperyalistler yok ve masum "üstün teknoloji" savaşıyor ve "zavallı" Arapları, "Hitler" Saddam, bu dev ile savaşmaya götürerek bir çılgınlık daha yapıyor.

Bu haince tuzak kısa bir süre sonra, Arap insanının aklı ve direnci ile bir süre işlemez oldu. Bunun yerini, "üstün teknoloji" ile donatılmış kütle iletişim araçlarının savaş gerçeğini yatak odanızı getirdiği ileri sürüldü. "Bilimsel ve teknolojik devrim" edebiyatı yıkıldıktan sonra, şimdi "üstün teknoloji" devri, yaşamın her yanında ileriye sürülüyordu.

Halbuki insanlar bu savaşta sadece yanıltıldılar. Sadece televizyon değil, bütünüyle basın, bu yanıltma operasyonunun içinde yer aldı. Gazetelerde çalışanlar her türlü tartma, tartışma ve değerlendirme yetilerinden yoksun geri zekalılar gibi hareket ettiler. Irak halkı aleyhine çıkartılan hertürlü yalana büyük bir tutku ile sarıldılar: Bir gün Tarık

Aziz'in idam edildiğini haber verdiler ve bir diğer gün Saddam'ın devrilmesine sevindiler. Bu yalanlar doğru çıkmayınca da hiç utanmadılar.

CNN ve TRT ve BAB-I ALI

"Şimdi siren seslerini duyuyorsunuz. Şimdi füze geliyor. Gelmesi gerek. Gaz maskelerimiz işte burada. Takacağız. Füze atıldı, diyorlar. Patriot karşılık veriyor. Verirse, havada patlar, ancak henüz olmadı. Yedi dakika olmadı. Sekizinci dakikaya giriyoruz. Otelin bahçesindeyiz. Sekiz dakika oldu. Demek füze atılmadı..." İşte milyarlarca liraya mal olan gazetecilik böyle yapılıyor. Tekellerin bürokrat gazetecileri, lüks otellerde, kendilerine, Amerikan subayları ve casusları tarafından verilen haber ve filmleri gazetesine ya da televizyon merkezlerine geçiriyorlar. Neden bunun için Dahran'a veya Amman'a gidiyorlar; anlamak mümkün değildir. Çünkü aynı film ve raporları, oralara gitmeden de alabilirler.

Ne kadar çok tahrif ederseniz o kadar çok ödül ve ücret alırsınız. Gazeteciliğin temel ilkesi bu olmuştur. Milliyet'te Öztin Akgüç, Türkiye basınında çok büyük bir Amerikan lobisi olduğunu yazmak gereğini duymuştur; Amerika'nın emperyalist savaşı, toplumun her yanında ve başta basında Amerikan kolları olduğunu ortaya çıkarıyor.

Savaş, yürekli ve klasik savaş muhabirleri tarafından yapılmış olan savaş gazeteciliğinin çok gerisinde, kötü niyetli ve cahil bir haberciliğe tanıklık ediyor. Bu nedenle savaşın başında televizyon-

larının başına geçenler, bir süre sonra haberleri bile dinlememeye başlıyorlar ve gazeteleri okumuyorlar. Gazeteler, savaşla birlikte büyük bir itibar kaybına da uğruyor.

TİRAJ: RAHMI TURAN BAYAĞILIK: AMERİKA

Rahmi Turan adında birisi Türkiye'nin en yüksek tirajlı gazetelerini çıkarıyormuş; gazetecilikle herhangi bir ilgisi var mı, yok mu, tartışmalıdır. Ancak şimdi "Meydan" adlı adma gazete denen ve çok büyük tiraja ulaşan "bir şey" çıkarıyor. Acaba bunu Rahmi Turan mı, yoksa CIA veya Amerika mı, çıkarıyor, kesinlikle söylemek mümkün değildir.

Sayılarının birisinde birinci sayfadaki ilk haber, savaşta ölen yedi Amerikan askerinin resimlerini içeriyor ve bir kaza neticesinde ölmelerine ağıt dökülüyor. İkinci haberde bir Amerikalı kadının birkaç gün önce bir rüyada kocasını görüyor ve birkaç gün sonra Amerikan savaşında subay olan koca kayboluyor ve buna üzüntü belirtiliyor. Bir diğer haber de yine bir başka Amerikan "kurban" ile ilgilidir. Birinci sayfada bundan başka çok küçük Türkiye ile ilgili bir haber yer alıyor.

Turan'ın Meydan'ının Amerikalılar tarafından Türkçe olarak çıkartılmış olması mümkündür çok yüksek tiraja ulaşabilen bir bayağı temsil ediyor.

KÜRTLER ve KARDEŞLİK ve BASIN

İşte bu Bab-ı Ali basını, ani bir

kararla Turgut Özal Kürtçe üzerindeki yasakları kaldıracığını ilan edince, Uğur Dündar'ın televizyonda Özal'a "Kürt Devleti" konusunda soru sorması gerçekleşince, Özal'ın Güney'deki Kürtlerin "himayesini" üzerine almak istediği kulaklara söylenince, birden bire Kürtlerin kardeşleri olduklarını hatırlayabiliyorlar. Kürt halkı üzerinde yoğun baskılar sırasında, Kürt halkına dostluk elini uzatanlara gösterilen baskı ve zulüm sırasında Kürtleri "bölücü" olarak tanıyan Bab-ı Ali, toptan bir devlet organı olarak, devletin "himayeci" bir politika aradığı bir zamanda kardeşlerini buluyorlar.

Kürt mücadelesi, basının etkisizliğinin kanıtıdır. Türkiye'de kararname delinmiştir. Kürtçe üzerinde yasaklar eninde sonunda kalkacaktır. Kürtlere insan gözüyle bakılacaktır. Bu kaçınılmaz

bir noktaya gelmiştir ve bu gelişte Bab-ı Ali basınının olumlu bir rolü olmamak bir yana hep düşmanca bir tutum almıştır.

Türkiye tirajın etkisizlik olduğu bir döneme girmiştir.

Büyük basın aslında, küçük basın olmuştur.

Ortaya çıkan sonuçta mücadele edenler ve devrimci basın asıl etkinin sahibi olmuştur.

Devrimci tutum, öncelikle bir sayı sorunu değildir; basının bitişini gösteriyor.

TÜRKÇE-KÜRTÇE-ERMENİCE ARAPÇA-HELENCE BULGARCA: YAYIN

Önemli olan sayı değil, akli mücadele için kullanabilmektir. Kürt sorunu, Kürtçe yasağı, Amerika'nın Kürt Devleti projesi, Deniz Baykal'ın Washington ile bağlantısı, Seçmeli Caydırıcılık,

yolsuzluklar, MİT-Basın ilişkisi ve daha pek çok konunun hiçbirini "büyük" basın ortaya çıkarmamıştır. Bunların hepsi sonradan genel politikanın temelleri haline geldiler. Büyük basın toplumsal yaşamdaki görünen yolsuzlukları, bozuklukları bile takip etmez olmuştur. Bu iş, Uğur Dündar'a ve devlet televizyonuna bırakılıyor. Basının bitişini Türkiye'de devrimci tutumun etkinliğini gösteriyor. Bu etkinlik ve teorik arayışlar burada kalmamalıdır. Türkiye'deki devrimci mücadele bütün bölgeye duyurulmalıdır. Bu nedenle de kendi devrimci çizgisine güvenen bütün hareketler, görüşlerini ve yaptıklarını bölge dilleriyle de yayımlamalıdır. Türkçeden başka Kürtçe, Ermenice, Arapça, Hellen ve Bulgarca devrimci yayın zamanı gelmiştir. ■

III İNÖNÜ TOPLUMSAL YERİNE DOĞRU

Erdal İnönü'nün siyasal yaşamının birinci dönemi sona eriyor ve acemilik devresinden sonra kendine güven kazanmaya başlıyor.

Deniz Baykal'ı umulmadık bir zamanda yenilgiye uğratan İnönü, Amerikan savaşına karşı da kararlı bir tutum aldı. Bu tutum Baykal'ı maskesini atarak Amerikancı yüzünü açıklamaya zorladı.

Baykal artık SHP'de kalmaz. Baykal'ın olduğu bir partiye SHP denilemez.

Rüzgar sola esmeye başlayınca birbirine çok yakın olarak görünen Erdal İnönü ile Deniz Baykal, birbirinin çok uzağına düştüler. Baykal ile İnönü'nün arasına giren mesafe artık ikisinin aynı parti içinde yer almasını imkansızlaştı-

ıyor.

Tutarlı çizginin arındırıcı olduğu bir kez daha ortaya çıktı: Erdal İnönü, Amerikan savaşına karşı tutarlı ve kararlı bir tutum alınca, Deniz Baykal tümüyle açığa maskesiz kaldı.

Baykal, İncirlik Üssü'nün Amerikan bombardıman uçakları tarafından kullanılmasını sıklıkla utanma duygusuna kapılmadan savunmak durumuna geldi. Baykal, Amerikan düşmanlığının da geçmişte kaldığını ileri sürerek İnönü'yü 1960 yıllarının Amerikan aleyhtarını öğrenci hareketlerini yeniden hortlatmakla suçladı.

**CUMHURBAŞKANI OĞLU
PROFESÖR ve POLİTİKACI**

Erdal İnönü, muhalefet partisi liderliğine geçtiği zaman bir süre cumhurbaşkanı oğlu olduğunu hiç unutamadı; bir cumhurbaşkanının politikaya ilgi duymayan oğlu olarak Çankaya Köşkü'nde büyüyen Erdal İnönü, muhalefet lideri olduğu zaman da bazan Çankaya Köşkü'nde oturan bir diktatöre babası gibi bakıyordu. Bütün adımlarında düzen sınırları içinde kalmaya, meşruiyetçi görünmeye özen gösteriyor ve Hürriyet'in, MİT'le ilgili olup ol-

madığını ısrarla sorduğumuz başyazarının görüşlerine önem veriyordu.

Deniz Baykal, politikada kendisine hiç güveni olmayan politikacı tipinin temsilcisidir. Güven-sizlik, sağcılığın kardeşidir ve yalancılıkla birlikte görülür.

Kendisine güveni olmayan Deniz Baykal, SHP içinde, bir yandan bir hizbin lideri olarak ve diğer yandan da Erdal İnönü'nün arkasına gizlenerek varolmak istemiştir. Ayrıca bunların kendisine hükümet başkanlığı kapısını açmayacağını düşündüğü için başka yerlerden de güç almaya çalışmıştır.

TOPLUMSAL KURTULUŞ BÜYÜKELÇİ ve BAYKAL

Büyük basın, karanlığı ve bilgi vermemeyi bir politika haline getirirken Toplumsal Kurtuluş, bundan önceki Amerikan Büyükelçisi Straus-Hupe'nin iki başbakan adayından birisinin Deniz Baykal ve diğerinin Bedrettin Dalan olduğunu yazdı. Bölgede fundemantalist islamcı akımların etkisinden korkan ve sadık adamları Turgut Özal'ın islamik tarikatlarla bağlarından korkan

Amerika'nun bundan önceki sağ kampanyalar uzmanı büyükelçisi, birisi ANAP içinde ve diğeri SHP'de iki başbakan adayını üzerinde çalışıyordu. Baykal da, kendi gücüne hiç güvenemediği için, başkasının ve bu arada Washington'un desteği olmadan bir hükümet başkanı olamayacağını düşünüyordu.

Baykal, SHP içinde Amerika'nun adamıydı ve Erdal İnönü'nün arkasına gizlenerek gerçek yüzünü göstermiyordu. İç politikayı, hizipçiliği ve benzerlerini bilmeyen Erdal İnönü, Baykal'ın çemberi içinde iken, 1990 yılı içinde bu çemberin kısığını iyice duymaya başladı. Basit bir kişisel çekişme olarak görünen İnönü-Baykal çekişmesinin altında Amerikan çizgisi ile karşısında olanların mücadelesinin yattığı Amerika'nın Irak Savaşı nedeniyle birdenbire açığa çıktı.

İNÖNÜ : SADDAM ve ÖZAL

Özal'ı köşkünde ziyaret etmeyen Erdal İnönü'nün Saddam Hüseyin ile sarayında buluşması kolay demogoji yapmaya imkan veriyordu. İnönü bu demogojik saldırılardan fazla etkilenmedi ve

giderek daha açıklık kazanan bir savaş karşıtı çizgi izledi. Bu çizgi, şimdiye kadar gerçek Amerikan-çı yüzünü gizleyebilen Baykal'ın açıkça bir Amerikan politikası savunucusu olduğunu açıklamasına yol açtı. Süleyman Demirel'in bile açıklıkla savunmadığı İncirlik Üssü'nü Amerikan uçaklarına kullandırmayı Baykal savundu. Bu yetmiyormuş gibi, 24 Ocak Kararları'nın posası çıktığı bir zamanda, CHP ve SHP içinde şimdiye kadar görülmemiş bir açıklıkla, piyasa mekanizmasının herkes tarafından kabul edilmesini istedi. Hiçbir işkenceye, hiç bir politik baskıya karşı çıkmamış olan Deniz Baykal, Turgut Özal çizgisini, "Gelin hep birlikte devletin müdahalesine karşı çıkalım" diyerek sürdürüyordu.

Baykal'ın bu çıkışı SHP içinde bütün köprülerin atılması anlamına geliyordu. Baykal şimdilik kansız bir Pinochet politikası savunuyordu ve bu politikayı savunmak, CHP çizgisi ve SHP politikası ile bağdaşamaz; bu nedenle Baykal'ın son çıkışları İnönü'nün daha çok politikleşmesini ve netleşmesini sağlamaya yarıyor.

İNÖNÜ ve SAVAŞ

Özal ve Akbulut, "Bize savaşa girecek diyorlardı, bakan girmedik, yalancı çıktılar" diye kendilerini savunurken, İnönü, bu sonucu, kendi uyarılarına bağlamak eğilimindedir. Turgut Özal'ın savaşa girmek için kıvrandığı bir zamanda, Türkiye'nin bunun dışında kalabilmesi Türkiye'deki savaş karşıtı güçlerin etkinliğine, bu arada hiç kuşkusuz, Erdal İnönü'nün tutumuna da bağlı olmuştur. Fakat bütün bunların yanında, Washington'un, Türkiye'nin savaşa girmesi halinde, dikkatle geliştirdiği tutucu Kürtler ile bağların altüst olmasından korkması da burada etkili olmuştur. Washington, Türkiye'nin her türlü yardımı yapmasını, ancak savaşa girmemesini istemiştir; bu, Özal'ın elini kolunu bağlıyor.

TÜSTA

Neden ne olursa olsun, Deniz Baykal'ı yenmekle başlayan İnönü'nün çizgisi, Amerikan savaşına karşı tutumuyla birlikte sürüyor. Bu, CHP-SHP çizgisinin netleşmesi ve Erdal İnönü'nün toplum içinde kendi mücadelesine bir yer bulması anlamına da geliyor. Nitekim Erdal İnönü, Kürt sorunu karşısında da ilk

acemiliklerini ve ters adımlarını bir kenara bırakarak daha dikkatli ve akılcı bir çizgiye yaklaşıyor.

SHP'nin emperyalist çizgiden uzaklaşması ve Erdal İnönü'nün kendi çizgisinde daha kararlı bir yürüyüş sergilemesi, rüzgarın sola esmesiyle ilgili görünüyor. Ancak bunun sürekliliği SHP içinde ciddi bir politikamadan geçiyor. ■

üzere gazetecilere bunları açıklıyor ve herşeyi yönettiği yazılan Özal'ın hükümeti, bugün yasak olmayan Kürtçe konuşmayı serbestleştirmekten söz ediyor ve bunda bile bir adım atmıyor.

Özal ve Milliyetçi Demokrat Parti'den devralınan sözcülerinden Mehmet Yazar, 141, 142 ve 163. maddeleri kaldıracıklarını ilan ediyorlar; Adalet Bakanı Sungurlu ile Hükümet Başkanı Akbulut sadece değiştirmeden dem vuruyor. Gelmiş geçmiş en tembel ve en tutucu bakanlardan birisi olan Sungurlu, bu değişiklikler için anayasa değişikliğine gerek olmadığını, ancak sağlam olması için değişiklik peşinde olduklarını ilan ediyor.

WASHINGTON
ve
EMPERYALİZM
ve
ÖZAL

ANAP, bir şirketti. Şimdi parti mi oluyor?

İçinde çeşitli eğilimleri barındırmakla övünen ANAP'fa, bazı eğilimlerin diğerlerini kuması zamanı gelmiş görünüyor.

Devlet ve tekeller bürokratlığından başkanlığa çıkan inanç yoksunu Özal, birdenbire emperyalist bir parti ihtiyacını görmüşe benziyor.

Herkes, Bayan Özal'ın ANAP İstanbul İl Başkanlığı ile yetinmeyeceğinde birleşiyor. Kavgadan başlıyor. Özal sonrası cumhurbaşkanlığı veya Özal zamanında başbakanlık hayaller arasında yer alabiliyor. Karı-koca Özal'ın Bayan Özal'a, Bay Özal'ın Çankaya Köşkü'nde ikamet ettiği bir zamanda ana muhalefet liderliğini de düşünmüş olmaları mümkündür. Böyle bir ihtimale hazırlanıyorlar.

**TURGUT ÖZAL
DURUMA HAKİM Mİ?**

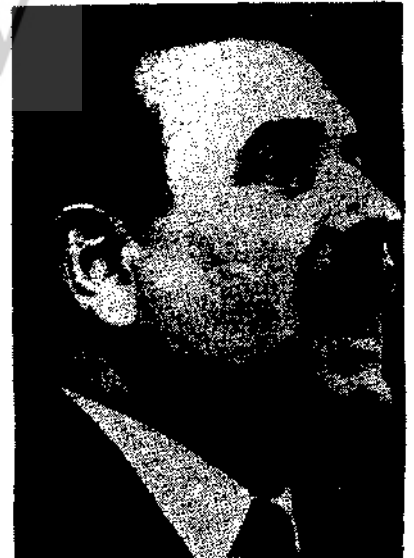
Artık Bab-ı Ali basınında yazılanların tümüne inanmamak ve Bab-ı Ali'de çalışanların zaman içinde zekalarını yitirdiklerini düşünmek zamanı gelmiştir: Bab-ı Ali basını, Ali Bozer'in istifasını, Sefa Giray'ın ayrılmasını hep kişisel ve küçük delege hesapları ölçüsünde alıyor. Bunun arkasından Genel Kurmay Başka-

nı'nın istifası gelince şaşırıyor.

Geri zekalıların yönetimindeki İstanbul basını, sürekli olarak Turgut Özal'ın Türkiye'yi yönettiğini ileri sürüyor. Ancak Turgut Özal'ın istediklerinin pek çoğunu yaptıramadığı bile biliniyor. ANAP içinde büyük prestijine karşın Turgut Özal, savaş kararını ancak birkaç taksitle çıkartmak zorunda kalmadı mı? Bab-ı Ali basını, ancak geri zekalılara hitap eden bazı klişelerin dışına çıkamıyor.

**KÜRTÇE YASAĞI
ve
YÜZKIRKBİR KERE
MAŞALLAH**

Turgut Özal yerinde sayıyor. Toplantılar yapıyor, Kürtçe yasağını kaldıracağını ilan ediyor ve bakanlarını ikna ettiğini söylüyor, ancak arkasından hiçbir ciddi adım gelmiyor. Kürtçe yasağını kaldırmak, Kürtçe yazma yasağını kaldırmaktır; Özal yazılmamak

arıyor; Bedrettin Dalan ve Deniz Baykal bir süre önce bulunan politikacılar oldular. Ancak Dalan, belki de Washington'dan gördüğü telkinlerin de etkisiyle erken bir mücadeleye girdi ve her tür şansını yitirdi. Bu Amerika'nın da alternatiflerinden birisinin kaybolması anlamına geliyordu.

Amerika'nın Mesut Yılmaz'ın liderliğinden endişelendiği kesindir; Yılmaz'ın Dışişleri Bakanlığı zamanında Amerika ile Türkiye Dışişleri Bakanlığı açık polemiklere girmiştir. Bonn'a yakın Yılmaz, Amerika'nın istediği formlere uyum göstermiyor.

Laik görünüşlü, halk arasında ilgi ve zaman zaman da sempati sağlayabilen Semra Özal, Amerika'nın da beğenebileceği bir kimsedir. Ayrıca Ortadoğu'da bir Amerikan savaşının yapıldığı bir zamanda, en sekter islamik tarikatların açıkça etkisinde bir iktidar partisi artık Amerika'nın hoşgörüsüyle karşılamayacağı bir durumdur.

ALİ COŞKUN ve ARVASI ve NAKŞİLER ve "YAŞASIN CUMHURİYET"

ANAP içinde tutucu kesimin Semra Özal'a rakip olarak düşündükleri Odalar Birliği'nin eski Başkanı Ali Coşkun, Semra Özal ile tokalaştığı zaman abdestinin bozulacağını düşünen ve bu nedenle hiçbir zaman tokalaşmayan bir dini bütün müslümandır. Yine Semra Özal'a rakip sayılan ANAP İstanbul ikinci başkanı, Kürtlerin Arvasi kolundandır ve tarikat lideri bir aileden geliyor. Turgut Özal'ın husumetini çeken Keçeciler, 12 Eylül öncesinde Konya'dan MSP belediye başkanıdır. İçişleri Bakanı Aksu'nun da Nakşibendi tarikatından olduğu ve sadece nakşi olanları vali yaptığı ileri sürülüyor.

İşte durum böyleyken, "en ilerici basın" Turgut Özal'a karşı nakşibendi tarikatını desteklemek ilericiliğini gösteriyor. Sanki bir tarafı mutlaka desteklemesi gerekiyormuş gibi ve sanki

Özal'a kişisel düzeyde karşı olmak ilericilik olurmuş gibi, birdenbire nakşibendi tarikatının kucağına oturuyor.

AİLE İÇİNDE SÜRPIZLER

Bu işte basındır. Geri zekalılar tarafından yazılan ve okuyanları geri zekalı yapmaya yarar. ANAP programını yazmakla övünen, çok yakın zamana kadar Özal'ın sağ kolu sayılan, askerlerden rahatsızlık duyan Özal'ın mutemet bir adamı olarak Milli Savunma Bakanı yapılan Hüsnü Doğan bile bu pek ileri ve pek laik basın tarafından övülmeye layık bulunuyor. İlkesizlik sınır tanımıyor.

Eğer propaganda değilse Turgut Özal sonrası planlarının yapılmasını teşvik edici bir durumdur: Yeğeni Hüsnü Doğan ile kardeş Yusuf Özal'ın, Özal'ın koltuğuna oturmak istedikleri anlaşılıyor. Şu arada Özal'dan verilen haberleri çok iyi yayımlayan Hürriyet gazetesine bakılacak

olursa, bunlar, Özal hayatta iken de bir darbe peşindeler. Muhafazakar bir hiziple ve Mesut Yılmaz'a karşı çıktığı gerekçesiyle partilerini ellerine almak istedikleri ve sonunda Turgut Özal'ı istedikleri senaryoya zorlayacakları, Turgut Özal'a atfen, Hüriyet'te dile getirildi.

YENGE BU YAPILIR MI?

Dini-imanı en bütün ve başı açık Semra ile yüzyüze gelmeyen Korkut Özal bir yana bırakılacak olursa, aileden Doğan ve Özal bu hesapları yaparken, yengeleri Semra Hanım'ın bir başka hesap içinde olduğu ortaya çıkıyor. Üstelik Semra Hanım, işe, ANAP İstanbul örgütünü tarikatçılardan kurtararak başlamak istiyor.

Semra Yenge'nin bu çıkışı Yetim Hüsnü ile kardeş Bozkurt'un oyununu bozuyor ve bir savaşta başka çıkar yolları kalmıyor. Çünkü Semra Yenge'nin uzun zaman İstanbul İl Başkanlığı'nda kalamayacağını biliyorlar. Çünkü bu Semra-Turgut çiftinin beraberliklerinin sık sık kesintiye uğraması demektir.

Kalbinden her zaman yaşamı sona erme tehlikesiyle yaşayan Turgut Özal'ın yerine Semra Hanım geçebilir. Bunun için Turgut Özal'ın isteklerine "peki" dedikten sonra bir türlü yerinden oynamayan Yıldırım Akbulut'u yerinden etmek gerekebilir. Ancak Semra Turgut çiftinin, Turgut Özal'ın köşkte oturduğu zamanda, ANAP'ın bir muhalefet partisi olarak yetişmesi dönemini düşünmüş olmaları da mümkündür. Muhalefet lideri Semra Yenge de hesapların içindedir.

EMPERYALİST TÜRKİYEYE EMPERYALİST ÇİZGİDE BİR ANAP

Fakat bütün bunların ötesinde Turgut Özal'da, Amerika'nın Irak Savaşıyla birlikte Türkiye'nin ikinci sınıf bir emperyalist devlet olabileceği senaryosu doğmuştur. İslamik bir bölgede fazla

İslamcı bir emperyalist ülke, tarihsel çizgilere uymuyor; Turgut Özal, Türkiye'nin emperyalist bir devlet olabilmesi için bazı yapay geriliklerden kurtulması gerektiğini düşünüyor. Modern, "Avrupai", Türkçe ve Kürtçe konuşulan, artık işe yaramayan 141 ve 142 gibi maddelerden arındırılmış, büyük işletmelere sahip, Arap ülkelerinden sonra Sovyetler'de yatırım ve inşaat işleri alabileceğini kanıtlayan bir Türkiye için bugünkü ANAP yeterli olmuyor. Bu ANAP, içindeki isla-

mik fundamentalistleri Refah Partisi'ne verebilir ve Süleyman Demirel ile Bedrettin Dalan'ın tabanını eritebilir; Demirel'in bile işletmecisi Tansu Hanım ile odalar birliğinden Ersin Bey'le vitrinini değiştirdiği bir zamanda emperyalist Türkiye'yi hazırlamaya yönelik ANAP'ın da değişmesi, şirket olmaktan çıkarak parti haline gelmesi gerekiyor.

Bu ise bir iç kavga ile mümkün görünüyor. ■

V KÜRT CEPHESİNDE YENİ İTTİFAK: TALABANİ BARZANİ ÖZALİ

Özal bir tekelli devlet bürokrası olmuştur. İttifaklara çabuk girer ve çabuk çıkar.

Amerika'nın öncülüğüyle Barzani Londra'da bir demeç vererek otonomi istediklerini ve Türkiye'de bir Kürt Devleti kurulmasını önleyeceklerini ilan etti.

Ertuğrul Özkök, "yazılamayacak" kaydıyla kendisine söylenen ve söz dinleyerek yayımlanmadığı bir haberin diplomatlar için yayımlandığını görünce sinirlendi ve Talabani ile Özal arasında görüşmeler başladığını açıkladı.

Özal ise, televizyonda da yayımlanan bir demecinde Saddam'ın "Kürt halkı" için yaptığı kötülükleri saydı ve Halepçe katliamından duyduğu üzüntüyü belirtti.

Yalnız Küçük, Bekaa Vadisi'nde Partiya Karkeran Kürdistan Lideri Öcalan ile yaptığı görüşmede, tutucu Kürtlerden PKK hareketine gelebilecek tehlikelerden ve 1920 sonu ve 1921 başında Türkiye'deki Kurtuluş Savaşı'nda yok-

sul köylülere dayanmak isteyen Çerkez Ethem'in ve Moskova ile dayanışmayı savunan Mustafa Suphi ve arkadaşlarının temizlenmesinden söz etti. Bunların bir bölümü Kurtuluş'ta ve sonra da Tezler'de yayımlandı.

AMERİKA'NIN USLU ÇOCUĞU: ÖZALİ

Özali, Amerika'nın çok uslu çocuğudur. Amerika'nın Irak Savaşı çıktığında bu vesileyle bir de "Musul ve Kerkük'ü alarak" Mustafa Kemal gibi gazi ve unutulmaz olmayı planlıyordu. Muhtemelen Toplumsal Kurtuluş'un Amerika'nın Kürt senaryosu ile ilgili olarak yazdıklarını bilmiyordu veya söylediklerine inanıyordu. Bunun olmayacağını gördü: Bu kez ikinci sınıf bir emperyalist devlet stratejisiyle tutucu Kürtler ile bağ kurmayı ve Kürtleri "himayesine" almayı planlamaya başladı.

Özali'ye göre Türkiye'nin Kürtleri koruması yeni bir iş değildi; Halepçe katliamı sırasında kapılarını Kürtlere açmıştı. Gerçi o zaman bunlar Kürt değil "Irak'tan gelenler" deniyordu. Ama, böyle bir politikaya karar verince, bir zamanlar suç sayılan ve 1977 yılında Türkiye'ye gelen

si'nin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasına gerekçe yapılan "Kürt halkı" sözünü bile telaffuz etmekten çekinmiyordu.

Buna karşılık Türkiye'yi nerede olursa olsun bir Kürt Devleti ürkütüyordu. KDP Lideri Mesut Barzani de, Washington Post'a verdiği demeçte bir devlet kurmayı düşünmediklerini ve Türkiye'nin endişe etmemesi gerektiğini dile getirdi. İstedikleri sadece

yet'in yazdığına göre Kürdistan Yurtsever Cephesi Lideri Celal Talabani ile Özali, araçlar aracılığıyla, konuşuyorlar, Özali bunu, yazılmamak kaydıyla güvendiği gazetecilere söylüyor; ancak yabancı diplomatlar için çıkan Daily News gazetesi bunu yayımlıyor. Bunun üzerine Özali ile ilgili her türlü sırrı bildiğini göstermekten geri kalmayan Ertuğrul Özkök ayrıntılı bilgiler veriyor.

Barzani'nin söylediklerinde

ÖZAL'LA TALABANI ARASINDAKİ KÖPRÜ

BİZE geçen hafta başında "yazılmamak kaydıyla" aralarında bir olay için Turkish Daily News Gazetesi'ne geçti.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Irak'taki Kürt hareketinin liderleri arasında dolaylı bir ilişki kurulmuş durumda. Gazetelerin haber: Londra çıkış. Yanı sıra büyük bir ihtimalle, bu "İhtis" Londra'da kuruluyor.

Hemen belirtelim bu, "resmi" veya "diplomatik" bir ilişki değil. Resmi hiçbir sıfatı bulunmayan, ama bölgeyi iyi tanıyan biri bu ilişkiyi sağlıyor.

Nitekim Türk Dışişleri Bakanlığı yetkilileri bunu doğrulamıyorlar.

İlişkinin nasıl kurulduğuna gelince... Söz konusu kişi, yurt dışına gitmeden önce, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la görüşüyor. Bu görüşmede, yurt dışına gideceğini, orada, Irak'taki rejim aleyhtarı Kürt liderleriyle görüşeceğini söylüyor ve Özali'ye "İhtis" ile ilgili bir mesaj var mı?" diye soruyor.

İşte bu noktada önemli bir nüans var. Özali, "Evet, mesajım var. Şu'nun söylediği" demiyor. Ama başka bir şey yapıyor...

Özal, koşullu affa açıklık getirdi:

Apo dahil terör suçuna tecil

ANKARA (Cumhuriyet Büro) — Cumhurbaşkanı Turgut Özal, ANAP milletvekilleriyle sürdürdüğü ev toplantılarında

Savaş sonrasında yönelik görüşlerini anlatıyor. Boşadok bu tür fikirler bütün etnik gruplar ve toplumun sosyolojik, dini özellikleri hakkında duruşmelerini ayrıntılı biçimde aktarıyor.

Savaş sonrasında yapmak istediği şeyleri söylüyor. Tabii konuştuğu kişi de, Özali'nin anlattıklarını doğrudan dinliyor.

Araç kişi, yurt dışına gitmeden önce, Iraklı muhaliflere, Özali'nin bu görüşlerini aktarıyor. Tekrar ediyoruz: Özali'den gitmiş bir mesaj yok. Ama anlattığı şeyler, tabii ki, bölgenin her son mesaj olarak kabul edilebilecek özelliklere sahip.

Bu dolaylı mesaj, Kürdistan Yurtsever Cephesi lideri Talabani'ye ulaşıyor. Özali'nin bölgeye ilişkin görüşleri yal-

nızca Irak'taki Kürt muhaliflere değil, aynı zamanda Baas aleyhtarı gruplara ve özellikle Filistinlilere de iletiliyor. Özali'nin görüşlerini aktaran kişi, Irak Kürt hareketinin önderlerinin görüşlerini de dinliyor. Ancak bu defa ortada değişik bir durum var... Yurt dışından Özali'ye bir mesaj geliyor.

Bu mesaj, henüz Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a iletilmedi. Büyük bir ihtimalle bu hafta sonu veya gelecek hafta başında kendisine "sözünü" olarak iletilicek.

***

YURT dışındaki Kürt hareketinde, son günlerde Türkiye'ye karşı belirgin bir yumuşama gözleniyor.

TALABANI İLE ÖZALİ

Barzani, Türkiye'de Kürtçe üzerindeki yasakların kalkacağı haberlerini sevinçle karşılıyordu. Ancak bu şimdilik erken sevinç oldu ve Kürtçe üzerindeki yasaklar kalkmadan Talabani ile Özali görüşmeye başladılar. Hürri-

Kürdistan Yurtsever Cephesi yanında Irak Demokratik Kürdistan Partisi de daha yumuşak bir politika izliyor.

Bu arada, Türkiye'de de bazı gelişmeler gözleniyor. Mesela, ANAP Hakkâri Milletvekili Naim Coşkun'un, PKK militanlarının bazıları için af getirilebileceği yolundaki demeci, henüz resmen yalanlanmadı.

Bütün bunlar, Özali'nin, savaş sonrasında Kürdistan politikasında, Kürtçe konuşmaya izin verilmesi dışında, başka bazı girişimlerde de bulunmaya hazırlandığını gösteriyor.

Cumhurbaşkanı, yakınlarına, "Kürtçe konuşunun sulandırılmasına izin vermem" diyerek, bu kararlılığı gösteriyor.

Önümüzdeki günlerde ülke çapında ilginç bir tartışma başlayacak. Demokratik sistemimiz, millet anlayışımız, hoşgörümüz bu tartışmanın hangi boyuta kadar gidebileceğini gösterecek.

Her ne olursa olsun, Türkiye'nin böyle tabu sayılan meselelerini konuşabilir hale gelmesi, demokratikleşme planımızın fena işlemediğini gösteriyor.

su var. 1967 ile 1988 arasında

Irak'ın Türkiye sınırlarının kontrolü bizdeyken Ankara'nın bir şikayeti yoktu. Ama daha sonra Saddam Hüseyin ipleri ele geçince PKK'yı desteklemeye başladı. Savaşın sonra sınırın kontrolü yine bizde olacak. O zaman PKK'nın Irak içlerindeki kamp-lardan Türkiye'ye saldırmasına

izin vermeyeceğiz". Öyle görünüyör, Talabani-Barzani-Özali yakınlaşmasının eksenini PKK konusu oluşturuyor.

Mesut Barzani, Türkiye Kürt sorununda "aydın" bir tutum izlerse PKK'nın zayıflayacağını ileri sürüyor. Bu, emperyalist olmak isteyen Türkiye'nin izlemek istediği genel çizgiye uygundur. Şiddetle mücadele edenlerin dışındakilere, evcillere, uysallara, büyük özgürlük ve imkan tanıyarak devrimcileri tecrit etmek ve devrimci hareketleri lokalize etmek, genel politika olarak görülüyor.

ÖZALİ'NİN SÖZÜ NE KADAR GEÇER ?

Ancak Özali'nin sözü ne kadar geçerli olacaktır? Zorladığı zaman yeğeni Yetim Hüsnü'yü Milli Savunma Bakanlığı'ndan kapı dışarı edebilmektedir. Fakat istediği veya sık sık sözünü ettiği bir yasayı çıkartabildiği henüz görülmemiştir. Yine yazılmamak kaydıyla Kürtçeyi serbest bırakacağını önce gazetecilere söylemesine ve daha sonra tartışmasını yapmasına rağmen bir adım bile atılmamıştır. 141 ve 142 üzerinde bütün Özali grubunun görüş birliği olmasına karşın, bir tek ciddi adım atılmıyor.

DENİZ BAYKAL BU İŞTE VAR MI ?

Talabani-Barzani-Özali arasındaki ittifakta Washington'un çimento rolü oynaması büyük bir ihtimaldir. SHP'de kaçırdığı yeri tekrar elde etmek isteyen Deniz Baykal'ın birdenbire koyu bir Amerikan yanlısı politika izlediğini açıklamasının, bu ittifak ile bir ilgisi olup olmadığı sorusu ortadadır; Deniz Baykal'ı bu maskesiz halinde en fazla destekleyenlerin başında eski TSİP'li, Kürt kökenli Fuat Atalay'ın bulunması dikkat çekicidir. Washington'un tutucu Kürtlere destek olması Ankara'daki tutucu Kürtleri de heveslendirmiş olabi-

lir ve Deniz Baykal bu hevesler içinde maskesini atarak Amerikancı yüzünü göstermekte sakınca görmeyebilir. Bu ihtimal ciddi görünüyor.

WASHINGTON KÜRTLERİ BÖLER

Washington'un Kürt politikasında ağırlığını göstermesi, Kürt hareketine bölücü etki yapmaktadır; tutucu ve buldukları topraklardaki egemenlerle her zaman anlaşma yolunu arayan Kürtlerin Washington'a yaklaşıkları ve yaklaşacakları görülüyor.

Washington'un çimentosuyla kurulmak üzere olan Talabani-Barzani-Özali eksenini ve buna Deniz Baykal'dan gelebilecek olan destek Kürtleri PKK konusunda ikiye bölme amacını taşıyor. Barzani, Güney Kürdistan'a etkinliklerin artması halinde PKK'yı durduracaklarını açıkça söylüyor. Özali ise Amerika'nın Irak Savaşı

ile birlikte Irak'ta Hüseyin'in yok edilmesini ve "demokratik" bir yönetimin kurulmasını istiyor.

HOŞGELDİN GAZİ PAŞA ve KOMİNTERN

Yıllar geçtikten sonra resmi politika, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Kürt politikasına benziyor. Bu politika, Irak'taki Kürtlerin iyiliği ve Türkiye'deki Kürtlerin kötülüğüne dayanıyor. 1920 yıllarında Komintern'in ve TKP'nin de desteğini alan bu politikaya göre Irak'taki Kürt hareketliliğini desteklemek ve Türkiye'deki Kürt hareketliliğini bastırmak ve asimile etmek öneriliyor.

Turgut Özal, Musul'u alarak Gazi Paşa'nın yapamadığını yapmak şansından yoksun kalıyor. Ancak yine de Talabani-Barzani-Özali ittifakını kurarak Gazi Paşa'nın yaptığını yapmaya çalışıyor ve bunu yaparken de "Kemalizm sona ermiştir" diyebiliyor. ■

VI SOVYETLER'DE SAYUZ HÜCUMLARINI DIŞ POLİTİKAYA ÇEVİRDİ

Giderek güçlerini artıran "Sayuz" Siyasal Birliği, hücumlarını Sovyet dış politikasına yöneltiyor.

Sayuz, Yeni Siyasal Düşünce'nin uluslararası uygulamadaki sonuçlarını Sovyetler Birliği'nin güvenliğinin sarsılması olarak özetliyor.

Amerika'ya karşı Irak'ın desteklenmemesi, Küba'ya yardımların kısılması Sayuz'un en şiddetli eleştirileri arasında yer alıyor.

Yüksek Sovyet üyesi Albay Nikolay Petruşanko ile birlikte "Sayuz" siyasal birliğinin önde geleni ve parlamentoda liderliğini yapan Albay Viktor Alksnis, Ma-

reşal Sergey Ahromeyev, eski politbüro üyesi Yeger Ligaçev, eleştirileri toplarını perestrojka döneminin dış politikasına çevirdiler. Ligaçev, 1989 yılında Doğu Avrupa'da

olanları açıklıkla, "sosyalizmin bir yenilgisi", "Varşova Paketi'nin zayıflaması" ve "NATO'nun kazanımı" olarak niteliyor. Bunları yeni siyasal düşünmenin dış politikaya uygulanmasının bir sonucu sayıyor.

SOVYETLER'İN GÜVENLİĞİ ZAYIFLAMIŞTIR

Sayuz, Gorbaçov tarafından izlenen politikanın en önemli sonucunun Sovyetler Birliği'nin güvenliğinin zayıflaması olduğunu düşünüyor ve ileri sürüyor. Doğu Avrupa'daki sosyalist rejimlerin yıkılması kadar Amerika'nın Irak Savaşı'na seyirci kalınması da Sovyetler Birliği'nin güvenliğini zayıflatıcı uygulamalar olarak görülüyor. Sayuz, Amerika'nın Irak Savaşı'na karşı çıkmayarak Amerika'nın "askerlerinin Sovyet Azerbaycanı'nın sınırına kadar" izin verilmiş olduğunu belirtiyor.

Sovyetler Birliği'ndeki en saygın askerlerden sayılan Mareşal Ahromeyev, Sovyetskaya Rossiya gazetesinin kendisiyle yaptığı bir söyleşide şunları söylüyor: "Şimdi Batı bize kendi koşullarını dikte ediyor ve hatta içerde nasıl bir politika izlememiz gerektiğini bile kararlaştırıyor. Genel olarak bize güçlü bir noktadan yaklaşıyorlar ve bizim çıkarlarımızla çelişen politikaları zorluyorlar." Mareşal bu durumun kabul edilemez olduğunu ifade ediyor.

KIRK YAŞINDA ALBAY VİKTOR ALKSNİS

Giderek gücünü arttıran Sayuz'un parlamento içindeki lideri kırk yaşındaki Albay Alksnis'dir. Alksnis, izlenen dış politikanın ateşli muhalifidir; artık "Bir eksiğimiz Monroe Doktrinidir" diyor. Monroe Doktrinini, ondokuzuncu yüzyılda, Amerika'nın Amerika kıtasının dışındaki işlere karışmamasını ve "izalasyonist" politikayı anlatıyor. Alksnis,

bir yandan izalasyonist bir politika izlenirken diğer yandan Gorbaçov ekibinin Irak'a saldıranlarla bir pakt kurduğunu ve bunun, Körfez Savaşı'nın bitiminden çok sonralarına kadar Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin Sovyet Azerbaycanı'nın sınırına gelmesi demek olduğuna işaret ediyor. Alksnis, Gorbaçov'a atfedilen dış politika başarılarını "son ümit" olarak niteliyor ve şimdi bu da "çöküyor" diyor.

Albay Alksnis, Albay Nikolay Petruşenko ile birlikte, Baltık'taki bağımsızlık yanlısı grupları ve Parlamento'daki "bölgeler arası grup" türünden birlikleri CIA'in finanse ettiğine kesinlikle inanıyorlar. Bunlar, Sovyetler Birliği'ne artık Amerika'nın eşiti bir güç olarak bakılmamasına öfke duyuyorlar ve Sovyetler'e yönelişlerindeki "tehditkar ton" nedeniyle kızgınlıklarını açıklıyorlar. Sayuz'un görüşlerine yer veren haftalık Literaturnaya Rossiya gazetesi, Batı'nın ekonomik yaptırımlarla Gorbaçov'a Baltık politikası empoze etmeye çalıştığına işaretlerle "Soğuk Savaş döneminden Batı'nın bu tür tehditlerine alışmış" diyor.

DAMAT ŞEVARTNADZE'DEN SONRA

Toplumsal Kurtuluş, Sovyet Dışişleri Bakanı Şevartnadze'yi Damat Ferit Paşa'dan daha aşağılık ve teslimiyetçi bir kimse olarak nitelediği zaman yadırganmıştı. Şimdi Sovyetler'de

Şevartnadze'nin ülkesinin çıkarları ve güvenliğini açıkça sabote eden bir hain olduğunu düşünenlerin sayısı artıyor. Şevartnadze de bu eğilim güçlenirse bir gün yargılanmaktan korkuyor ve bunu açıklıyor.

Sayuz, artık Yeni Siyasal Düşünce'nin sona erdiğini ilan ediyor. Şevartnadze'nin Irak ve Küba'ya yardımı kesmeyi Gorbaçov'a kabul ettirmesini büyük bir teslimiyetçilik sayıyor ve bundan dönülmesini istiyor. Silahlı Kuvvetler, İçişleri Bakanlığı'ndan sonra Dışişleri Bakanlığı'ndan da hainleri temizlemek istiyorlar. Şevartnadze'nin yerine getirilen Aleksandr Bessmertnyh, soyadı "ölümsüz" anlamına geliyor, politikadan değil karyerden gelen bir kimse; Gorbaçov'un Batı'ya güven verebilmek için bulduğu kimse oluyor. Ancak politik bir tabanın olmaması nedeniyle Batı, Ölüm-

süz Aleksandr'ın bakanlığına Damat Şevartnadze'ninki kadar sevinmiyor. Sayuz'dan gelecek baskıyla Batı'dan bağımsız ve ülke çıkarlarına uygun bir politika izleyebileceğine de ihtimal veriliyor.

GORBAÇOV İNANCINI YİTİRMİŞ BİR KİMSE

Gorbaçov'un Irak için kabul edilebilir bir barış planı hazırlanmasında Sayuz'un etkisi olduğu kesindir. Ancak Sayuz henüz ne Gorbaçov'a ne de Sovyetler'e egemendir. Bu nedenle Sovyetler ve Gorbaçov, bu planı uygulatabilecek kozlara sahipken, bunları kullanmaktan kaçınabildiler. Gorbaçov, Washington'un her ne pahasına olursa olsun Hüseyin'i temizleme ve Irak'a bir başka yönetim getirme planının uygulamaya koymasını önlemek istemiyor. Amerika'nın liderliğindeki talancı güçlerin kara savaşına başlamasını kısa bir üzüntü ile geçirebiliyor. ■

SEKİZ KİŞİYE BİR KURTULUŞ

SON ALTI DERGİDEN
17 DAVA

Kendimizi abartmıyoruz. Polis, Toplumsal Kurtuluş'u beşinci sayısında fark etti. Kırkıncı sayımıza ulaştık. Otuzdan fazlası toplatıldı.

Dünyada benzerimizin olduğunu sanmıyoruz.

Genel dağıtıma veremiyoruz. Dağıtımdan önce toplatma kararını bekliyorlar.

Artık Diyarbakır'a da göndermemiz güçleşiyor. Özel durumdan yararlanan polis, geldiği gün, toplatma kararı almadan Toplumsal Kurtuluş'u toplatıyor.

Bir kente iki aslan girmiş; kentin kapısında, kentteki insanları yedikten sonra bir ay sonra buluşmaya karar vermişler. Bir ay sonra birisi, daha gülbüz, daha sağlam, ikincisi yaralı bereli gelebilmiş. Gülbüzü, kentteki ilk binaya girdiğini, oda oda insanları yediğini, sonra diğer binalara geçtiğini anlatmış. Diğerinin de işi iyi gidiyormuş; her gün bir bina dolusu insan yiyormuş. Anlatığına göre, bir binada bir hata yapmış, devlet dairesiymiş; alt kata inmiş ve alt katta bir adamı yemiş, dairenin çaycısıymış. Di-

ğer yenmiş insanları fark etmeyenler çaycının ortadan kalkışıyla uyanmışlar; aslanı yara bere içinde bırakmışlar.

Partiya Karkeran Kürdistan'ın ve görüşlerinin bilinmesinin bu toplumun hakkı olduğunu düşündük; aramızdaki tartışma

uzun sürdü. Beşinci sayımızdan sonra toplatılmaya başladık. Şimdi kırkıncı sayımızı geride bıraktık. Büromuzda çıkan sayılarımızın kapaklarını yapıştırdığımız duvara bakıyoruz. Şimdiye kadar toplatılmayan bir-iki sayının neden toplatılmadığını anlayamıyoruz.

33. Sayıdan Açılan Davalar:

1. Çelik Bilgin; Büyümemiş Çocuk Hastalığı: Revizyonizm ve Trotskizm, 2. Ali Fırat; Sosyalizmin Sorunları Emperyalizmden Medet Umularak Çözülemez, 3. Fidel Castro; Sosyalizmi Kurduğumuz Gibi Savunuruz, 4. Yalçın Küçük; Hamza Ölmüş, 5. Haluk Yurtsever; Başegmeyen Bir Kürt Devrimcisinin Ardından, 6. Rıza Altun; Koruculuk Sisteminin Çöküşü ve Aşiretlerin Silahlandırılması, 7. Rasim Dağlılar; İleri Sosyalizme Doğru.

36. Sayıdan Açılan Davalar:

1. Alper Yalman; Tarihi Bir Sıçrama: 15 Ağustos 1984, 2. PKK Körfez Krizini Nasıl Değerlendiriyor.

37-38. Sayıdan Açılan Davalar:

1. A. Fuad; Esirgeyen Bağışlayan Direnmenin Adıyla, 2. Bilgesu Erenus - İlyas Salman; "Bu Zulme Boyun Eğmeyeceğiz" 3. Abdullah Öcalan - Mele Evdrehman Söyleşisi; "Kürt Halkının Umudusunuz", 4. Candan Bayan; Açlık Grevindekilere Mesaj

39. Sayıdan Açılan Davalar:

1. Diyarbakır İHD Raporu; Lice'de Halkın Üzerine Atış, Aşkır 1 C.ü3 Yaralı

DİRENEN KÜLTÜRSEL VE SİYASAL İMMANLARDIR
**TOPLUMSAL
KURTULUŞ**
AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

40. Sayıdan Açılan Davalar:

1. Celile Celil; 1914 Bitlis Kürt Ayaklanması, 2. Deniz Haydaroğlu; Zonguldak Grevi ve Sonuçları, 3. A. Fuad; Bağdat Bombalanırken.

BENZERİ VAR MI?

Kendimizi abartmak istemiyoruz. Kendimizi "olay" haline getirmek istemedik. Artık dergimizin toplatılmasını bir basın bülteni haline getirip gazetelere götürmekten de üzünür olduk. Legal miyiz, bilemiyoruz. Sınırdaki olduğumuzu kesinlikle biliyoruz.

Devam edeceğiz.

Toplum bize, layık olduğumuzdan daha büyük bir kucak açıyor.

ÖNEMLİ OLAN OKUNMAKTIR

Tiraj bizim için önemli değildir. Önemli olan etkidir ve okunmaktır. Etkimizi biliyoruz. Okuduğumuzu biliyoruz. Okuyucularımızın biraraya gelerek Toplumsal Kurtuluş kütüphanesi yaptığını biliyoruz. Söyleyeceğimiz şudur: Sekiz kişi bir Kurtuluş almalıdır.

Hiç kimseye "iki Kurtuluş alın" demiyoruz. Birlikte okuyun. Klüpler oluşturun. Okuduğunuzu bir uzaktaki arkadaşınıza gönderin. Beğendiğiniz yazıların fotokopisini çıkartın. Birbirinize Toplumsal Kurtuluş sayfalarını fotokopi yaparak gönderin.

ANADOLU ANADOLU

Anadolu hep böyledir. Hem

bağırdır ve hem de gelenekleri var. Anadolu'da bütün kitapçılar solculuktan gelmez. Ancak parayı ve üstelik para ödemeyi hiç sevmezler. Bu bütün yayıncılar ve özellikle devrimci yayıncılar için böyledir. Anadolu, hem şikayet eder ve hem para göndermeyi sevmez.

Başka güçlükler de var. Kozakçıoğlu'nun polisleri, Kurtuluş'un olağanüstü bölgede okumasını hiç istemiyorlar, artık gelir gelmez toplatıyorlar. Diyarbakır'a gönderdiğimiz sayılarımıza polis hemen el koyuyor. Önem bulmakta güçlük çekiyoruz.

Ancak moralimiz yerindedir. Toplumsal Kurtuluş okuma odaları oluşturun.

Biz size yeni yayımlar hazırlıyoruz. ■

YAZAR NE YAZAR NE YAZAMAZ...

Coşkun Kırca, bir "büyük yazar"... Büyüklüğüne hiç kuşku yok. Daha önce de bir "büyükelçi". İki "büyük"le birlikte kodaman bir adam...

Her yazar, bir şeyler yazar. Aynı zamanda da bir şeylere dokunamaz, yazamaz. Coşkun Kırca ise, herşeyi yazar her dalka her telden oynar. Gün olur Marx'ı küçümser, Lenin'e veryansın eder, gün olur Kürtlere dokunur, insan haklarını hiçe sayar. "Büyük adam" dedik ya! Ama yine de gelin görün ki bu bayatlamış ve kokmuş XIX. yüzyıl sömürgeci zihniyetiyle kaleme aldığı gazete yazıları nelere işaret ediyor, neleri söylüyor: Neymiş efendim, "yerel ağızlar"a sarılmak uygurlukla bütünleşmeyi engellemiş de, ülke ilerleyemezmiş. Bay Kırca'nın kastettiği "yerel ağız"ın Kürtçe olduğu açıktır. Öyle olunca, ağızın(dialekt) ne olduğunu çarpıtanlara ağızının payını vermek gerekiyor.

Bir: Ağız (dialekt) bir dilin coğrafik farklılıkla ilgili bölümlenmesidir. İki: Kürtçe başlıbaşına bir dildir. Üç: Kürtçenin ayrı bir dil olduğunu TC Cumhurbaşkanı bile, lütfen kabul ederken, sana ne oluyor çok "büyük" Kırca?..

Kırca, bununla yetinmiyor, başımıza uygar(civilized) kesiliyor. Anadolu öncesinde Uygurlar dışında hemen hemen yerleşik yaşamı(uygarlığı) benimseyen hemen hiçbir Türk kolu yokken, ve tarihçiler arasında uygarlığın beşiği olarak da Kürtlerin yaşadığı bölge kabul edilirken, nasıl olur da bu cüretkarlığı gösterir. Acaba bu cahili cühelaklığın bir belirtisi midir? Düşünmek gerek... Kürtler, Anadolu'nun belki de en eski kavmidir. Onların yanında, günümüz Anadolusu'nun diğer halkları çocuk sayılır. Onlar bile çocuk sayılırken, sen nesin bay Kırca?...

AYDINLAR KALIPLAR VE KORKULAR

Tevfik Fikret Yorulmaz

Aydınlanma Çağı, aydınların ürünü oldu. Ancak toplumsal hareketlilikte aydınların önem kazanması ve bu önemin kabulü, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, Rusya'da narodnizm ile birlikte gerçekleşti; çoğu asil kökenli veya yüksek bürokrat çocuğu genç aydınların kararlılıkları, bireysel özverileri ve kahramanlıkları, "intellijantsiya" sözcüğünün, bir "aydın topluluğu" veya "aydın hareketliliği" anlamında, bütün dillere girip yerleşmesini sağladı. Aydın, bütün dillerde, akıl, entellekt ile ilgili, bundan kaynaklanan bir insan türü olarak ve "entellektüel" biçimiyle yerleşti.

Türkçede ilk biçimi, Avrupalı doğuşuna daha uygun düşüyor; Osmanlı Türkiyesi, "münevver" sözcüğünü yaratıyor. Aydınlanmış anlamına geliyor; İngilizce "enlightened" sözcüğünün Fransızca "eclairé", tam çevirisi oluyor; yeni Türkçede "aydın" sözcüğünde karar kılmıyor. Böylece Türkiye'de aydın, kendisini yaratan kaynakla bağıntı kopararak bir insanlık durumuna getiriliyor; bunu tümüyle sakıncalı ve yanlış bulamıyorum.

Aydın olma bir insanlık halidir; insanın bir ileri gelişme aşamasını gösteriyor. İnsanlar doğuyorlar, büyüyorlar, geliştireyorlar ve bu gelişmenin belli aşamasında aydın haline geliyorlar; ileri bir aşamadır. Son aşama değildir; bundan sonra insanın sosyalist olma dönemi başlıyor. Bu son aşamadır.

İnsanın gelişiminin bu tür aşamalandırılmasının teoriye ve tarihe uygun olduğunu düşünüyorum; çünkü, her zaman sosyalist hareket ile kütle hareketi birbirinden ayrılıyor. İşçi sınıfının ya da emekçilerin bir hareketi her zaman görülüyor; ancak her işçi sınıfı hareketi sosyalist nitelik taşıyor. Her işçi hareketi, sosyalist olma imkanını taşıyor.

Sosyalist olmak için aydın olmak mutlaka zorunludur; aydın olmadan sosyalist olmak mümkün görünmüyor.

Mümkün olabilir mi? Hem sosyalizmin biliminden söz etmek, hem sosyalizmin kendisinin bilim olduğunu kabul etmek, hem toplum yaşamındaki bütün ilişkileri görüp formüle edebilme iddiasını taşımak, hem estetikten felsefeye kadar bir mücadele alanına yayılma planı içinde olmak, hem yeri insana ve yeni bir dünyaya yönelmek, hem de aklı geliştirip kullanmamak, akli her türlü mücadelenin içine katmamak mümkün olabilir mi; olabileceğini sanmıyorum.

Bu imkansız alanda bir aydın düşmanlığı sözcüğüne olabiliyor; bunun üzerinde durmak istiyorum. Garip bir durum ortaya çıkıyor; Türkiye'de bazı solcu çevrelerde, bir yanda yılışık bir "demokrat" methiyesi ve diğer yanda ise bilinçsiz bir kıskançlık taşıyan aydın düşmanlığı görülüyor. Bunlar, burjuvaziden koparıldığı zaman, demokratın, yalın ve uzlaşmacı bir aydın türü olduğunu bile bilmiyorlar ve belki de içlerinde sönen devrim ateşini yılışık bir demokrat övgüsüyle gizlemeye çalışıyorlar.

Demokrat yalın ve yılışık insan türüdür.

Ancak kendi bilincine ve kimliğine susamış, ulusunun coşkusunu duymaya başlamış demokrat, saygı davet ediyor.

Ancak "devrimci" demokratın kıymet-i harbiyesi vardır.

Türkiye'de aydın düşmanlığının, birisi, tarihsel ve haksız, diğeri, siyasal ve haklı iki kaynağı bulunuyor. Tarihsel ve haksız olan, Tanzimat ile başlıyor; yenilikleri getirenler aydınlardır ve yenilikler Avrupa'dan geliyor. Her yenilik hareketi mevcut toprağa yeni kalıp ve düşünceleri ekme işidir; köksüzlük suçlamasıyla karşı karşıya geliyor.

Türkiye'nin yenilikler tarihinde, devlet memuru, bürokrat, yenilikçi ve aydın, bir ve aynı kişi olarak çıkıyor; tutucu ve dindar halk buna tepki duyuyor. Türkiye'de anti-bürokrat akım, anti-laik akım, anti-modernizasyon akımı,

Türkiye'de bazı solcu çevrelerde, bir yanda yılışık bir "demokrat" methiyesi ve diğer yanda ise bilinçsiz bir kıskançlık taşıyan aydın düşmanlığı görülüyor. Bunlar, burjuvaziden koparıldığı zaman, demokratın, yalın ve uzlaşmacı bir aydın türü olduğunu bile bilmiyorlar ve belki de içlerinde sönen devrim ateşini yılışık bir demokrat övgüsüyle gizlemeye çalışıyorlar

aynı zamanda, aydın karşıtı bir hareket olarak gelişiyor.

Yenilikçilik, yeniliğe karşı olan kütleyi, yenilikçi yapma mücadelesi ve inatıdır.

Halk, kendi halinde yeniliklere uzaktır. Halkta her zaman, aydına karşı bir güven-sizlik ve karşıtlık yaşıyor.

Türkiye solcu hareketi, kütleye gittiği ve halklaştığı ölçüde, kaçınılmaz olarak bir aydın karşıtı çizgiyi de içine almak zorunda kalıyor. Bu, 1960 yılların damgasını taşıyor; Türkiye solcu hareketleri içinde en fazla köylüleşenlerde ise en derin aydın karşıtı damar gelişiyor.

Bunun yanında aydın karşıtlığının bir de son derece haklı ve vazgeçilmez nedeni var; yeni düzen mücadelesi mutlaka bir yeni aydın yaratma kavgasıdır. Her aydın bir düzen'dir; tersinden söylendiğinde, düzen, özel mülkiyet ve başka kurumlar kadar ve belki çok daha güçlü olarak aydınların kafasında kendisini sürdürüyor.

Aydın olmak, eninde sonunda, düşünsel kalıplara ulaşmak anlamına geliyor; düzen ise, ideoloji planında, basit düşünce kalıplarıyla yaşıyor. Varolan düzen ile mücadele, varolan basit düşünsel kalıplara karşı savaş açmakla mümkündür; bu hem gereklidir ve hem de, eninde sonunda bir aydın hareketi yaratmayı anlatıyor.

Aydınlar arası mücadele başkadır, aydını ve aydın hareketini reddetmek bambaşkadır; ikincisi daha çok yapıyor ve çok büyük ölçüde kısırlığı sergiliyor. Aydın hareketini reddetmek, Eylülist darbeden sonra aydın çıkışlarına nefret-aşk ikilemi içinde bakmak; bugün kısır bazı sol hareketlerin temel çizgisi haline gelmiş durumdadır.

Tek tek her devrimci hareket için bütün aydın hareketleri ve bütün aydınlar kötüdür; ancak mutlaka birinin ve yalnızca birisinin doğru olması gerekiyor. Kendi aydın hareketini, mevcut düzeni sarsacak ve yenisini kuracak aydın topluluğunu savunmayan, yaratmayan, yaşatmayan hiçbir harekete ciddi ve devrimci gözüyle bakmamak gerektiğini düşünüyorum.

Kurtuluş Hareketi, dikkatinin bir bölümünü bu noktaya çevirdi; bütün hareketlere, ideolojik yardımlarda bulunmayı amaçlamasının yanında, nerede ise bütün devrimci hareketler için bir aydın kavgası sürdürmeye çalışıyor. Burada za-

Türkiye solcu hareketi, kütleye gittiği ve halklaştığı ölçüde, kaçınılmaz olarak bir aydın karşıtı çizgiyi de içine almak zorunda kalıyor. Bu, 1960 yılların damgasını taşıyor; Türkiye solcu hareketleri içinde en fazla köylüleşenlerde ise en derin aydın karşıtı damar gelişiyor

man zamanı çok fazla ve önemli başarılar sağlanabildiğine inanıyorum; bugün, bütün yurt bütünü devrimci-re, bayrak altında gözetmeksizdir. Çıkma, bu başarıların birisidir. Mahir'den Doktor Hikmet'e, Deniz'den, Kaymak'a

ya'ya, Şefik Hüsnü'den, Mustafa Hayrabani'ye kadar uzanan çok geniş bir yelpazeye giderek bütün geniş bir devrimci kütlesinin sahip çıkmasında, bir disine onurlu bir pay ayırıyor. Diğer taraftan böyle bir görevde, sınırlı bir şekilde hak ve yetki de görüyor; çünkü, en azından Eylülist darbeden sonraki bütün aydın hareketleri, kışları, Kurtuluş Hareketi'nin damgasını taşıyan Aydınlar Dilekçesi adıyla da bilinen belge, Ekim-Bular'ın harekete geçirilmesi, üniversite öğrencilerinin yaptığı ilk açlık grevlerinin gerçekleştirilmesinin sağlanması, ilk 1 Mayıs hep Kurtuluş Hareketi'nin adına yazılıyor. Gerçi bunların bir bölümüne katılan başka aydınlar da vardı; ancak bunların bir bölümü mücadeleyi bıraktı, bir bölümü düzenin yanına geçti. Bunları gerçekleştirenlerden devrimci çizgiyi daha yükselterek devam ettirenlerin tamamı, Kurtuluş'un içinde yer alıyorlar; tarihin yazını böyle yapıyor.

Kurtuluş Hareketi'nin sert bir aydın mücadelesi vermesi, entelektüel şiddeti bir politik silah olarak getirmeye çalışması, net bir teorik ve ideolojik çizgiyi doğru hızlı bir yol tutturması, bazı sorunların kompleksleri de yaratmaktan geri kalmıyor. Avrupa'da Ekim, bu kompleksli ve ölçsüz tutumun iyi bir örnek veriyor. Popülist kökenli ve Avrupa'dan gelen bu küçük hareket, Kurtuluş Hareketi'nden, kendi görüşlerinin etkinliği ölçüsünde yararlandı; Avrupa'da yazılan ve çoğaltılan "Ekim" popülist olarak Toplumsal Kurtuluş'tan, Yalçın Küçük'ün kitap ve yazılarından aktarmalar yapıyor ve popülistten sosyalizme geçiş işaretleri veriyordu. Toplumsal Kurtuluş da Enver Hocacı bu köylü hareketinin sosyalist çizgiye gelirken işçi dalkavukluğuna düşmesi için sürekli olarak eleştirmekten ve kendi çizgisine yakın görüşleri tanıtmaktan geri kalmıyordu.

Tek tek her devrimci hareket için bütün aydın hareketleri ve bütün aydınlar kötüdür; ancak mutlaka birinin ve yalnızca birisinin doğru olması gerekiyor. Kendi aydın hareketini, mevcut düzeni sarsacak ve yenisini kuracak aydın topluluğunu savunmayan, yaratmayan, yaşatmayan hiçbir harekete ciddi ve devrimci gözüyle bakmamak gerektiğini düşünüyorum

Çoğunluğu Ekim kaynaklı Ekim, yavaş yavaş Kurtuluş Hareketi'nin ideolojisine giriyordu; bu, kışkırtmaz, çünkü, bu ideolojiyi savunuyor ve Toplumsal

tuluş'a mahkum görünüyor. Ancak bu kayışın hızlı olmasını, iki kişi hariç kimse beklemiyordu; Ekim'in TDKP kompleksi daha hızlı adım atmasını önlüyor. Fakat Kurtuluş Hareketi'nden bir kişi, Sait, ve Ekim'den bir diğeri, Metin, süreci hızlandırmayı, kendilerinin tarihsel misyonu saydılar; Sait, Kurtuluş'u Ekim'e götürme ve Metin, Ekim'i Kurtuluş'a getirmek için birleştiler. Ortak görüşlerini Ekim'de dile getirdiler, Sait, TKP'de geçen yıllarını bir çırpıda unutarak, Enver Hoca'ya en son transfer olarak Enver Hoca'cı yazılarını Toplumsal Kurtuluş'ta yayımlatmak istedi; olmadı. Metin, Ekim'deki yerinden oldu.

Kurtuluş'un etkisini kustuğu anda Ekim, Türkiye'de kısır sol hareketlerin en kısırlarından birisi olduğunu, 1991 yılı Ocak sayısı ile birlikte, büyük bir

netlikle ortaya koyuyor. Ekim, okuyucularını Arnavutluk konusunda aydınlatmak yerine, bir zamanlar TKP organı Atılım ile İşçinin Sesi'nde sık sık yapılan bir yöntemle, Türkiye'deki işçi eylemlerinden "biz de vardık" mektupları ya-

yımlıyor. Bir de birisi Sait'e ve diğeri Sait Metin'e ait, yine Kurtuluş Hareketi ile ilgili iki yazı yayımlıyor.

Bir parantez açmak gerekiyor; aydın kalıplarla hareket ediyor. Bu kaçınılmaz; aydınının düşünsel kalıpları, çok zaman maddenin kendisinden çıkıyor. Fakat zamanla düşünsel kalıp ile ilişkili olduğu maddi temel arasındaki bağ kopuyor; aydın zaman zaman maddi temel ile bağını tümünden keserek, kendi düşünsel kalıbını başlangıç kabul edip sürdürebiliyor. Bu veya bir erken gençlik heyecanı ile solcu olduktan sonra hapisten çıkar çıkmaz Almanya'ya yerleşirse, bu tür deformasyonların ortaya çıkması daha kolaydır ve böyle durumlarda her tür değerli aletin fetişleştirilmesi daha büyük bir ihtimal haline geliyor.

Parantezi kapatmadan söylenecek olanlar şudur: Son on yılda Avrupa politikası sona eriyor. Avrupa'da yaşayanlar, neden orada olduklarını, kendi kendilerine, anlatmak durumundadırlar. Varolan bir hapislik ya da idam tehdidi karşısında Avrupa'da olmak son derece doğaldır; ancak, birtakım fetişler yaratarak, doğabileceği iddia edilen tehditler için, Avrupa'da olmak, insanın kendisini kandırması ve aşırı korkuya kapılması anlamına geliyor. Buna eklenecek olan ise şudur: Mücadelenin merkezinin Türkiye'ye kayması ve Türkiye'de yeni şekillenen ve Kurtuluş'ta yıllar önce yazılan "eylülüst reformlar" dizisinin devamı olan emperyalist iç süsleme senaryoları ışığı altında, Avrupa'da Kürt devrimcilerinin destekçileri, devrimci baskı hareketinin destekçileri ve Kurtuluş Hareketi'nin aydın devrimcileri kalabilecektir. Diğerlerinin hepsi, topraklarına uyacaklardır. Hepsi hepsi, Avrupa politikasının 23 Nisan veya 29 Ekim törenleri

kadar tehlikesiz yürüyüşlerini Köln Caddeleri'nde tekrarlamayı, Avrupa'da yaşamının gerekçesi yapmak durumunda kalacaklardır.

Bir nokta daha var; aydını korkmayan insan saymanın gerçeğe ilgili bir yanını göremiyorum. Aydın da korkuyor ve bazı aydın görevlerini korkarak yerine getiriyor. Fakat belki de derindeki bir korkunun tepkisiyle gerçekler yerine fetişlerle uğraşılıyor ve geçerli düşünsel kalıplar yerine, fetişlerle düşünmeyi ve hareket etmeyi tercih ediyor.

Bunu şunun için yazıyorum: Ekim, gizli bir yayın değildir. Ekim, Avrupa'da yazılan ve çoğaltılan bir aylık yayındır. Ancak kesinlikle gizli sayılmıyor; sadece, ceza ve basın yasasının uzanamadığı bir aylık oluyor.

Aydın kalıplarla hareket ediyor. Bu kaçınılmaz; aydınının düşünsel kalıpları, çok zaman maddenin kendisinden çıkıyor. Fakat zamanla düşünsel kalıp ile ilişkili olduğu maddi temel arasındaki bağ kopuyor; aydın zaman zaman maddi temel ile bağını tümünden keserek, kendi düşünsel kalıbını başlangıç kabul edip sürdürebiliyor

Bu nokta üzerinde durmam gerekiyor; yabancılaşma ve bunun etkisiyle gizlilik dahil pek çok kavram ve kurumu fetişleştirmenin kısırlaşmış Türkiye solunda ne tür sakıncalara neden olduğunu göstermesi açısından bu nokta üzerinde dur-

ma zorunluluğunu görüyorum. Şu soruyu soruyorum: Gizli yayın kimden gizlidir ve nasıl gizli oluyor? Şöyle de sorulabilir; almanya'da her toplantıda açılan onlarca standın birisinde satılan, her isteyen alabildiği bir yayın gizli sayılabilir mi? Şu soru da sorulmalıdır; Türkiye'de hiç tanınmayan kimselere posta ile top top gönderilen bir yayına gizli demek mümkün müdür? Kesinlikle mümkün değildir; gizli yayın, devletin ve polis eline geçmesi ihtimali sifira yakın yayın olarak tanımlanıyor; gizli yayın, sadece en güvenilir üyelere, büyük bir gizlilik içinde verilen ve bırakınız polisi, örgüt üyesi olmayanların eline geçmesinin önemli sorumluluklar getirdiği yayındır.

Ekim'in her sayısı, polisin elindedir. Doğaldır; polisin hem Köln'de hem de Türkiye'de Ekim'i sağlama-sı su içmekten daha kolay oluyor.

Bütün bunlar şunun için gerekiyor; Sait Metin'in ya da H. Fırat'ın sübjektif olarak ihbarcılık yapmak istediklerini sanmıyorum. Ancak objektif olarak ihbarcılık yaptılar. Bundan sorumludurlar.

Ekim'in Ocak 1991 sayısında Arnavutluk'taki gelişmeler hakkında Ekim'in Sait Metin'in sözleriyle kimselere benzemeyen "önderlerinin" görüşlerini bekleyen okuyucuları ve bu arada polis, hem Sait'in ve hem de ortak Sait Metin'in yazılarıyla, Kurtuluş Hareketi'nin bir gizli parti kurduğunu öğreniyorlar. Ekim, önce, Kurtuluş Hareketi'nin bir gizli parti kurduğunu ve sonra da, kuranlardan yirmi yıldır yurtdışında olan bir kişi hariç diğerlerinin, bundan vazgeçtiklerini yazıyor. İnanılır gibi değil; korku, yabancılaşma, fetişleştirme, insanları nerelere savuruyor, görmek son derece üzücü oluyor. Bunlar herhal-

de Köln'ü kendilerinin gizli alanı sayıyorlar.

Bunların yaptıklarını ilkokul çocuklarının yapabileceğini sanıyorum.

Korku, gelişen hareketin gelişme çizgisini yakalamamak, gerçekler yerine fetişlerle uğraşmak insanları nerelere getiriyor? Avrupa'da Alman Hükümeti'nden alınan siyasi mülteci maaşlarından kopmamak insanları ne hale sokuyor; sadece utanç duymak gerekiyor. Utanç vericidir; istedikleri olmayınca, hevesleri gerçekleşmeyince, Toplumsal Kurtuluş'u ellerine geçiremeyince, Kurtuluş Hareketi'nden umduklarını bulamayınca, kalemi ellerine alıyorlar ve "Bunlar gizli parti kurdular" diye yazıyorlar. 1990 yılında korkmamışlar ve gizli parti kurmuşlar; 1990 yılında korkmuşlar ve gizli partiden vazgeçmişler.

Bunlar, kendilerini, gizli sanan bebeklerdir.

Artık Türkiye'de, kendisinin biriktirdiği bir deneyimler toplamı var. Klasiklerle birlikte bu deneyimler üzerinde de durmak, bunların sağladığı yeni ipuçlarıyla, yeni düşünsel kalıplara ulaşmak gerekiyor. Bu yapılırken de korkudan uzak durulmalıdır; aydınımın en büyük yürekliliği kafasının içinde olmalıdır.

Sosyalist hareket, gizli-açık konusunda Türkiye deneyiminin ortaya çıkardığı bazı önemli açıklıkları görebiliyorum. Türkiye'de açık sosyalist hareketin önündeki en önemli sorunlardan birisi, açık ve devrimci bir demokrat hareketin gelenek ve çizgisinin olmamasından kaynaklanıyor. Türkiye'nin yakın tarihinde devrimci demokrat hareketin iki örneği var; birisi, İttihat ve Terakki ve diğeri de Dev-Genç'ten doğan THKP-C oluşumudur. Ancak bunların her ikisi de, çok büyük ölçüde gizli ya da gizliliğe önem veren hareketler oluyorlar.

Bu, bir yanda duruyor. Diğer yanda ise sosyalist hareketin hep açığa çıkma eğilimi görülüyor. Devrimci demokrat hareketin hep gizli doğmasını ve 1920 Türkiye Komünist Partisi'nden başlayarak gizli sosyalist hareketin açığa çıkmak istemesini yadırgatıcı bulmuyorum. Açık zorlama daha büyük bir ihtiyaç haline geliyor. Tekelli dönemde ideolojik mücadelenin, iletişim araçlarının kanlı baskısına karşı durmanın önemi daha da artıyor.

Yalnız ancak Türkiye'deki yapı, belki başka ülkelerde yavaş işleyen bir mekanizmayı daha da hızlandırıyor; açıkta radikal bir demokrat hareketin olmaması, açığa çıkan veya açıkta yürüyen sosyalist hareketin demokrat kanallara kayması sonucunu doğuruyor. Bu fiziksel bir durumdur; Türkiye'de açıkta sosyalist hareketi, hem demokrat ve hem de uzlaşmacı kanallara sürükleyen bir çekim var. Bunu düzeltene ve önleyen mekanizmalar geliştirmedikçe,

açık sosyalist hareketler sürekli olarak kendilerini denetlemek zorundadırlar. Kendinin olmayan kanallara çekilişini önleyecek önlemleri mutlaka almak durumundadırlar..

İşin diğer yanına da bakılabilir; artık bazı fetişleri bir kenara koyma zamanıdır. Herhangi kimsenin, en azından işin başında bir gizli hareketin demokratik merkezietçi olabileceğine inanmasını imkan dahilinde göremiyorum; maddi temeli bulunmuyor. Gizlilik, bir harekette çok az kimseyi bilmek ve çok az soru sormakla mümkündür; gizli bir harekette çok kimseyi tanımak isteyen veya çok soru soran birisini polis saymanın güvenilir bir yol olacağına inanıyorum. Burada, "demokratik" sözcüğünün yanlış kullanıldığını düşünerek(*), katılımcı bir merkezietçili-

ğin, işin başında, bir gizli harekette aranmasını, bir insanın kendisini aldatması sayıyorum.

Mümkün değil; bu nedenle işin başında, örnek olarak veriyorum, Partiyeye Karkeran Kürdistan'ın katılımcı merkezietçi yapıda ol-

madığı iddialarını da hiç ciddiye almıyorum. İşin başında katılımcılık, yapılan işle bağdaşmıyor.

Hep "işin başında" demeye özen gösteriyorum; çok cephede mücadele, her gizli harekete mutlaka katılımcılığı getirecektir. TKP, hiçbir zaman katılımcı olmadı; çünkü tek cephedeki mücadelesinin sınırlılığı bir yana hiçbir zaman çok cepheli bir mücadeleyi düşünenecek bir aşamaya gelemedi. Ancak her hareket kendi amaçlarına yaklaşırken ve tekelli aşamada çok cephede mücadele etmeyen bir sosyalist hareketin iktidarı alması imkansız olduğundan, herhalde ve zorunlu olarak katılımcılığı sağlamak durumundadır.

İki noktaya işaret etmeye özen gösterdim; ilkel, geçmiş kalıplara kiskançlıkla bağlı, hem kafaca ve hem yürekçe büyük bir korkuyu yaşayanların fetişleştirme eğilimini önplana çıkardıklarını gördüğüm için bu iki nokta üzerinde durma gereğini duydum. Fetişler, mücadelenin önüne geçiyorlar.

Mücadelenin ve çok cephede mücadelenin önplana çıktığı bir döneme giriliyor.

Mücadele topraktır.

Toplumsal Kurtuluş, kendisinden başka diğer sokakta bir başka devrimci hareketin mücadele ettiğini bilmeyi ve buna elinden geldiği ölçüde karşılıksız destek sağlamayı bir ahlak haline getirmeye çalışıyor.

Kurtuluş Hareketi, bir yeni ahlak olma iddiasındadır.

(*) Demokrasi bir devlet durumudur. Birden fazla sınıfın varlığını ve karşılıklı durumlarını anlatıyor. Böyle bir kavramın bir parti yapısına taşınmasını anlamıyorum.

BİLİM-POLİTİKA-YABANCILAŞMA

Mustafa Göksoy

Sosyal bilimlerin doğuşu 18. yüzyılda başlar. Doğa bilimlerinin doğuşu ise, daha doğrusu doğayı anlamaya başlama, daha eskilere dayanır. Fakat, 19. yüzyılda sosyal bilimlerle doğa bilimleri birbirini tamamlar bir nitelik kazanırlar.

20. yüzyılda ise ikisi birden olanca hızlarıyla gelişmeye devam ediyorlar.

Doğa bilimlerindeki devrimi Darwin, sosyal bilimlerdeki devrimi ise Marx yapar. Darwin ve Marx, doğa-tarih ve toplum yasalarını açıklamaya, doğa-tarih-toplumunu değiştirip dönüştürmeye tek yetenekli teorisinin bilim olduğunun müjdecisidirler.

Genel olarak bilim, olgulardan hareket eder, olgusaldır; bu yönüyle ideolojilerden ayrılır. Bilim, doğa-tarih-toplum yasalarını açıklarken ne kadar insanı etkileyebileceğini, ne kadarını arkasından sürükleyebileceğini düşünmez. Bu ideolojilerin işidir. Bu yönüyle bilim, gerçeğin, doğrunun tarafını tutar. Zaten yapısal olarak tarafsızlık diye bir şey olamaz. Çünkü tarafsız olan egemen olandan, güçlü olandan yanadır. Bu ise, bilinçsiz olarak taraf tutmanın ta kendisidir.

Bilim deterministtir. Yani, doğa-tarih-toplumda her olayın her olgunun bir nedeni olduğuna ve bunun da bir sonucu olacağına inanır. Ve ona göre hareket eder. Bilime göre, bilinemez diye bir şey yoktur. Bilinemez denen şey bugün için bilinmiyordur, ama yarın için bu bilinecektir. Bilim; bilinen ile bilinmeyen arasındaki çelişkinin diyalektiğini ise, insanlığın yaşam mücadelesinin amacı sayar.

Mistik düşüncelerin ve dinlerin belirli bir zaman içinde bilinmeyen şeylerin nedenini doğaüstü varlıklara bağlamaları ise, bilinmeyi biline üstün tutmalarından olsa gerek. Oysaki, bilim bilineni bilinmeyene karşı üstün tutar, bilineni bilinmeyi öğrenmek için araç olarak kullanır.

Bilimin belirli bir zaman içinde bilemediği şeyi başka bir yerde aramak yanlısamadır.

Bilimsel düşünce evrensel, zorunlu, gerçek ve doğru düşünce olup kanıtlanabilir bir yapıdadır. Bilim, doğa-tarih-toplumun sürekli bir değişim-gelişim içinde hareket halinde oluşuna inandığından, kesin sonuç değil, kesin fikirler verir. Çünkü kesin sonuç vermek, ileri sürülen fikirleri mutlaklaştırmak olur. Oysaki bilim zaman ve mekanın ezeli ve ebedi oluşu ile doğa-tarih-toplumun sürekli bir değişim-gelişim içinde hareket halinde oluşu dışında mutlak bir şey olduğuna inanmaz. Bu ise bilimin ve bilimsel araştırmanın en önemli niteliğidir.

Bilimsel araştırma felsefi anlamda birtakım varsayımlara dayanır. Bu varsayımları şöyle sıralayabiliriz:

1. Doğa-tarih-toplumun bizim bilincimizden bağımsız

olarak varolduğu.

2. Doğa-tarih-toplumun anlaşılabilir ve bilinebilir olduğu.

3. Doğa-tarih-toplumunu anlamının, bilmenin değerli bir uğraş olduğudur.

Toplumsal yaşamda insanları en fazla etkileyen politika ve politik düşüncedir. Bu bakımdan insan politika ve politik düşünceden ayrı olarak düşünülemez.

Çağımızda, politika ve politik düşünceyle de ilgilenmek çağdaşlığın koşuludur. Çünkü, insanlığın yabancılıştan kurtulmasını istemek, yaşamının, yaşıyor olmanın anlamı ve niteliği olup, insanlık mücadelesi temelinde politik bir sorundur.

Namuslu olmak insan olmanın koşullarından biridir. Fakat "Namuslu olmak yetmiyor, namusun mihenk taşı ise politika ve politik düşünce alanında mücadele etmektir. Bu politika ve politik düşünce alanında mücadele etmek ise, insanın yaşamasına, yeteneğine ve kültürüne bağlıdır.

Yabancılıştan, insan doğasının vazgeçilmez öğeleri olan emek, uygarlık, özgürlük ve sevgi-aşk kavramlarının bilimsel içeriğine ters düşmektir. Bu ise yabancılıştan ve yabancılıştan gerçekler ile doğrulardan uzaklaşması anlamına gelir.

Bilim, bir insanın düşüncesine, herhangi bir ideoloji veya kültüre itibar etmez. Onların insan doğasının vazgeçilmez öğeleri olan ve insanın insan klan emek, uygarlık, özgürlük ve sevgi-aşk kavramlarına verdikleri değere, özümleme derecelerine göre itibar eder.

Emek, uygarlık, özgürlük ve sevgi-aşk kavramlarını özümlemek ise, yabancılıştan kurtulmak anlamına gelir. Biz, her türlü düşünceye olduğu gibi, politika ve politik düşünceye de bu açıdan değer verir, benimseriz. Bu ise, bilim politikasıdır. Bilim politikası, politikanın bilim tarafından yönlendirilmesidir.

Bilim ile politika arasındaki mevcut ilişkiyi yani bilimin politika tarafından yönlendirilmesini şair Hasan Hüseyin bir şiirinde bakın ne güzel ifade etmiş:

peki neden oynatmıyor şu bilim baba

o serçe parmağını

peki neden kurtarmıyor şu insanlığı

bunca namussuzluk varken dünyada

bilmek de bilmemek de bir şey demiyor bana

halka takmış burnuna bilim babanın

oynatıyor politika

hepsi bu

Yabancılıştan kurtulmak, ideolojiler dünyasından bilim dünyasına geçişle olur. Bu geçişi sağlayacak tek geçerli teori ise bilim politikasıdır.

YENİDEN DEĞİL-YANLIŞA DOĞUŞ

Bilgesu Erenus

Üç ayda bir yayımlanan Bilim Araştırma Vakfı'nın dergisi Rönesans Şubat-Nisan sayısında, kapaktan bir seslenmeyle gerçek Atatürkçüleri görev başına çağırıyor. İç sayfalarda ise bu kutsal göreve gözlerini kırpmadan koşanların resimleri yer alıyor, boy boy. Tark Buğra, Cüneyt Arkin, Bediha Muvahit, Vasfi Rıza Zobu, Cemal Kutay, Hasena Ilgaz'ın yanısıra, İlhami Soysal, Atilla Dorsay, Erdal Öz, Arif Keskiner, Cevat Çapan, Devrim Erbil, Lertzan Öke, Cahit Tanyol, Füzünan, Uğur Yücel, Adalet Ağaoglu ve Başar Sabuncu da var. Görev yerleri 22 Ekim 1990 için Sheraton'un Horizon salonu belirlenmiş, 19 Ocak 1991 için ise Hilton Oteli Altın Kubbe salonu. Resimlerin biri dışında davet sahibi ve Bilim Araştırma Vakfı'nın fahri başkanı Adnan Oktar'ı görmek mümkün, Adnan Hoca konuklarının herbiriyle ayrı ayrı ilgileniyor.

**Yüksel Ey Türk, Senin İçin
Yükselmenin Sınırı Yoktur.**

Atatürk'ün yükselme konusundaki komutuna sı-

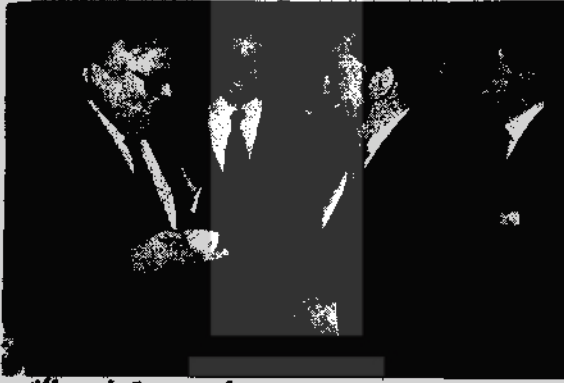
nır olarak şimdilik Hilton ve Sheraton'u seçen bu değerli isimler, resim altlarında bu yüksekliğe ulaşan manzara-i umumiyeyi başları dönmüş bir vaziyette öve öve bitiremiyorlar. Prof. Dr. Cahit Tanyol: "Böyle bir ortamda, böyle bir gençlik. Gerçekten umut verici."

Cemal Kutay: "Omuzlarınızın üzerindeki dava büyük. Karşınıza bir çok engel çıkacaktır. Sizleri gördüm, son uykumu rahat uyuyacağım."

Son uykusundaki Cemal Kutay'ı Profesör Devrim Erbil tamamlıyor. "Sizin gibi genç ve seçkin bir kuşağın Atatürkçü düşünceye sahip çıkması, onu geliştirecek etkinlikler düzenlemesi son derece anlamlı ve desteklenmesi gereken bir girişim."

Arif Keskiner'in tüm kaygıları bir anda mutluluğa dönüşüyor: "Böyle genç insanların Mustafa Kemal'e sahip çıkmaları bizleri cesaretlendiriyor. Bundan mutlu bir şey düşünemiyorum."

Atilla Dorsay, sinema eleştirmenliğinden gelen bir alışkanlıkla oylamaya başlıyor, "konuşmalar ilginç, ödül töreni çok iyi düşünülmüş, çok başarılı bir olaydı, kutlanm." Yani, on, on, on, on...

İlhami Soysal

Cahit Tanyol

Cemal Kutay

İlhami Soysal, Adnan Hoca'nın eli omzundayken kendi geleceğinden vazgeçiveriyor. "Ben son derece olumlu buldum çağdaş düşüncelerin dile getirilmesi, ileriye dönük, gençliğe dönük olması bence çok önemli. Gelecek sizlerin."

Adnan Hoca'nın elleri bu kez Lerzan Öke'nin ellerinde, Lerzan Öke, "Sizin şahsınızda Atatürkçülük devam edecek" diyor. "Geleceği emin ellere emanet etmişiz, benim içim rahat."

Geçtiğimiz hafta üşüyen ruhunu Atatürk kitaplığında ısıtan Adalet Ağaoğlu'nun resim altına yalnızca vakfın saygın konuklarından biri olduğu yazılmış.

Fürüzan, Hasena İlgaz'a plaket veriyor, her nedense adındaki ü, i olmuş, yazarlığıyla da yefinlenmiş süslenmiş resim altında. Ödül ödülü çeker ya da iyilik yap denize at örneği, Şair Firuzan'ın, sinema ödülü de geçenlerde İran'dan geldi. Yükselen Türklerin şeref konukları arasında Atatürk'ün manevi kızı Ülkü'nün de resmi var.

Başar Sabuncu'nun fotoğrafında her nedense Adnan Hoca yer almıyor, vakfın iki genç üyesiyle karşı karşıya Sabuncu. Genç Atatürkçülerin öteki resimlerde görünen güleç yüzleri bu resime yansımamış, belli ki geçmiş yıllara ait delikanlı tavrını bu yükseklikte de bir ölçüde korma çabasında Başar.

Rönesans dergisinin resim altı vurgulamalarına göre, Uğur Yücel geceye renk katıyor, Erdal Öz ise, neşe.. Erdal Öz iki fotoğrafıyla yer aldığı bu yükseklikte Uğur Yücel'in mesleğine göz dikmiş. Fotoğraflardan birinde Öz'le Hoca'nın karşı karşıya geçip gülüşlerinde bir hacivat karagöz estetiği yakalamak mümkün.

-Ben Deniz Gezmiş'le yattım hacivat, senin koğuşunda ünlülerden kim vardı?
-Napolyon karagözüm
-Napolyonundan başlatma şimdi hacivat
-Ah heyecandan karıştırdım karagözüm..Napolyon akıl hastahanesi koğuşundaydı.

Ama O Ne, Katil Yerde Maktül Nerde?

Konuklar arasında içtenlik ödülü dağıtılsaydı mutlaka İlhami Soysal ahırdı. Kendini gündelikçi gazeteci olarak niteleyen Soysal, edebiyattan anlamadığını vurgulayarak, bu çağrıyı da zaten merak saikiyle kabul ettiğini itiraf ediyor.

Başar Sabuncu

Lerzan Öke

Adalet Ağaoğlu

Salonun yükseltisinde itiraf etmesi yetmiyor gündelikçi sütununda da dillendiriyor. Meraktan şaşkınlıklara gark olan Soysal dediğidir. "Ama o da ne? Bizi pırl pırl ve çok şık, çok temiz çok bakımlı, çok iyi giyimli, kızlı erkekli bir gençlik karşılıyor. Son derece saygılı, ölçülü uygar insanlar. Adnan Oktar'da hafif sakallıyla öyle. Konuşmacı olarak bi-

zi kürsüye çağırıldıklarında bu şaşkınlığımızı açık açık söylüyoruz. Biz burda takkeli sakallı, ayaklarındaki pantolonların paçaları bollaşmış yaşlılardan oluşan bir kalabalık bulacağımızı sanıyorduk diyoruz, gülüşüyorlar. Kızları erkeklerden çok ve hepsi de çok çok şık ve bakımlı. "Merakı şaşkınlığa dönüşen gündelikçi gazeteci Soysal'a haddimiz olmadan anımsatalım, bu çok, çok, çok, çok gençler, hocanın tarikatına çok, çok, çok özel olarak seçilmekte. Giriş vizesi alabilmenin olmazsa olmaz üç koşulu var, üstelik de edebiyattan anlamayanlar için bile uyaklı. Mali enval (zengin) ilmi kemal, (tahsilili) hüsnü cemal, (güzel) olmak. Kızları her ne kadar resimlerde görülmeseler de biz İlhami Soysal'ın dürüstlüğüne inanırız, mutlaka erkeklerinden daha çokturlar, üstelik de hem çok şık, hem çok iyi giyimli hem de bakımlı olartan..

Hoca Atatürkçülüğe soyunmadan önce siz onları bir de şalvarları ve baş örtüleriyle görecektiniz.

Her ne ise, yükselen Türkler, Shereton ve Hilton salonlarında Adnan Hoca sayesinde: hep birlikte genç insan özlemini gideriyorlar, "Amanda aman cici bici mırnavlar.."

Davet Sahibinin Özgeçmişisi.

Davet sahibinin Tempo dergisinden özetliyorum, Altı yıldır basının gündeminden düşmeyen Adnan Oktar, namı diğer Adnan Hoca ya da Harun Yahya, İsa ve Musa'nın yardımcıları Mehdilikten şimdilik vazgeçen, genede altı gün istiyor Türkiye'yi yoluna koymak için, tabi ki devlet olanaklarının kendi emrine verilme koşuluyla, müritlerini sosyete gençliğinden seçiyor, onları bir günde tesettüre bağlayarak, manevi boşluklarını dolduruyor, müritlerinden bazıları intiharı seçince, cezaevine ve akıl hastahanesine düşüyor, hapishanedeki kitaplıktan yararlanarak Atatürkçü oluyor, dokuz ayın sonunda hafif sakallı Atatürk benzeri imzasıyla

şalvarlı tesettürlü kitlesine kıyafet devrimi uyguluyor amanda ne şık ne iyi giyinmiş ne bakımlı kızlar oğlanlar dedirtiyor çevresindekiler, üstelik de şu anda bilimsel araştırma vakfını fahri başkanı, şahsi mal varlığının üç kat elbise ve bir müzik seti olarak açıklayan Adnan'ın, vakfa ait mal varlığı ise otuzmilyarı nakit olmak üzere 240 ila 600 milyar arası değişiyor, bu belirsizlik Adnan hocanın namı diğer Harun Yahya'nın bir türlü fırsat bulup da arkadaşlarına "Getirin yahu şu mal varlığı dökümümüzü bir de ben göreyim" diyemeyişinden kaynaklanıyor, yakında milli egemenlik partisi kuracağı için çok meşgul, iki emekli general parti kurucusu olarak çantada keklik, ayrıca Adnan Hoca parti kurmaktan heran vazgeçip DYP'ye katılabilir.

Erdal ÖZ

hatada direktmemek ve düzeltilebilir mi?" Birlikte düzeltilen hatalar Adnan Hoca'ya yarım milyara mal oluyor, konferans ve kokteyl izlenimlerinin bol sıfırlı faturasını umursadığı yok hocanın, "Atatürkçü olmanın kriteri icraattır" diyor.

6.Grup "Bunaklar" Grubu mu?

Gene Tempo dergisinden edinilen bilgiye göre, Adnan Hoca'nın cemaatinden çatlayanlar- cemaatten ayrılanlar için kullanılıyor bu sözcük-cemaatlerinin beş gruptan oluştuğunu söylüyorlar. Birinci ve ikinci grupta hocanın en yakınları bulunuyor. Diğerleriyle doğrudan ilişkisi yok, görüşmüyor, hatta beşinci gruptaki üyeler için psikopatlar grubu deyimi kullanılıyor.

Sheraton ve Hilton da ağırladığı yeni müritlerini bu durumda altıncı gruba dahil etmemiz gerekiyor, resimlerden anladığımız kadarıyla Adnan Hoca, altıncı grup için hiç bir masraftan kaçınmıyor, bol bol resim çektirip meşruiyet kazanıyor. Gene çatlayanlardan edinilen bilgiye göre kimilerine, şükran plaketi verdiği bu saygın adlarla dalga geçmekten de kendini alamıyormuş özel meclisinde "bunaklar" diye. Temponun sorusunda bunaklar sözcüğünü kullandığını yadsıyor Adnan hoca, salak ve serserm dediğini ise kabul etmekte.

Rönesans yada Yeniden Doğuş

Adnan Hoca'nın vakfın dergisine neden bu adı verdiğini ve bu adın verilmişindeki inceliği, özgeçmişine bakıldığında daha da iyi anlaşılabilir. Derginin sözü edilen sayısında, hiç de şık hiç de bakımlı olmayan kaka çocuklardan geçtiğimiz aylarda dayak yiyen Prof. Dr. İsmet Giritli'nin bir makalesi de yer alıyor Atatürk Türkiye'ye özgü Laik-Devlet, Müslüman-Millet gerçeğini çok iyi görmüş ve kavramıştır diyor, İsmet Giritli dayak yediği o aynı koltukta oturarak. Yeniden doğmaktan usanmayan Adnan Oktar geçmişini konusundaki kuşkuyla dağıtmak üzere derginin son sayfalarında bir de röportaj sorularını yanıtlıyor, Atatürkçü çizgiye geçişini anlatışı şöyle.

"Bir insanın daha evvel gerici, marksist varoluşçu veya mason olması sonradan Atatürkçü olmasına engel değildir.

Atatürk'çü Olmanın Kriteri Yarım Milyarlık Fatura.

Adnan Oktar özeleştirisi-ni yapıp kendi hatasını düzeltirken dönemin ilerici marksist ve varoluşçularına da bir fırsat tanıyor. Dergisinde insanların geçmişlerindeki küçük hataların önemli olmadığını, hep birlikte yaşıyor ve yaşıyor, resim resim ve tarihe belge. "Önemli olan

Arif Keskiner

Atatürkçülüğün Manevi Kızları ve Oğulları

Milyarlara yönelik projeleriniz yoksa, kiminiz me-raktan, kiminiz şıklık, kiminiz terslik olsun diye, kiminiz demokratlıktan, kiminiz delikanlılık adına Seheraton ve Hilton salonlarında yükselerek, yeniden değil ama yanlış doğdunuz. Toplumsal Kurtuluş'un bu sayısındaki arka kapak yazısını belgelemek telaşındasınız sanki hepimiz. Yollar ayrıldı evet, belki sokaklar da çoktan..

Geçmişlerinizle bu kadarına müstahak değildiniz. Bu kadarını hak etmemişsiniz.

Yazık, kimileriniz eşe dosta, gazozuna içki karıştırılan 14 yaşındaki kızlar örneği ifal edildiklerini anlatıyormuş.

Atilla Dorsay

AYRIŞMA-NETLEŞME ve BİRLİK

Murat Ceran

İkinci bugün eskisinden çok farklı koşullarda bir döneme bir ayrışma yaşanıyor. Ayrışma, sosyal, örgütsel ve politik bir bunalım sürecinden geçiyor. Karşı devrimin ve bugünkü uluslararası devrimci hareketin (Doğu Avrupa'da ve SSCB'de kapitalist devrimin) etisi altında yeniden saflaşmasıdır. Her ne kadar ayrışıyor olsa da saflaşmada temel akımlar ortaya çıkıyor ve netleşiyor.

İkinci günün çözümlenmiş bir kavşakta sol, birçok tali yol ve hareketi iki ana yolda, yürüyüş biçimine göre, iki ana akıma ayırmıştır. Kapitalizmin ve demokrasinin sorunlarını yeniden keşfeden reformist akım yürüyüşünü devrimci kapitalizme çevirerek sürdürüyor. Devrimci yola da ortaya çıkan, yeni karşı devrimci dalgalanmalarından sürüklenen bu akımın öncülerinin (reformistler) artık kapitalizme hiçbir itirazları kalmamıştır. İtirazları tekelci düzenin tali noktalarına ve reformizme ilişkindir. Bu akımın temsilcilerinin beyanlarına göre gerçekleşmiştir ki, hiçbir süreç bu devrimci düşünceyi yeniden canlandıramaz.

Devrimci yola, devrimci yürüyüşçülerin yoludur. Reformist akım dışında, daha kalabalık gibi görünen gruplar, kişiler bu kavşakta yol arayışı içinde değildir. İki yola da itirazları vardır. Birincilere itirazları reformist akımın reformist özüne değil, bugünkü aşırı devrimci biçimindedir. Devrimci yola itirazları ise, sosyal sorunlar (parti, demokrasi, ulusal soruna yakınlık, devlet devrim vb) üzerinde ve daha köktür. İkincilerin buldukları yer devrimcilere yakın görünüşünde yanlarını reformizme çevirmişlerdir.

Devrimci akım arasında ara bir grup olma özelliğini taşıyan bu gruba özgü olan, kararsızlık, yapısızlık, örgütsüzlük kaçır. Bu özellikleriyle bu grubun, kendi başına bir ara akım olarak çıkabilecek potansiyeli yoktur. Bu nedenle, amaçsız, anlaksız, netleşemeyen bir gruplaşma, iki ana akımın ayrışmasıdır.

Devrimci akımlarda görülen bu gruplaşma, iki ana akımın örgütlenmesine engel değildir. Devrimci akımlardaki ideolo-

jik mücadeleye bağlı olarak ve birçok tali yollardan geçerek bu iki ana akımın biriyle buluşmak durumundadır.

Reformist akımla, devrimci akım arasında amaç, araç, yol ve ilkeler konusunda tam bir karşıtlık olduğundan bu iki ana akım arasında birlik ve parti konularında ortak bir dil bulmak olanaksızdır. Bu yüzden de reformist akım, devrimci kamptaki birlik ve parti arayış ve tartışmalarının hem nesnel ve hem de öznel olarak dışındadır.

Kendi yönünü belirleme yeteneğini kaybederek amorf bir grup olan ara akım ile, birlik ve parti sorunlarına ortak bir dil bulmak için harcanacak her çaba boşa bir güç ve zaman israfıdır. Böyle bir girişimin sonu gelmez tartışmalar ve likidasyondan başka hiçbir sonuç vermeyeceği bizzat bu ara akımın kendi iç ilişkileri ve birlik süreçlerinden (BTDK, DSB) hareketle rahatça saptanabilir.

Konunun içeriği açısından bizi asıl ilgilendiren devrimci kampta yer alan gruplar ve bunlar arasındaki ilişkidir.

Önce devrimci kamptan neyin anlaşılması gerektiği ortaya konulmalıdır.

Sosyalizm amacını benimsemek devrimciliğin koşullarından biri olmakla birlikte, bu, bir partinin ya da grubun devrimci olduğunun yeter bir kanıtı sayılamayacağı gibi, onun reformist olmadığının bir kanıtı olarak da görülemez. Çünkü devrimcilikle reformizm arasındaki ayrılık soyut bir sosyalizm savunusunda değil, tersine araç, yol ve ilkeleriyle somut sosyalizm savunuculuğundadır. Örneğin toplumsal devrimden söz edip, politik devrimden, kapitalizmin devrim yoluyla yıkılmasından, proletarya

diktatörlüğünden vb söz etmeyenler reformistlerden farklarının ne olduğunu açıklayabilecek durumda değildir.

Amaç, tek başına, bir örgütün niteliğini vermez. Ancak amaçla birlikte, araç, yol ve

Kapitalizmin ahıksal yargılanmasından kalkarak, sosyalizmi kapitalizmin karşısında bir toplumsal proje olarak ele almakla yetinilerek devrimci olunamaz. Devrimcilik sözde değil, söze uygun örgütlenmede ve politikada, eylemin gerçek içeriğindedir.

amaca uygun ilkeler bütünsel olarak bir örgütün niteliğini belirler. Bu nitelik de kendini, en somut biçimde o örgütün eyleminde ortaya koyar. Amacı sosyalizm olduğu halde araçları buna uygun düşmeyenler sosyalizmin sözde savunuculuğunun ötesine geçemezler. Legal parti, illegal parti tartışması da ancak bu çerçevede somut bir anlam kazanır.

Kapitalizmin ahlaksal yargılanmasından kalkarak, sosyalizmi kapitalizmin karşısında bir toplumsal proje olarak ele almakla yetinilerek devrimci olunamaz. Devrimcilik sözde değil, söze uygun örgütlenmede ve politikada, eylemin gerçek içeriğindedir.

Örgütlerin, partilerin sınıf savaşımı içindeki yerleri, onların kendilerini nerede gördükleriyle değil, teorik-programatik yaklaşımları, örgütlenmeleri ve eylemleriyle belirlenir. Her gün kendilerininin sosyalist olduğunu, devrimci olduğunu tekrarlayıp, bunun gereklerinden binbir türlü gerekçeyle (yaşamda her kaçışa bir gerekçe bulmak mümkündür) kaçanlar işçi sınıfının devrimci partisinin potansiyel güçleri arasında görülemezler.

Partiyi amaçlayan her birliğin sınıfsal bir temeli vardır. Birlik bu sınıfsal temel üzerinde teorik-programatik, örgütsel ve politik yaklaşımları benzer olan örgütlerin ve grupların bir parti çatısı altında birleşme girişiminin ifadesidir.

Bugün devrimci kampta, yürüyüş yönü aynı olsa da teorik-programatik ve politik yaklaşımları birbirinden farklı olan birçok grup vardır. Bu farklılıkların bir kısmı süreç içinde kaybolabilecek farklılıklar olsa da önemli bir kısmı kendisini devrimden sonra bile koruyacak örgütlenmenin sınıfsal temelinden kaynaklanan farklılıklardır. Devrimci sürecin sınıfsal çeşitliliğine dayanan bu farklılıkların, ne ölçüde giderilebilir olduğu ve bir çatışmaya yol açıp açmayacağı ise, bugünden kesin olarak saptanamaz.

Sınıf temelinde dayalı farklılıklar yok sayarak, devrimci süreçte yer alan bütün örgüt ve grupların tek bir parti içinde birliğinden söz etmek hem doğru de-

ğildir hem de gerçekçi değildir. İşçi sınıfının politik örgütlenmesinin bağımsızlığı, ortak mücadele zorunluluğuyla birbirine karşılanmamalıdır. Ortak yürüyüşün başka araçları vardır. Eylem ve cephe birliği, aynı yönde yürüyen ama aralarında sınıfsal temelden doğan programatik, poli-

Örgütlerin, partilerin sınıf savaşımı içindeki yerleri, onların kendilerini nerede gördükleriyle değil, teorik-programatik yaklaşımları, örgütlenmeleri ve eylemleriyle belirlenir.

tik farklılıklar bulunan güçlerin ortak yürüyüşünü düzenlemenin bilinen araçlarıdır.

Bizim parti birliğinden anladığımız aynı sınıfsal temele dayanan ve aralarında temel teorik-programatik ve politik ayrımlıklar olma-

yan örgütlerin, grupların birliğidir.

Bir dağılma ve ayrılma döneminden sonra toparlanmanın ve örgütlenmenin başladığı her dönemde aynı sınıfsal temele dayalı birçok irili ufaklı grubun ortaya çıkması neredeyse kaçınılmazdır. Bugün böyle bir dönemde bulunuyoruz ve teorik-programatik yaklaşımları benzer birçok grup vardır. Bu gruplar arasında devrimci bir partiye varmayı amaçlayan birlik eğilimi, dönemin temel eğilimlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Şimdi sorun önümüzde şöyle duruyor: Teorik-programatik yaklaşımları birbirine çok yakın olan bu gruplar, proletaryanın devrimci savaş partisini yaratmak amacıyla nasıl bir araya getirilebilir? Bu grupların ayrı ayrı yapmak istediği işi -işçi sınıfını tekeli düzeni karşı devrimci bir güç olarak örgütlemek ve iktidarı burjuvazinin elinden zorla almak- koordine edecek merkezi bir örgütlenmeyi nasıl yaratabiliriz? Aynı ayrı çalışma yüzünden önemli bir kısmı boş harcanan devrimci enerjiyi ve devrimci fedakarlığı devrimin hizmetine nasıl sokabiliriz? Hareketi güçsüzleştiren partizanlıktan, grup içi ve gruplararası çatışmalardan kurtaracak devrimci bir çekim merkezini nasıl yaratabiliriz?

Bugün bu çerçevedeki gruplar arasında kendilerini ifade edebildikleri oranda birliğin teorik-programatik bir temeli vardır. Bu temelde karşılıklı olarak tam bir teorik-programatik birliğe varmak için ilk adımları atmamak hiç de zor görünmüyor.

Birlik sürecinin esas önemli ve zor olan yanı bu ilk adımın bir parti birliğine dönüştürülmesi, yani var olan programatik temel üzerinde örgütsel, politik ve eylemsel birliğin örülmesidir. İşin teorik-programatik kısmında üzerinde hareket edilebilecek temel bir yaklaşım birliği olduğu sürece ayrıntılar ve küçük farklı-

Bir dağılma ve ayrılma döneminden sonra toparlanmanın ve örgütlenmenin başladığı her dönemde aynı sınıfsal temele dayalı birçok irili ufaklı grubun ortaya çıkması neredeyse kaçınılmazdır. Bugün böyle bir dönemde bulunuyoruz ve teorik-programatik yaklaşımları benzer birçok grup vardır. Bu gruplar arasında devrimci bir partiye varmayı amaçlayan birlik eğilimi, dönemin temel eğilimlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır.

lıklar giderilebilir ya da sürece bırakılabilir. Karşılıklı tartışma ilişkisi içinde ayrıntılar ve küçük farklılıklar konusunda böyle bir tutum hiç de yanlış değildir. Ama iş burada bitmiyor. Teorik-programatik açıdan anlaşılabilir görülen bu farklılıklar birlik sürecinin diğer yanına, ör-

gütsel, politik ve eylemsel birlik sürecine devredilirler ve orada yeniden üretilirler. Bu farklılıkların gerçekten küçük ve giderilir olup olmadıkları esas olarak bu süreçte ortaya çıkar.

Devrimci işçi hareketi tarihinde bütün ciddi bölünmelerin teorik-programatik açıdan ihmal edilebilir küçük farklılıklardan kaynaklandığı, bunların örgütsel ve politik alanda büyük farklılıklara dönüşerek yeniden teorileştirildiği dikkate alınrsa bizim vurguyu

neden sürecin ikinci yanına, örgütsel ve politik alana kaydığımızı daha kolay anlaşılabilir.

Ayrışma süreci içinde devrimci bir parti birliği altında yer alabilecek güçler genel olarak ortaya çıkmıştır. Birlik hem bir nesnel hem de öznel bir gereksinim olarak önümüzde duruyor. Bununla birlikte sorunun bir çırpıda gerçekleşmesini sağlayabilecek bir netlik henüz yoktur. Bir parti birliği içinde bir araya gelebilecek gruplar örgütsel ve politik alana ya yeni yeni giriyor ya da henüz bir netlik kazanabilmiş değildir.

Geçmiştekinden çok farklı bir temelde ortaya çıkmış olsa da bugünkü ayrışma, soldaki eski ayrışmanın izlerini tümüyle atabilmiş değildir. Ayrışmada yeni bir temel üzerinde biçimlenen devrimci grupların üye ve kadrolarının ana bölümü eski yapılardan geliyor. Eskiye özgü eğilim ve alışkanlıkların, devralınan insan malzemesi yoluyla yeni yapılara taşınması bir dereceye kadar kaçınılmazdır. Bu bir saptamadır, olumsuz eğilim ve alışkanlıkların aşılması olduğu anlamına gelmiyor. Tersine bizzat eskisinden çok farklı bir temelde, yeni örgütlenmelerin varlığı bu eğilim ve alışkanlıkların aşılabilirliğinin somut kanıtıdır.

Yeni örgütlenmeler içinde giderek yok olsa da varlıklarını şu ya da bu oranda koruyan eski olumsuzlukların, birlik süreci üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alınmak zorundadır.

Buna bir de devrimci kadrolarda, işçi sınıfının öncü kesimlerinde varolan kararsızlık ve güvensizlik (kendilerine ve başkalarına) eklendiğinde birlik ve parti sorununda daha ciddi bir yaklaşım zo-

Geçmiştekinden çok farklı bir temelde ortaya çıkmış olsa da bugünkü ayrışma, soldaki eski ayrışmanın izlerini tümüyle atabilmiş değildir. Ayrışmada yeni bir temel üzerinde biçimlenen devrimci grupların üye ve kadrolarının ana bölümü eski yapılardan geliyor. Eskiye özgü eğilim ve alışkanlıkların, devralınan insan malzemesi yoluyla yeni yapılara taşınması bir dereceye kadar kaçınılmazdır. Bu bir saptamadır, olumsuz eğilim ve alışkanlıkların aşılması olduğu anlamına gelmiyor. Tersine bizzat eskisinden çok farklı bir temelde, yeni örgütlenmelerin varlığı bu eğilim ve alışkanlıkların aşılabilirliğinin somut kanıtıdır.

programatik konularda sağladığı ölçüde bir netliği yakalamaları şarttır. Atılacak ilk adım, teorik-programatik alana ilişkindir ve karşılıklı tartışma ile çözülebilir. İkinci adım ise örgütsel ve politik alana ilişkindir ve ancak pratik içinde, eylem içinde çözülebilir.

Karşılıklı olarak bu iki düzeyi de içeren bir netlik olmadan somut birlik girişimleri, erken girişimlerdir. Henüz toparlanma ve kendini ifade etme aşamasında olan devrimci hareket böylesi bir erken doğumun taşıdığı nesnel tehlikeyi kaldırabilecek güçte değildir. Kısa vadede güç toplama hesaplarına dayalı birlik girişimlerinin uzun vadede bir güç kaybına ve dağılmaya yol açabilecekleri dikkate alınmak zorundadır.

Eğer devrimci bir parti birliği için bugün hazır olan grupların, örgütlendikleri, teorik, politik ve pratik olarak netleştikleri ölçüde kendilerini amaçlaştırmak birlikten vazgeçebilecekleri düşünülmüyorsa;

Birincisi; böylesi bir duruma, öznel etkilerin (kişi ve kişilikler) birliğin önüne bir engel olarak çıkabileceğini kabul etmekle birlikte, örgütsel ve politik düzeyde olgunlaşmamış bir birliğin devrimci harekete bugünkü dağınıklaktan daha az zarar vereceği söylenemez. İkincisi ve önemlisi; güçlendiği ölçüde birlik önünde bir engel olabilecek güçlerle bugünden kurulacak birlik, güçsüzlük üzerinde kurulmuş bir birlik olacaktır. Kuruçesme toplantıları başka bir zeminde

runluluğu vardır.

Geçmişten devralınan bu olumsuzlukların teorik-programatik alanda aşılması daha kolay olmakla birlikte esas olarak aşılacak yer, etkilerini en fazla hissettirdikleri örgütsel ve politik alandır. Birlik doğrultusunda ilk iş sorunun teorik-programatik yanını alarak örgütsel ve politik birliğin üzerinde yükselbileceği sağlam bir temel yaratmaktır. Bunun içinse, grupların bu alanda da en azından teorik-

Geçmişten devralınan bu olumsuzlukların teorik-programatik alanda aşılması daha kolay olmakla birlikte esas olarak aşılacak yer, etkilerini en fazla hissettirdikleri örgütsel ve politik alandır. Birlik doğrultusunda ilk iş sorunun teorik-programatik yanını alarak örgütsel ve politik birliğin üzerinde yükselbileceği sağlam bir temel yaratmaktır

de olsa böyle bir birlik anlayışını, dağınıklığın yeniden örgütlenmesinden başka hiçbir sonuç getirmeyeceğini göstermiştir.

Politikanın bir güç toplama ve kullanma sanatı olduğu biliniyor. Ama bu iş amaca uygun ilkeler üzerine

oturtulmadığında, güç toplama adına güçlerin yeniden bölünmesine yol açılır.

Teorik-programatik temelde birbirine yakın olan grupların kendilerini örgütledikleri ve daha net ifade ettikleri oranda birlikten uzak-

laşılacağını düşünmek sadece bir acelecilik değil, birlik sorununu yeterince kavrayamamaktır da.

Dağınıklığın olumsuz sonuçlarıyla sürdüğü, devrimci harekette merkezleşme zorunluluğunun yakıcı bir görev haline geldiği bugünkü koşullarda birlik sorunundaki aceleciliği anlamak mümkündür, ama bir çözüm olmadığını görmek gerekiyor.

Birlik kişilerin niyetlerinde değil, görüşlerinde, örgütlenmenin ve eylemin kapsayıcılığında (içeriğinde) aranmalıdır. Bu kapsayıcılığa sahip olduktan sonra, bir grubun kendini, örgütlemesi ve her alanda en iyi şekilde ifade etmesi birliği engellemez, tersine güçlendirir. Birliği, aynı teorik-programatik temel üzerinde birden fazla niteliğin örgütsel ve politik birliği olarak görüyorsak, bu niteliklerden her biri ne kadar net olursa birlik de o kadar güçlü olacaktır.

Özetlersek: Bugün Türkiye solu yeni bir yol ayrımnındadır. Sol da yer alan örgütlenmeler arasında yollar en temel konularda (devlet-devrim, örgütlenme, Kürt sorunu vb) bir netliği verecek ölçüde ayrılmıştır. Ayrışma, ayrışmanın her iki kutbunda birlikte yürüyebilecek, bir parti çatısı altında birleşebilecek güçleri ortaya çıkarmıştır. Benzer teorik-programatik yaklaşımlara sahip örgütlenmeler arasında birlik, dönemin öne çıkan eğilimidir. Reformist cephede, aşırı uzlaşmacı görüşler, birliği sürdüren bir etken olsa da bu cephede

Devrimci cephede bir parti olarak birleşebilecek güçler arasında teorik-programatik yaklaşım benzerliğinde ifadesini bulan asgari bir temel vardır. Görev bu temel üzerinde azami birliğe, parti birliğine varmak, birliği örgütsel ve politik bir birliğe yükseltmektir

birliği gerçekleştirmek daha kolay gözükmüyor. Çünkü burada birlik için gerekli olan asgari bir temeldir; demokrasi.

Devrimci cephede birlik, daha zor bir süreçtir. Çünkü devrimci bir birlik, ancak azami

bir temel üzerinde kurulabilir. Birliğin zor gerçekleştirilebilir olması ise, bir şanstır ve kazanmayı içerir.

Devrimci cephede bir parti olarak birleşebilecek güçler arasında teorik-programatik yaklaşım benzerliğinde ifadesini bulan asgari bir temel vardır. Görev bu temel üzerinde azami birliğe, parti birliğine varmak, birliği örgütsel ve politik bir birliğe yükseltmektir. En az teorik-programatik alanda olduğu kadar, örgütsel ve politik konularda da bir netlik olmadan, temel yaklaşımlar ortaya çıkmadan, programatik yaklaşım birliğinin, bir parti birliği verip veremeyeceği kestirilemeyeceği gibi, bu sorun tartışmalar yoluyla da çözülemez.

Söylediğimiz, örgütsel ve politik bir netlik sağlanana kadar oturup beklemek değil, parti birliğine varabilmek için böyle bir netliğe ihtiyaç olduğudur. Yapılması gereken ise, bir yandan parti birliği amacıyla gruplar arasında ilişki-

leri sürdürmek, diğer yandan da grupların kendilerini her alanda en iyi şekilde ifade edebilecek bir örgütlenmeyi ve çalışmayı yürütmesidir. Bu, aynı zamanda ihtiyacımız olan karşılıklı güveni sağlamanın da en sağlam yoludur. Birlik öznel bir müdahaleyi zorunlu kılar, ama ne var ki süreci hızlandırmak her zaman olumlu sonuçlar vermediği gibi, doğru da değildir.

Birlik öznel bir müdahaleyi zorunlu kılar, ama ne var ki süreci hızlandırmak her zaman olumlu sonuçlar vermediği gibi, doğru da değildir

Yalçın Küçük KURTULUŞ HAREKETİ

Yayına Hazırlayan:
Nejdet Kanbir

Hazırlanıyor

Orhan İyiler BİR GÜN BİLE YAŞAMAK

(Roman)

Hazırlanıyor

EMPERYALİST TÜRKİYE

Yalçın Küçük

Belki de bilimsel araştırmada da bir şans faktörü var; bana sorulduğunda en şanslı olduğum noktalardan birisi, 1970 yıllarının ortasında, Türkiye'nin ekonomik "falına" bakmaya çalıştığım zamandır. Bu Türkiye tarihinin, yine benim saptayabildiğim üçüncü uzun "iç savaş" yıllarında ve üstelik "umudumuz" Bülent Ecevit'in hükümete gelip Türkiye'nin "demokratikleştirilmesi" programını uyguladığı bir zamanda, ben, Türkiye'nin son elli yılının temel ekonomik çizgilerine bakarak geleceğini görmek istiyordum; kan gördüm. Oluk oluk kan akıyordu: Ekonomik çözümleremeler bunu gösteriyordu.

İnsanlar, "umudumuz" Bülent Ecevit'in mavi dalgasında esrar almışların duymazlığını yaşıyordu ve iç savaşta ölümü göze alanlar içinde bile bu esrarlı sarhoşluk görülüyordu; insanların, o zamana göre görülmemiş bir kanlı iç savaşı yaşadıkları bir zamanda, gelecekte kan görmek istemedikleri anlaşılıyordu. Bu bulgumu göstermek istedim; yapabileceklerimden birisi, o zaman yeni baskısı yapılan bir kitabımın arka sayfasında özetlemek oldu. Çünkü esrarlı sarhoş bir dünyanın insanları satın aldıkları kitapların bile sadece arka sayfalarını okuyorlar.

Başta merhume Behice Boran, Nihat Sargın ve diğer TİP yöneticileriyle günlerce konuştuk; kan geliyordu. DISK'in yerle bir edilmesini görüyordum; askerlerin iktidara gelişini seziyordum. Mantık çok basitti: 1960 yıllarının ikinci yarısından itibaren dayanıklı tüketim mallarının yurtiçi üretiminde patlama denilebilecek artışlar vardı; ihraç edilemezdi ve içerde satılması gerekiyordu. Dayanıklı tüketim mallarını alabilmek için ise satın alma gücünün ve bazı maaşlı ve ücretlilerin ücret düzeyinin belli yüksekliği bulunması gerekiyordu. DISK'in sendikal başarısı, Marxlı(*) mantığın acımasızlığı içinde, dayanıklı tüketim araçları üreten büyük sanayicilerin de işine yarıyordu; çünkü yüksek ücret alan işçiler, yeni yeni üretilen ça-

(*) Eger "marksist" söyleniş değiştirilmek istenirse, yerine ne konabileceği hep tartışıldı ve denemeler yapıldı. "Marksçı" deniliyordu; benim hiç hoşuma gitmiyor. "Marksçıl" deniliyordu; yanlış değil, ancak kulağa hoş gelmediğini düşünüyorum. "Markslı" demenin daha doğru olacağını sanıyorum. Türkçeye çok uygundur; Türkçede "Ahmetli" ya da "Ömerli" köyü ve benzerleri çoktur. Kaynağı ve rengini belirtiyor; Ahmet'ten çıkışı ön plana çıkarıyor.

Osman'ın kurduğu devlete ve daha sonra imparatorluğa, Osmanlı İmparatorluğu deniyor. Marx'ın kurduğu sisteme de markslı ve istenirse marksu denilmesinin yerinde olacağına inanıyorum.

maşır makinasına, elektrik süpürgesine, televizyona ve hatta Murat 124 otomobile alıcı oluyorlardı. Memur maaşları da buna göre yüksek tutulmalıydı; büyük paradokstur, memurların altın çağı Demirel'in başbakanlık dönemine rastlıyor.

Falda kan çıkması, DISK'li ve yüksek ücretli düzenin sona erdirilmesinin ekonomik olarak gerekliliğine dayanıyordu; bu düzenin yıkılması ancak kanla olacaktı. Artık iç pazar saturasyon noktasına yaklaşmıştı ve bundan sonra dayanıklı tüketim araçları sanayilerinde de tekstil ve gıda sanayilerinde olduğu gibi, o zamanlar tekstil ve gıda sanayileri ihracat şansı olan sektörlerin başında yer alıyordu, düşük ücret ekonomisi uygulanması zorunlu görünüyordu.

Boran'la, Sargın'la bunları tartıştık; başkaları da vardı, gelen baskıya karşı ciddi hazırlıklar yapılmasını istiyordum. Mevcut yapı buna imkan vermiyordu; ama baskıya karşı direnen ve daha da ötesinde iktidarı deneyen bir hazırlık gerekiyordu. Kanı, iktidarı almadan durdurmanın imkansızlığını görüyor ve bunları söylüyordum. O zamanki yol arkadaşlarım bir an için heyecanlandılar ve daha sonra, kendi içinde yine bir iktidar tartışması geçiren TKP'nin evcil kanadına yaklaşmayı uygun buldular. Kuşkusuz böyle bir fal gördüğüm için bana karşı da, en keskin, kendilerini en solda ve beni en sağda gösteren suçlamalarını ek-sik etmediler, şimdi bu yazdıklarımın çok daha inandırıcı geleceğini biliyorum.

Eylülist darbe benim tahminlerimden çok daha erken geldi. Ekonomik açıdan, Türk parasının değerini düşüren, birim işçi ödemelerini radikal bir biçimde indiren ve bununla birlikte ve diğer kesimler de dahil gelir bölüşümünü son derece bozan bir politika izlendi. Bu ancak kanla yapılabilirdi ve öyle yapıldı. Yapılan çok basittir; gelir bölüşümü son derece bozularak sebze, meyve, et ve benzeri besin maddelerine yönelik talep kontrol altına alındı ve buradan ayrılabilen soğan, elma ve et, o sırada petrol zengini olan komşu Arap ülkelerine gönderildi. İktisatçı olmayanlar için tekrarlıyorum, iktisatçı olanlardan özür diliyorum, tüketim araçlarında bir ihraç kapasitesi yaratabilmek için gelir bölüşümünü hızla bozmak zorunludur; ihracatını hızla arttıran ülkelerin, Güney Kore buna örnektir, askerî rejim altında yaşaması bu nedenle oluyor. Ücretlerin düşürülmesi, yerli üretimin dışarda rekabet gücünü arttırıyor ve Türk parasının değerinin düşürülmesi ise burada ek bir imkan sağlıyor. Özetlenebilirse, gelir bölüşümü bozulup, ücretler hızla dü-

şürülür ve Türk Lirası sürekli devalüe edilirse, ihracatı artırmak bir mucize değildir; ancak bunları hızla yapmak gerekiyorsa mutlaka kan akıtmak da gerekli oluyor.

Fal budur. Bu fal doğru çıktı ve aşırı ölçüde doğrulandı. Buradaki çok hızlı ve aşırı doğrulanmaya bakarak, bilimsel araştırmada şans ögesinin yüksek olabileceğini düşünmekten kendimi alamıyorum.

Şansımı bir kez daha deneyerek şunları ileri sürmek istiyorum: Türkiye, emperyalist devlet düzenine giriyor. Bu düzen bir eter gibi toplumun her kesimine girmek, her yere sinmek ve tüm değerleri kemirmek durumundadır.

Emperyalizmin kapitalizmin en yüksek de olsa bir aşaması olup olmadığı tartışmalarına girmek istemiyorum; tekelli devlet

varsa, mutlaka emperyalist politika ve düzenlemeler ortaya çıkarıyor. Çıkışta eşitsiz gelişme yasasının etkinliğinin artışı çok büyük bir rol oynuyor; emperyalist devlet, tekelli devletin kendi sınırının ötesine uzaması oluyor.

Devam etmeden önce küçük bir parantez açmak

gereğini duyuyorum; eğer Marx tekelli düzeni yaşamış olsaydı, kapitalist devleti de çok daha net ve Hegelyen hukuki örtülere fazla takılmadan yazabilirdi. Kapitalist devlet, toplumsal yaşamdaki çelişiklere asılı şiddetin toplanarak bir baskıya dönüştürülmesidir; yabancılaşma, şiddet parçacıklarının toplanarak dışsallaştırılması anlamına gelmelidir. Toplumsal yaşamın çelişiklerine asılı şiddet parçacıkları toplanarak bir bütünsel baskıya çevriliyor ve bu kez toplumun üzerine asılıyor; dışsallaştırma, toplumun üzerine asma, yabancılaşma olarak ifade edilebiliyor.

Kapitalist hukukta, burjuva anlayışında, devletin bağımsızlığı görüşleri de buradan kaynaklanıyor; kapitalist devlette baskının tek tek kapitalistlere de uygulanması imkan dahiline giriyor. Yaygın olmayabilir; ancak imkansız da görünmüyor.

Tekelli düzende devletin dışsallaşmasını göremiyorum. Ayrıca eğer diğer tekellerin lanetine uğramışsa, tekelli devletin hiçbir tekele baskı uygulaması sözkonusu olamıyor; tekelli düzende devlet kılcal damarlar gibi toplumun en uç noktalarına kadar uzanıyor. Bu yüzden her baskı döneminden sonra bir köhne Ay'ı kesip kesip Yıldız yapan, kendileri de, kafalarını karıştırmaya meraklı genç kuşakları bir süre eğlendiren Murat Belge ve arkadaşlarının bu darbeden sonra piyasaya sürdükleri "sivil toplumu" ya anlamadıklarını ya da aptallık ettiklerini düşünüyorum. Tekelli düzende devleti, ekonomik ve toplumsal yaşamın üzerine bir örtü olarak düşünebilmeyi, gerçek bir aptallık olarak niteleyebiliyorum. Tekelli düzende baskı sürekli, ayrıntılı ve hep aktif oluyor; medya, televizyon, radyo ve yazılı basın, devletin günlük, sürekli şiddet uygulaması olarak gelişiyor.

Kapitalist düzende devlet, kapitalistlerindir.

Tekelli düzende, tekeller devletindir.

Tekelli düzende devletin tekellerin olduğunu söylemek, gerçeğin binde birini anlatmak demek oluyor. Tekelli düzende devlet tekellerle de gerçekleşiyor.

Tekelli düzende dünyanın her yanında büyük basın devletleşmiştir.

Daha önce tekelli düzene geçmiş ülkelerde büyük basında çalışanların hepsi geri zekalı ise, bu yaptıkları işin, hiç bir zeka gerektirmemesinden kaynaklanıyor. Bir büyük zeka, eğer şehirlerarası bir yoldaki bir dinlenme tesisinin helasında para toplamaya memur edilirse, bir süre sonra mutlaka geri zekalı olacaktır; çünkü zekası yaptığı işe uymak durumundadır.

Türkiye bu bakımdan ilginçtir; tam tekelli düzene geçişi yaşıyor ve bunlar hızla oluyor. Bu nedenle yaz-

dıklarımın doğruluğunu herkes deneyebilir; on yıl önce tanıdığı bir gazeteci olan, eğer bu tanıdığı hala büyük basında çalışıyorsa, on yıl sonra bir kez görmeyi

denemelidir. Hayretler içinde tanıdığıнын zekasını yitirdiğini, başka bir insan olduğunu, aptallaştığını fark etmek durumundadır.

Fakat böyle bir denemeyi yapma şansı, tekelli düzene daha önce geçmiş, örnek olsun Amerika Birleşik Devletleri'nde mümkün değil; çünkü tekelli düzen, basında yaşanan süreci yaygınlaştırıyor. İnsan, kendisi olan insanda, bir fark görme yetisine sahip olamıyor.

Tekelli devlet, her tekele bir sahiplik sorumluluğu duyan örgütlenmedir.

Emperyalist düzenin bu yanının altı ne kadar çok çizilse, yine de abartma sayılamayacağına inanıyorum; çünkü emperyalizmin en belirgin çizgilerinden birisi burada yatıyor. Devlet, sınır dışında iş yapan kendi tekellerinin yatırım alanı, iş alma şansı, karı ve özellikle güvenliğiyle doğrudan doğruya ilgileniyor.

Hem sömürgeci ve hem de emperyalist devlette, güçlü bir donanma, her an asker çıkarma yeteneği, buna bağlı olarak macera ruhuna sahip son derece etkin bir kara ordusu son derece önemli ve stratejik oluyor; sömürge devlette, ancak, sürekli bir koloni ve asker bulundurma şart olabiliyor. Emperyalizmde koloni gerekli değil; güç, tehdit ve bu gücün kullanımını unutturmamak için belli aralıklarda kullanmak yeterlidir.

Dış ticaretin kendisi eşitsiz gelişme yasasından kaynaklanıyor; eğer üretim eşit gelişebilseydi, üretim hep iç pazara ait olsaydı, ihracat ihtiyacı doğmazdı. Tekelli düzende bu eşitsizlik tek tek firma düzeyinde de yaşanıyor; kendi pazarıyla sınırlı tekeller istisna denebilecek kadar az çıkıyor.

Türkiye'nin tekelli aşamaya girişi ile ilgili herhangi bir tartışmaya girmek istemiyorum; Eylülist darbe, tekelli düzeni temel renk ve çizgi yapma operasyonudur.

İktisadın önemli kavramlarından birisi fiyat dis-

kiriminasyonudur; bunu iktisat derslerimizde, aynı gün vizyona giren bir filmin, benim öğrencilik yıllarımdan kalma bir aynıyla, Çemberlitaş ve Beyoğlu sinemalarında farklı fiyatlarla oynatılmasıyla açıklayabiliyorduk. Amerika türünden ülkelerde ise piyasaya yeni çıkan bir kitabın ciltli ve "paperback" kopyelerinin farklı fiyatları da bir fiyat diskriminasyonunu gösteriyor; kağıt kapaklı maliyet farkından çok daha ucuzdur ve kağıt kapaklı kitaplar kitap okumak isteyenlere hitap ediyor. Ciltler, oturma odasındaki kitaplıkları süslüyor. Dünyada kitap "teşhir" ederek süslenildiği bir dönem olmuştur; hoş ve inanılması zor görünür.

İzin verilirse ve şansımı denemek için, şiddetin diskriminasyonundan söz etmek istiyorum; Eylülüst darbe şiddeti çok geniş tutmuş, Diyarbakır çevresinde ve hapishanelerinde buna bir ırk kini eklemiş, Batı hapishanelerini ise esir kampına çevirmiştir. Ancak şiddet, çok yaygın olarak bir kez uygulanıyor ve belleklere kakılıyor.

Eylülüst darbe, tekelli düzeni yerleştirmek ise, öyle olduğunu düşünüyorum, Eylülizm devam ediyor; şimdi şiddetin farklılaştırılması, uygun sözlerle şiddetin diskriminasyonu dönemi işliyor. Solun bir bölümünü, Metin Çulhaoğlu'nun beni bir türlü ısındıramadığı seçimiyle, "geleneği" solu, şiddet alanının dışına çıkartıyor; bunlar, Beyoğlu sinemalarındaki vizyon ya da ciltli Amerikan kitapları oluyorlar. Bunun dışında devrimci çizgiyi sürdürenlere, devrimci Kürtlere, devrimci baskınlara, kurtuluşçulara uygulanan şiddette bir azaltma değil artırma görülüyor. Sevgili arkadaşım hukukçu Hüsnü Öndül'e Ankara DAL'da uygulanan işkence tiyatroları, Türkiye'nin bir tanınmış ve devrimci avukatını hepimizin iyi bildiği Ankara DAL'ın buzluğuna yatırma, ne tesadüftür, ne de bir yanlışlık oluyor. Bunlar, herkes için yapıyor. Daha yaygın şiddet örnekleri belleklerde olduğu sürece, şiddeti sınırlı tutmak ve ancak sürekli tutmak, tekelli düzenin bir özelliğidir.

Emperyalist devlet ile sömürgeci devlet arasında da benzer bir ayrım olduğunu düşünüyorum; sömürgeci sömüren ülkeden bir koloniyi ve sürekli askeri sömürge topraklarında barındırmak durumundadır. Emperyalist devlet için başlangıç şiddeti ve bunun, başka yerlerde başka coğrafyalarda ve aralık olarak ancak mutlaka uygulanmaya konması yeterli oluyor; sömürgeci kolonilerin yerini emperyalist devlette, bankalar, tekeller, basın ve kültür örgütlenmeleri alıyor.

Bu açıklamalardan sonra Türkiye'nin emperyalist devlete yönelişlerinin gerekçeleri üzerinde durmak istiyorum. Birinci gerekçe, tekelli düzene girilmiş olmasıdır; tekellerin her birisi eşitsiz gelişmenin somut birimleri olarak da düşünülebilir. Tekeller, mutlaka ülke dışı ekonomik hareketlilik istiyorlar.

İkincisi, 24 Ocak Kararları ile yaratılan ve Eylülüst

darbe ile kanla uygulanan ekonomik politikalar, eninde sonunda bir şok uygulamasıdır; Türkiye'nin dış pazarlara girişinde kalıcı mekanizmalar bulunmuş olmaktan uzak görünüyor. Türkiye, herhangi bir stratejik hammadde veya ileri teknolojiye dayalı bir rekabet gücü nedeniyle dış pazarlara çıkmış değildir; şimdilik tekstil ve gıdada, çok ucuz işgücüne dayalı bir açılım görülüyor.

24 Ocak Kararları'nın sağladığı ihracat gelişmesi yavaşlarken, ithalat eğilimi yükselerek devam ediyor; hizmet kesiminde yaratılan yüksek ücretli teknokrat-menejer katmanı, yabancı tüketim mallarına alışmış görünüyor. 1990 yılı ithalat ve ihracat rakamları gerçek tehlike işaretidir; ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde ellinin biraz üstünde kalıyor. Bu, bir ekonominin viabilitiesinin tehlikeye girmesi ve uluslararası bankalar sisteminde creditibilitysinin önemli ölçüde sarsılması demek olu-

yor.

Üçüncüsü ve dördüncüsünü birlikte yazmak durumundayım, 1970 yıllarındaki petrol krizi, petrodollar denilen paraların, dünyadaki parasal değerler, likitide, önemli ölçüde petrol üreten Arap ülkelerinin eline geçmesine yol açtı. Türkiye, petrol üreten ülkelere gıda maddelerinin yanında ve çok önemli bir biçimde, müteahhit hizmetleriyle girdi. Petro-dollar, Türkiye'nin dışarda iş yapan müteahhitlik kesiminde büyük bir birikime sahip olmasını sağladı; Türkler, dışarda iş yapmasını, diğer tekellerle ortaklık kurmayı, Arap yöneticilerine rüşvet vermeyi öğrendiler.

Bu üçüncü noktadır; dördüncüsü, Araplarda petrodolların tükenmesiyle ilgilidir. Bu, hem yeni iş alanlarında çok büyük daralma ve hem de yapılan işlerin ödenmesinde güçlükler çıkması demektir; bu son nokta, sanıldığından önemlidir ve emperyalist devletin fonksiyonlarından birisini gündeme getiriyor. Emperyalist devlet için tekellerin alacaklarını tahsil etmek kendi alacağını tahsil etmekle birdir; ancak Türkiye, Libya'dan Türk müteahhitlerinin alacaklarını toplamada bile etkisiz kalabildi.

Beşinci noktaya geliyorum; Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşü ve kapitalist restorasyon, Türkiye iş dünyası için yeni bir aşama olacak nitelikte görünüyor. Türkiye, şimdiye kadar kendi toprakları dışında sadece büyük müteahhitlik işleri üstlenebiliyor; dışarda sürekli ekonomik faaliyette henüz deneyimi bulunmuyor. Emperyalizm ise bu demektir; Sovyetler Birliği'nde otel yapıp işletmek veya eczane zincirleri kurmak, dışarda sürekli işletme sahibi olmanın ilk adımlarından birisi olmak durumundadır.

Perde arkasında Türkiye'nin bundan önceki Washington Büyükelçisi ve Koç Grubu'nun sadık bürokratı Şükrü Elekdağ'ın sponsorluğunu yaptığı "Karadeniz Refah Bölgesi" Türkiye'nin emperyalist senaryolarının uygulama alanlarından birisi olarak görünüyor. Türkiye, Karadeniz'i çevreleyen yerlerde

her türlü ve sürekli işletme açmaya hazırlanıyor.

Turgut Özal'ın ilk plandaki ölçsüz hevesleri bastırıldıktan sonra, Türkiye'nin, Amerika'nın Irak savaşına bakışı da bu yöndedir; Türkiye Irak'tan güçlü ve savaş deneyimi yüksek bir silahlı kuvvetlerin önemini anlamış olduğu anlaşılıyor. Özal için artık Irak budur ve bu savaştan beklediği tek sonuç, bölgede hiç bir üstün askeri gücün olmamasıdır. Bir kez savaş deneyimini kanıtlamış, bir kez ceza hukukunun meşhur "ibret" etkisini yaratmış bir ülkenin kendi tekellerinin alacaklarını tahsilde çok etkili olabileceği görülüyor; Irak, "üstün teknoloji" öcüsü yaratan Amerika için bile bir "öcü" etkisi yapmadı mı? Beceresini kanıtlamış bir profesyonel ordu, sık sık savaşa çıkmaya bile, iş almada ve pazar paylaşımında büyük bir kozdur. Şimdi Türkiye, bunu anlıyor.

Altıncı nokta ile tekrar içeriye dönmek gerekiyor; üretimin temel kaygısı işçi ödemelerine gelmek istiyorum. Cumhuriyet gazetesi-nin artık misyoner olduklarına inanacağım, inandığım zaman perişan edeceğimden hiç kimsenin kuşkusu olmasın, yazarlarının ve Hürriyet gazetesinin MIT ile işbirliği içinde ortaya çıkan "grev yaklaşımları" unutulmamalıdır; grevi evcilleştirmek ve işçi sınıfına tam bir popülist edebiyatla, hakları yenmiş "acıması fukaralar" olarak bakmak, temel yaklaşım olarak görülüyor. İşçinin bu ücret düzeyinde kalamayacağı bu yaklaşımın temel varsayımdır; bu varsayımın, oligarklar tarafından da benimsendiği, verilmiş demeçlerden anlaşılıyor. Güzel; ancak, ücret düzeyinde önemli bir artışa ekonomik hesap elvermiyor.

Çözüm, aşırı artıklarla çalışan bir emperyalist sektörün yaratılmasında yatıyor.

Kardeş Arap ülkelerinin, Amerika'nın Irak savaşını nedeniyle, mümkün olduğu kadar tahrip edilmesinin Türkiye'nin temel stratejisi olması buradan kaynaklanıyor; Türkiye, ne kadar çok tahribat yapılırsa o kadar çok iş almayı ümit ediyor. Ancak, bir koşul var; Irak Lideri Hüseyin'in temizlenmesi isteniyor. Bu istek, Özal açısından tutarlıdır; artık Özal'ın kişilik kazanmış bir tekel olduğu daha iyi anlaşılıyor.

Parantez açıyorum; Turgut Bey, sonradan övündüğü planlama deneyimine, bizim yanımda başladı. Benden çok önceki kuşaklardandır; ancak Planlama Teşkilatı genç kuşaklar tarafından kuruldu ve yaşlı kuşaklar sadece deneyimlerini aktaracak sınırlı bir takım olarak tutuldu. Biz, Süleyman Demirel'i davet ettik; Demirel'in daha sonra Turgut Bey'i küçümsemediğini söylemesi, bizim planlama kuşağımız için, hiç bir inandırıcılık taşıyor. Demirel, nereye gitse Turgut Bey'i taşıyordu; bize, planlamaya, getiren de kendisidir.

Bizim planlama kuşağı Turgut Özal'ı pek bilgisiz

ve becerisiz birisi olarak tanır; geldiği yerleri hazmedeceğine hiç ihtimal vermiyorum. Her gün uyandı-ğında, uyandığı yerin Çankaya Köşkü olduğuna hala hayret ettiğini sanıyorum; bizim, yedek subaylığımı Planlama'da yapanlar içinde sürekli iş önermediğimiz pek az kimseden birisi Özal oluyor.

Bu deneyimlerim ve tanımamla, Turgut Özal'ı hiç ciddiye almadığımı söylemek durumundayım; böyle bir bakışım, Meclis'teki Planlama Teşkilatı'nda yan yana iki odada oturduğumuz dönemden başlıyor. Ancak şimdi Turgut Bey'in kendisine bir misyon bulunduğunu görüyorum; bu, Türkiye'yi emperyalist devlet modeline göre budamak oluyor.

Kişiliği ısrara ve misyoner bir mücadeleye elverişli değildir; gerileyip, bekleyip, fırsat buldukça bastır-

mak isteyecektir. Bu, bir bürokrat ve özellikle büyük devlet ya da firma bürokratinin davranışdır; ayrıca, emperyalist devlet düzenlemesi, Türkiye'de başlangıçta pek çok kesimden muhalefete karşılaşmak durumundadır.

Türkiye'nin yenikçi psikoza sahip İstanbul Meclisi'nin kabul ettiği ve Türkiye'ye gelmiş politikacılar içinde en güvensizlerinden biri olan Mustafa Kemal Paşa'nın benimsediği, son derece müphem ve ne anlama geldiği her türlü yoruma açık Misak-ı Milli ideolojisinden kurtulmasının kolay olmadığını belirtmek istiyorum; yanlış anlaşılacak istenen böyle bir senaryo ile Misak-ı Milli'den kurtulunmasını önermiyorum. Ancak hiç kimsenin okuma zahmetine katlanmadığı, bu son derece kısa ve anlaşılabilir metin, Türkiye'de yöneten sınıf ve aydınlar için bir ideolojidir. Bunun dağılması zaman alır; bunu anlatmak gereğini duyuyorum.

Ancak jingoizm Türkiye'de de yaygınlaşacaktır; şoven ve basit bir Anglo-Amerikan savaş şarkısından türeyen bu sözcük, kolonyalist ve emperyalist savaşçılar için kullanılan yerleşmiş bir deyim oluyor. Jingo Cengiz Çandar, Jingo Engin Ardiç, Jingo Mehmet Barlas, Jingo Ertuğrul Özkök, diğer adıyla, "Elveda Ertuğrul", Türkiye'nin ilk "çağdaş" jingolarıdır; bunlar ile Tercüman ve Türkiye gazetelerinin jingoları arasında "çağdaşlık" farkı bulunuyor.

Emperyalist Türkiye, çağdaş jingolara muhtaçtır; Özal'ın emperyalist Türkiye senaryosuna yattığı bir zamanda birdenbire Kürtçe yasakları ve 141-142 ile çağdaşlaşma yarışına girmesi bir tesadüf olmuyor. Yine tesadüf olmayan, işte tam bu zamanda, ANAP içinde bir "ANAP sağ" ve "ANAP solu" kavgasının başlamasıdır; emperyalizmin ve jingoizmin çağdaş bir süreç olduğunu göstermesi açısından önemli buluyorum.

Bu incelemeyi, başka bir zaman devam etmek üzere, burada durduruyorum.

Tekelli devlet, her tekele bir sahiplik sorumluluğu duyan örgütlenmedir. Devlet, sınır dışında iş yapan kendi tekellerinin yatırım alanı, iş alma şansı, kan ve özellikle güvenliğiyle doğrudan doğruya ilgileniyor. Sömürge'deki kolonilerin yerini emperyalist devlette, bankalar, tekeller, basın ve kültür örgütlenmeleri alıyor.

BİRLİK

BİREY

ÖRGÜT

İrfan Dayıoğlu

Birlik bugün dünden daha çok, hepimizin, tüm sosyalistlerin gündeminde önemli bir yer tutuyor.

Birliğin amacı, kısa deyişle devrimi örgütleyecek güçlerin bir ideoloji etrafında aynı örgüt çatısı altında bir araya gelip ortak hedef için mücadelesidir.

Önkoşulu ideolojik bütünlük olan parti birliği için bundan öte, örgüt anlayışı ve mücadele yöntemleri, günlük hayatta pratik taktik tavrı alışta ortak davranışta belirleyicidir.

Birey için bir yapıda yer alış gönüllüdür. Hiçbir kişisel zorlama olamaz. Bireyi belli bir örgütlü yapı içinde tutan, uğruna mücadele ettiği amaçlarıdır. Bu amaca uygun davranıldığına inandığı yapıda, bu inançlarını koruduğu sürece yer alır ve mücadele eder. Birliğin dışına düşüş ya bireyin ya da örgütün görüş değiştirdiği uyumsuzluk ortamında olur. İdeolojik olmayan ayrılıklar, eğer pratik taktik tavrı alışta uyumsuzluk yoksa -ki bu da sonuçta bir ideolojik ayrılıktır- mücadeleden kaçış olarak algılanmalıdır.

Her devrimci yapıda bütün canlı organizmalarda olduğu gibi çürüyen ve güçlenen gelişen yanlar birlikte bulunur. Gelişen yan çürüyene üstün geldiği sürece yapı varlığını sürdürür. Ve yapı çürüyen yanı vücuttan ayıklayarak yoluna devam eder. Bu nesnel bir durumdur. Bu açıdan bakıldığında iktidarı alma aracı olarak örgüt, var olduğu sürece bir yandan bölünmeye, bir yandan yeni katılımlarla gelişmeye büyümeye yol alır. Gelişip büyüyemeyen, ilerleyemeyen her yapı, giderek yok olmaya mahkumdur.

Türkiye devrimci hareketi, ortaya çıktığından bu yana hep birlik konusunu gündemde tuttu. Bunun asıl gerekçesi, örgütlenmenin tekbaşına iktidarı alma gücünü kendinde bulamamasıdır. Bilinir ki, her sorun gibi birlik de, tek başına yetmezliğe düşüldüğünde, gündeme gelir. Türkiye devrimci hareketinde de, bugüne kadar, hiçbir sol örgütlenme, tek başına iktidarı alacak örgütlenme düzeyine ulaşmamıştır. Bir yandan işçi sınıfının parti birliği, öte yandan devrim güçlerinin cephe birliği hep gündemde olmuştur. Dikkat edildiğinde ise, sol adına, mark-

sizm-leninizm adına yola çıkan her yapı, kendini işçi sınıfı ideolojisi savunucusu görmüş, devrimin öteki güçleri, küçük burjuvazi ve yoksul köylülük adına hiçbir örgütlü yapı ortaya çıkmamıştır. Tartışmalar, kimin daha çok marksizm-leninizm düşüncesini savunduğu tezi etrafında cereyan etmiştir.

Bugüne kadar yaşanan tüm birlik denemeleri, daha çok bölünme ile sonuçlanmıştır.

12 Eylül sonrası, ülke solu, yaşanan ülke içi ve uluslararası gelişmelerin etkisiyle, Eylül darbesi öncesi, teoriden çok pratik tavrıdaki ayrılıklar, teorik olarak daha da netleşmiştir. Bir yandan sosyal demokratlaşan reformist demokratlar, radikal geleneği sürdüren devrimci demokratlar ve bu iki kanattan gelen bilimsel sosyalizmle jakoben geleneği bütünleştirmeyi gündeme alan, ancak hala örgütsel bir bütünlük sağlamadan uzak, sosyalist devrimciler. İşte günümüzün kaba saflaşması. Bu saflaşmanın sağında veya solunda olanların uzun vadede aynı yerde kalarak yaşam şansları kalmamıştır. 12 Eylül öncesi sola bakıldığında programatik bir ayrılıktan söz edilemez. En soldakilerle en sağdakilerin programı, Kominternin değişik varyasyonlarıdır. Ulusal demokratik devrim, ileri demokratik devrim, milli demokratik devrim vb devrim tezleri herkesçe paylaşılmaktaydı.

Bugün, ayrılık noktaları netleşmiş, programatik düzeye varmıştır. Reformistler için devrim lafız olarak da gündemden kalkmıştır. Kısa vadede sosyalizm olanaklı değildir. Burjuva demokrasisi en iyi yönetim biçimidir vb. Devrimci demokratlar için, yaşanmış bunca deneye rağmen demokratik devrim hala gündemdedir "Demokrasi kazanılmadan sosyalizme varılmaz." Hala Komintern tezleri savunulmaktadır.

Devrimci sosyalistler için, aşamalı devrim tezi yanlıştır. İleri sosyalizm için mücadele temeldir, Türkiye devrimine gebedir ve bu devrim dünyada yaşanan bunalımın sosyalizm lehine çözümüne katkı yapacaktır.

Bu biçimde oluşan saflaşmada, devrim için birlik, devrimci sosyalistler için, dev-

Devrimci sosyalistler için, aşamalı devrim tezi yanlıştır. İleri sosyalizm için mücadele temeldir, Türkiye devrimine gebedir ve bu devrim dünyada yaşanan bunalımın sosyalizm lehine çözümüne katkı yapacaktır

rimci demokratlar, Kürt ulusal hareketi ve devrimci sosyalistlerin birliğidir. Bu cephesel bir birliktir. Ancak örgütsel anlamda güçlerin dağınıklığı, önümüze devrimci sosyalistlerin örgüt bazında birliğini koymaktadır. Bir bütün olarak devrimci hareketimizde ideolojik olarak temel konularda aynı düşünenlerin birliki oluşturamamaları, böyle bir gelenekten yoksunluk, işimizi zorlaştırmaktadır. 12 Eylül sonrası yaşananlar, en azından her yapının kendi dışında da kendilerine yakın düşünenlerin bulunduğunu kabul ettirmiştir. Bu olumludur. Hemen herkes, kendine yakın bulduğu siyasal akımlara birlik çağrısı yapmaktadır. Ancak bütün bu olumlu gelişmelere karşın, hala birlik olunamamaktadır.

Burada bireyin önemi ortaya çıkmaktadır. Kolektivitenin özümsememesi, oluşacak geniş bir birlik içinde, eskiden bulunduğu konumunu sürdüremeyeceğini anlayan bireylerin, bir içgüdüyle birliğin önüne engel çıkarılması getirmektedir. Birlik çalışmalarının çıkarma girmesinde bu tür bireylerin rolü olmaktadır. Kendini birlik koşullarına uyarlamayı değil, birliği kendi eski konumuna uygun hale getirmeyi amaç edindiğinden, birlik çalışmaları sonuçlanmaz.

Yaşanan her birlik deneyi, ideolojik teorik sorunlar çözüldükten sonra, genellikle, yeni yapıda eski güçlerin hangi oranda temsil edileceği sorununda çıkmaza girmektedir. Bu birliğin kavranamadığını göstermektedir. Birlik bir kaynaşma, yeniden oluşumdur, bir güçler koalisyonu değildir. Birlik yönetiminde kimlerin nasıl yer alacağı ikincildir.

Devrimci bir birlikte amaç geleceğin toplumunu kurmak için mücadeledir. Birilerinin bir diğerlerini yönetmesi değildir. Örgütlenmede mevkiler ayrıcalıklar kazanmak amacıyla edinilmez, hiyerarşi yeteneğe göre her bireyin devrim için görev alımıdır. Bu böyle anlaşılmazsa, ast, üst sorunu, yöneten yönetilen sorunu amaç edinilir. Devrim için mücadele yerini örgüt içinde yer edinme mücadelesine bırakır.

Devrimci bir örgütlenmede, bireyler gönüllü yer almışlardır. Örgüt yapılışında her düzeyde kadro, kendi için hukukunu oluşturmada söz ve karar sahibi olmuştur. Görev dağılımı yapılırken, kendince en yetenekli gördük-

Birlik bir kaynaşma, yeniden oluşumdur, bir güçler koalisyonu değildir. Birlik yönetiminde kimlerin nasıl yer alacağı ikincildir. Devrimci bir birlikte amaç geleceğin toplumunu kurmak için mücadeledir. Birilerinin bir diğerlerini yönetmesi değildir. Örgütlenmede mevkiler ayrıcalıklar kazanmak amacıyla edinilmez, hiyerarşi yeteneğe göre her bireyin devrim için görev alımıdır. Bu böyle anlaşılmazsa, ast, üst sorunu, yöneten yönetilen sorunu amaç edinilir. Devrim için mücadele yerini örgüt içinde yer edinme mücadelesine bırakır

lerini en üst organlara getirir, aldığı görevi yerine getiremeyenleri görevden alır. Ancak bizim sol tarihimizde, bir görevi üstlenenler, başarılı ya da başarısız, hep yerlerini korumaya çalışır. Bu olumsuz örnek, birliğin önünde engeldir. Birlik olmak için önce bireyin kafasında örgüt fikrinin açık olması gerekmektedir. Her birey kapasitesi, bilgi ve deney birikimi kadar iş yapabilir.

Kendi kapasitesini kendinden çok bilen yoktur. Bu anlamıyla önce bir yapıda yer alan bireyin, kendi yapabileceği kadar iş üstlenmesi gerekir. Birlikte yola çıkan insanlar, kimin hangi yetenekte olduğunu bilirlerse, bir işi omuzlarken, ne kadarını yapabileceklerini önceden hesaplayabilirler.

Türkiye devrimci hareketinde, birey; genellikle verilen her tür görevi yapar gözüyle görüldüğünden, yeteneği olmayan bir konuda görev verildiği an başarısız olan kadro çeşitli biçimlerde cezalandırılır. Bunda hem bireyin, hem örgütün sorumluluğu vardır. Birey olduğu gibi görünmemekle, örgütte bireyin kapasitesini bilememekle sorumlu olmaktadır. Devrimcilikte, emir komutadan önce, gönüllülük gelmektedir. Bir işi gönüllü üstlenmek yerine, emirle üstlenmek geçirildiğinde ve bu kişi tarafından kabullenildiğinde sonuçlarına ortak katlanılır.

Öyleyse bugün herşeyden önemli olan geleceğin toplumunu kuracak sosyalist insanın oluşmasıdır. Düşünce ve davranış birliği olan, sosyalizmi bir yaşam biçimi haline getirmiş, yüksek bir tarih bilinciyle donanmış, bujuvaziye karşı mücadelede deney sahibi, kendini her alanda ispatlamış bireylerin işidir devrimci bir parti kurmak.

Aynı ideolojik bakışla aynı yapıda kavga vermiş, ancak işkencede farklı tavırlar almış, direnmiş veya çözülmüş olanların, yeniden eski konumlarıyla kavgayı sürdürmeleri düşünülemez. Direnenler daha ilerde olacak.

Türkiye devrimci hareketi, Eylül darbesinde bir sınav vermiştir, bu sınavı başarıyla sonuçlandıramayanların geleceğin toplumunu oluşturacak bir yapıda sorumlu mevkilerde olması olanaksızdır. Aynı ideolo-

ji ile donananların aynı davranışı göstermemesi, davranış ve düşünce bütünlüğü sağlayamayanların işkencede direnenlerle aynı konumda olmaları düşünülemez.

Direnış, hayat pahasına hayatın yeniden yaratılmasıdır. Hayatı yaratanlarla, öldürenlerin aynı yapılarda olması bir çelişkidir. Hayatı öldürenlerin yeni ve ileri bir hayatı yaratmaları düşünülemez

Direnmenin ve teslimiyetin aynı yerlerde aynı konumlarda olması olanaksızdır. Türkiye devrimci hareketi bu sınavı başarıyla verenlerin omuzlarında yükselmek durumundadır. Geleceğin sosyalist bireyi bu deneyleri başarıyla geçenlerin arasında aranmalıdır. Örgütlerini burjuvaziye teslim edenlerin bugün yeniden politika yapmalarına müsaade edilmemelidir.

12 Eylül sonrası solda bir kişilik oluştu. Bir yanda her türlü zulme direnen bu uğurda hayatlarını feda etmekten çekinmeyen destanlaşan bireyler. Mazlumlar, M.Fatihler ve diğerleri ölmü kucakladılar. Mamak-Diyarbakır-Metris destanları yaratıldı. Destanı yaratanlar, ömürlerinin üçte birini zindanlarda geçirdiler.

Diğer yanda, en ufak bir baskıda utanılacak davranışlara girerek bir parça iyi yaşamak için davayı satanlar oldu. Bunlar ile direnenlerin yeniden eski konumlarıyla aynı yapılarda yer almaları doğru olamaz. Teslimiyetin de direnmenin de bir bedeli vardır. Direnenler bunun bedelini ödediler, zulme ve işkenceye can bedeli göğüs gererek. Teslim olanlar da bedel ödemelidir. Ödetilecektir.

Direnış, hayat pahasına hayatın yeniden yaratılmasıdır. Hayatı yaratanlarla, öldürenlerin aynı yapılarda olması bir çelişkidir. Hayatı öldürenlerin yeni ve ileri bir hayatı yaratmaları düşünülemez.

Böylesine, olumlu ve olumsuz yönleriyle deneyin yaşandığı bir ülkede hiçbir deneyden geçmemiş bireylerin öncülük etmeye çalıştığı yapıların geleceği oluşturma güvencesi olabilir mi? Bireyin geçmişinde yaptıkları ve pratik hayat içindeki tavırları gelecekte yapacaklarının ipuçlarını verir. İddialı bir yapının önderliğinin de her türlü deneyden yüzünün akıyla çıkmış devrimci bireylerden oluşması doğaldır. Hazmedilmesi gerekiyor. Önderlik bir bilgi ve deney birikimi sonucu oluşur.

Bireyin oluşumu yaşam karşısında alınmış pratik tavırlar ve sorunlara yaratıcı yaklaşımlarla olur. Yaşananları yok sayarak hareket edildiğinde, sonuç hüsrandır.

Geçmişimiz, geleceğimizin aynasıdır. Düşünce planında söylenenler pratikte denenmediği sürece bir anlam taşımazlar. Düşüncesiyle pratik davranışı aynı olanlarla, olmayanlar ayrılmıştır. Bu ayrışma dürüst ve devrim yapmaya kararlı olanlar, düşünce ve davranış birliği gösterenlerin safında olmak zorundadırlar. Bu her türlü ideolojik-politik bakışın öncülüğüdür. Lafta doğru görüşler savunup, pratikte bundan yan çizenlerle

Lafta doğru görüşler savunup, pratikte bundan yan çizenlerle birlik olmak herşeyden evvel bireyin kendisine ihanetidir

birlik olmak herşeyden evvel bireyin kendisine ihanetidir.

Gelecek toplumun nüvesi olacak bir parti örgütlenmesi direnişçi kadrolarca oluşturulduğunda güvenilir olur. Aynı düşmana karşı ortak ve aynı pratik tavır, amacı sosyalizmi kurmak olan kadronun ideolojik ayrılıkları giderip aynı yapıda yer alması zor değildir. Yeter ki kişisel gelecek hesaplarından arınılmış olsun.

Dünyada son yıllarda görülen gelişmeler, birliğin önündeki kö-

ken farklılıkları engelini kaldırmıştır. Sosyalizmi kurmayı kendine hedef edinmiş, bu amaca varmanın yol ve yönteminde anlaşmış insanların önünde engeller azalmıştır.

Engel bireyin kendi konumuyla ilgilidir. Kariyerizm en büyük hastalık. İkinci hastalık güce tapma ve bireyin kendisine güvensizliğidir. Kendine güven birlik için en önemli kıstastır. Üçüncü hastalık güce tapmadan kaynaklanan kitle kuyrukçuluğudur. Kısa sürede güçlü görünebilmek için kuyrukçuluk yapılı.

Türkiye devrimci hareketi ideolojik netleşmeye gidiyor. Bu netleşmenin kendini ortak bir örgütte ifade etmesi kaçınılmazdır. İdeolojik aynılık, kendini pratikte aynılığa dönüştürdüğü oranda örgüt çatısı altında bir araya geliş olacaktır. Herkes yapabileceğini hiçbir kişisel hesap yapmadan devrim için seferber edebilirse birlik örgütünün doğmasına engel kalmayacaktır. Söylediğini yapanlar en güvenilir olanlardır. Oturup birliği eli kolu bağlı beklemek doğru olamaz. Şu anda birlikte olanların iki kişi de olsalar pratik işler yapması ve ortak davranışı geliştirmesi gerekmektedir.

Politik iktidarı alacak örgütlenme bir parti yapısıdır. Düzen değiştirmeyi hedef alan bir parti elbette düzenin sınırlarını tanımaz. Örgütlenmesini kendi belirlediği iç hukukunca oluşturur.

Türkiye devrimi zoru kendine kılavuz edinmiş bir yapının yıkılmasıyla olacaktır. Zorun ancak zorla yıkılacağı ise gün gibi açıktır. Başta proletarya olmak üzere tüm sömürülenlerin iktidarı olacak olan sosyalizmi kurmak için en geniş ezilen kitlelerin örgütlenip iktidar hedefine yöneltilmeleri gerekiyor. En geniş kitleleri arkasına alabilen bir parti en ileri sosyalizmi kurma şansına sahiptir. Kitlelerin desteğini arkasına

alamayan hiç bir iktidar uzun süre iktidarda kalamaz. Bu anlamıyla sosyalistlerin en büyük görevi ezilen kitleleri sosyalizm düşüncesi etrafında örgütleyip harekete geçirmektir. Bunu sağlamanın sayısız yol

Engel bireyin kendi konumuyla ilgilidir. Kariyerizm en büyük hastalık. İkinci hastalık güce tapma ve bireyin kendisine güvensizliğidir. Kendine güven birlik için en önemli kıstastır. Üçüncü hastalık güce tapmadan kaynaklanan kitle kuyrukçuluğudur. Kısa sürede güçlü görünebilmek için kuyrukçuluk yapılı

ve yöntemi vardır ve pratikte binbir biçimi olacaktır. Şimdiden mücadelenin gelişim seyrini belirleyebilmek olanaksızdır.

Geleceğin toplumu- nu kurmak için bugün- den sosyalizmi bir ya-şam biçimi olarak benimseyip buna göre davranmak esastır. İş- kencede, sürgünde, kavga içinde en tutarlı tavrı gösterenlerin öncülüğünde, bilgi biriki- mini geliştirip, kitleler- le sosyalizm

düşüncesiyle bütünleşen kadroların oluşturacağı bir örgütlenme doğru düşüncenin kılavuzluğunda bizle- ri zafere götürebilir.

Sosyalist devrimcilerin bugün en büyük sorunu partileşmedir. Bu parti burjuva yasal çerçevesine sığmaz. Mevcut legal olanaklardan yararlanmak her zaman gündemde olacaktır. Ancak devrimi örgütlemek legal bir partinin işi ola- maz. Bunun böyle olması açık bir par-

Türkiye devrimci hareketi ideolojik netleşmeye gidiyor. Bu netleşmenin kendini ortak bir örgütte ifade etmesi kaçınılmazdır. İdeolojik aynılık, kendini pratikte aynılığa dönüştürdüğü oranda örgüt çatısı altında bir araya geliş olacaktır. Herkes yapabileceğini hiçbir kişisel hesap yapmadan devrim için seferber edebilirse birlik örgütünün doğmasına engel kalmayacaktır. Söylediğini yapanlar en güvenilir olanlardır.

Oturup birliği eli kolu bağlı beklemek doğru olamaz. Şu anda birlikte olanların iki kişi de olsalar pratik işler yapması ve ortak davranışı geliştirmesi gerekmektedir

en uygun olan biçimiyle örgütlenme esastır.

Mücadelenin değişik biçim ve aracını kullanarak iktidara varılabileceği açıktır.

Sosyalist devrimcilerin önündeki ana görev ola- rak, bilgi ve deney biriki- mine sahip, düşünce ve davranış bütünlüğü sağla- mış kadroların öncülüğün- de, sosyalizmi bir yaşam biçimi olarak benimsemiş ve bu uğurda mücadele eden hiçbir birey ve yapıyı dışlamayan ve bu güçlerin birleştirilmesini esas alan bir örgüt sorunu durmak- tadır.

Sosyalist devrimcilerin bugün en büyük sorunu partileşmedir. Bu parti burjuva yasal çerçevesine sığmaz. Mevcut legal olanaklardan yararlanmak her zaman gündemde olacaktır. Ancak devrimi örgütlemek legal bir partinin işi olamaz. Bunun böyle olması açık bir parti ihtiyacını ortadan kaldırmaz

**KÜBA KOMİNİST PARTİSİ
M. K. GENEL SEKRETERİ,
DEVLET BAŞKANI,
BAŞ KUMANDAN
FİDEL CASTRO RUIZ
İLE FRANSIZ YAZAR
JEAN-EDERN HALLIER
ARASINDA GEÇEN SÖYLEŞİ.**

"DEVİRİMİN 32. YILI"
5 TEMMUZ 1990

Ç I K I Y O R

Çelik Bilgin

**TÜRKİYEDE MARKSİST
DAMAR VAR**

Ç I K I Y O R

NEWROZ ve YENİ YIL

Gürdal Aksoy

Eski toplumlar arasında, yeni yılın başlangıcı, özellikle ilkbahar/sonbahar ekinoksu ya da yaz/kış solstizi gibi değişik olaylardan biri tarafından belirlenmekteydi. (*) Newroz'un kutlanması da, bu olaylardan birine, ilkbahar ekinoksuna (21 Mart) rastlar. Bu anlamda, bir yeni yıl festivali olan Newroz, günümüzde 21 Mart'ta kutlanırken, tarihin daha gerilerine gittiğimizde, İran halklarının yeni yıl festivalinin farklı zamanlarda kutlandığına tanık oluruz. Nitekim Louis H. Gray, eski Pers takviminde, yeni yılın aslında "tanrı Mitra'nın onore ettiği ay" olan *Bagayadi* ayıyla başladığını, bunun da Avesta'nın belirttiği Mitro ayna denk düştüğünü; ancak sonradan yeni yılın, Avesta'da *Fravartin*, (Moredn Fars Fervertin) Babil'de ise *Nisan* olarak geçen aya uyarlandığını ya da değiştirildiğini söyler(1). Gray, bunun nedenini ise, yine *Encyclopedia of Religion and Ethics* adlı ansiklopedinin "Festivals and Fasts (Iran)" maddesinde şöyle izah eder: İran halklarının kutladıkları Newroz ve Mihrican Festivalleri arasında kayda değer bir paralellik vardır. Çünkü, her ikisi de birer yeni yıl festivalidir. Aynı benzerlik, Babilliler ve İbranilerde de bulunur. Marquart, Avesta yılının, aslında sonbahar ekinoksu zamanında başladığını, Pers Kralı Darius I (MÖ. 522-486)'in hüküm sürdüğü dönemden itibaren de ilkbahar

ekinoksuyla birlikte başlayan Babil yılına uyumlaştırılarak değiştirildiğini öne sürer(2). Kaldı ki Gray'e göre, eski Pers yılının başlangıcı, Avesta ve Babil sistemleriyle olduğu kadar, İbranilerin kutsal yılı ile de uyumlaştırılmasının bir sonucudur(3).

Bagayadi ayı, İran halklarının kutladığı Mihrican Festivaliyle aynı döneme denk düşer. Bu ay, günümüz takvimine göre Eylül ayının son bölümü ile Ekim ayının ilk bölümünü kapsar. Zaten, Rawlinson dışında hemen hemen tüm yazarlar, Bagayadi ayının, Babillilerin *Tişri* (Eylül-Ekim) ayı ile aynı olduğunu belirtirler. Sanırım Rawlinson'u bu hataya iten neden, eski Pers takviminde yılın başlangıç ayının, Bagayadi'den Fravartin ayına aktarılmasını gözardı etmesinden kaynaklanıyor. Hem başlangıçta bir karışıklık yaratmak için, hem de farklı yazarların Eski Pers takvimine ilişkin görüş farklılıklarını yansıtmak için, öncelikle bu farklı değerlendirmeleri yansıtan tabloyu sonra da Gray'in sunduğu ideal Babil, Eski Pers, Avesta ve Jülyen takvimlerini gösteren tabloyu, olduğu gibi aktarıyorum(4). Yalnız belirtmek gerekir ki Gray'in ideal bulduğu eski Pers takvimi Oppert'inkine denk düşer. Zaten Gray, bunu açıkça ifade ediyor.

BABYLONIAN.

OLD PERSIAN

	RAWLINSON.	OPPERT.	UNGER.	JUSTI.	PRASEK.
Nisan	Bagayadi	Garmapada	Thüravahara	Thüravahara	.....
Iyyar	Thüravahara	Thüravahara	Thaigarci	Thaigarci	Thüravahara
Sivan	Thaigarci	Thaigarci	Adikani	Adukani	Thaigarci
Tammuz	Adukani	.....	Margazana	.....	Garmapada
Ab	Garmapada	.....	Garmapada	Garmapada	.....
Elül	.....	.....	.....	.....	.....
Tishri	.....	Bagayadi	Bagayadi	Bagayadi	Bagayadi
Marcheshvan	Margazana	Adukani	.....	.....	Adukani
Kislev	Athriyadiya	Athriyadiya	Athriyadiya	Athriyadiya	Athriyadiya
Tebaeth	Anamaka	Anamaka	Anamaka	Anamaka	Anamaka
Shebat	.....	Margazana	.....	Margazana	Margazana
Adar	Viyakhna	Viyakhna	Viyakhna	Viyakhna	Viyakhna

(*) Ekinoks sözcüğü, gece ve gündüzün eşitliğini ifade etmek üzere, Latince *aeques* eşit ve *nox* gece sözcüklerinden oluşur. solstiz ise, yıl içinde gecenin gündüzden ya da gündüzün geceden en uzun olduğu günü tanımlar. Eski toplumların birçok festivali bu günlerde kutlanırdı çünkü bu tarihler, mevsimleri birbirinden ayıran birer dönüm noktaları olarak kabul ediliyor. Babilliler, solstize *dşmaş du-za*, ekinoksa ise *Laltu derlerdi* (Bu konuda bkz. O. Neugebauer, *Solstizes and Equinoxes in Babylonian Astronomy during the seleucid period*, *Journal of Cuneiform Studies*, Vol.2,(1948),sh.212)

BABYLONIAN.	OLD PERSIAN.	AVESTA.	JULIAN.
Nisan	Garmapada	Fravartin	March-Nisan
Iyyar	Thüravahara	Artavahist	April-Mayıs
Sivan	Thaigarci	Horvadat	May-Haziran
Tammuz	.....	Tir	June-Temmuz
Ab	.....	Amerodat	July-Ağustos
Elül	.....	Satvairo	August-Eylül
Tishri	Bağayadi	Mitro	September-Ekim
Marcheshvan	Adukani	Avan	October-Kasım
Kislev	Athriyadiya	Ataro	November-Aralık
Tebeth	Anamaka	Din	December-Ocak
Shebat	Margazana	Vohüman	January-Şubat
Adar	Viyakhna	Spendarmat	February-Mart

Kısacası, Antik İran halklarının yeni yıl festivali, öncelikle sonbaharda kutlanmış, sonra ise, ilkbahara aktarılmıştır. Herne kadar, bu iki ayrı yeni yıl festivali, tarihin değişik zamanlarında, aynı ayların farklı günlerinde kutlanmışlarsa da, bu aylarda kutlanmalarının nedeni, sonbahar ve ilkbahar ekinoksudur. Gray, Antik İran'da kutlanan bu festivalleri, şu biçimle sıralamıştır (5) :

Sonbahar ekinoksu: (Sacaec), Magophonia, Mihrican
Kış solstizi : Xurram
İlkbahar ekinoksu : (Zagmuk), Rukubal-Kausaj, Newroz
Yaz solstizi : Tiragan, Mard-giran.

Biz, bunlardan yalnızca Mihrican'a değinmek istiyoruz. Mihrican, Hintlilerin güneş tanrısı Mithra adına, Eylül ayında kutladıkları *Mithrakana Festivali* nin bir uzantısıdır. (*) Modern Farsçada *mehr/mihr* (mitr) sözcüğü, güneş anlamına geldiği gibi, aynı zamanda İran güneş takviminin 7. aynı (23 Eylül-22 Ekim) tanrımlar. Zaten Mihrican da, İran'da Mihr ayının 16-21. günlerinde kutlanmaktaydı. Mihr, ayrıca her ayın 16. gününün adıdır. Bu bakımdan, ay olan mihr'i, gün olan mihr'den ayırdetmek için, birinciye *mihr mah*, ikinciye ise *mihr ruz* adı verilir. (6).

Robertson'a göre, Tanrı Mitra'nun yeraltından çıktığı aya, Persler *Mihrigan* demekteydiler (7). Halk arasında, Mihrigan'ın, *Mihr* (=ölmek) ve *Gan* (=zorba bir kral) sözcüklerinden oluştuğuna ilişkin bir inancın olduğu ve bu zorba kralın ölümünü dile getirdiği söylenmekle birlikte, Robertson, bu etimolojinin gerçek dışı olduğunu da belirtir (8). Az önce de belirttiğimiz

gibi, Mihrican adı, Mithra adı ile ilişkilidir. Bana öyle geliyor ki yukarıda sözüntü ettiğimiz halk etimolojisi, Mihrican'ın Fars literatüründe, özellikle Pehlevilerde Ferudun'un zalim kral Dahhak'ı öldürüşüyle bağlantılı bulunmasından kaynaklanır. Bu festival, halen Demavend kentinde 31 Ağustos'ta kutlanmaktadır. Buna, İyd-i Kurdi (Kürt Bayramı) da denilmektedir.

Mithraizmin etkisi, Ermenilere de yansımıştır. Ermeniler, ateş tanrısı Mihr adına, her yıl Şubat ayında (14 Şubat) kutlamalar yapar, dağlarda ateş yakarlardı.

L.H.Gray, Persler arasında kutlanan *Magophonia Festivali* nin Mihrican ile bir tutulduğuna değinir. Nedeni de, aynı dönemlerde kutlanmalarıdır. Magophonia Festivali, Pers Kralı Dara'ya karşı ayaklanan Magların lideri Gaumata'nın öldürülüşünün, Persler tarafından kutlanmasıdır. Gaumata, Bağayadi ayının onunda öldürüldüğünden, buna ilişkin kutlamalar da, aşağı yukarı Mihrican Festivaliyle aynı döneme rastlıyordu. (9) Herodot, Magların bu kıyım gününe değinerek, kalan diğer Magların ise, o gün evlerinden hiç çıkmadıklarını belirtir. (*)

Biz tekrar, eski toplumlar arasında kutlanan yeni yıl festivallerine değinmek istiyoruz. Çünkü, Newroz'un tarihsel orijinalitesi, onun bir yeni yıl festivali oluşunu ifade eder. Buna dayanarak, sırayla Yakın Doğu'nun eski uygarlıklarının takvimlerine ve bunların da Newroz'la olan benzerliklerine, şöylece bir göz atma gerekliliğini duyumsadık. Bu bakımdan, öncelikle Sidney Smith'in tablo biçiminde sunduğu Babil takvimini aktarıyorum (10):

Bab	Sum.	Bab.	Sum.
Nisan	= Bar. Zag. Ga.	Tashritum	= Du.Ku.
Aiaru	= Gud.Si.Di.	Arakhsamma	= Apin.Du.A.
Simanu	= Seg.Ga.	Kislimu	= Gan.Gan.Na.
Du'uzu	= Su.Numun.Na.	Tebitum	= Ab.Ba.E.
Abu	= Ne.Ne.Gar.	Shabat	= As.Am.
Ululu	= Kin.Innin.Na.	Addaru	= Se.Gur.Kud.

Yalnız, önemle belirtelim ki yukarıdaki takvim,

(*) Herodot, Magların, Medlerin birboyu olduğunu söyler.

(*) Birçok kaynakta, Mitra adının dost anlamında olduğu vurgulanırken, George Dumézil, bu adın anlaşma anlamına geldiğini söyler ve Mitra'yı şu biçimde tahlil eder: Mei- "hukuki bir anlaşma imzalamak" ve sonek -tro(G.Dumézil, Religion et Mythologie Préhistoriques des Indo-Europens, Histoire Generale des religions, Paris, MCMXLVII sh.448). avestA'daki Mitro adı da bundan kaynaklanır. Mihgigan adı ise, kimilerince şöylece tahlil edilir: Sevgi anlamına gelen Mihr sözcüğüyle, süre anlatan gan ekinden yapılmış birleşik bir ad. Kesiksiz olarak sürüp giden sevgi anlamındadır. (Firdevsi, Şehname, I, çev. Necati Lugal, Ankara, 1967, sh.432; Sarıuz bu tahlil, Şehname'nin sonunda yer alan sözlüğü yazmış olan Necati Lugal tarafından yapılmıştır).

Sumer kentlerinden olan Ur kentinin 3. hanedanlığı döneminde (MÖ 2300-2150) Nippur'da kullanılmıştır. Tablodan da anlaşıldığı üzere, Babil takviminde yıl, Nisan (ya da Nisannu) ayıyla başlamaktadır. Smith, bu ayın yaklaşık olarak Mart-Nisan aylarına denk düştüğünü belirtir(11). Yine tabloya göre, Sumerlilerin ilk ayı *Bar.Zag.Ga*, son ayı ise *Şe.Gur. Kud* (ya da *adar*)'tur. Oysa Fr. Hommel, Sumerlilerde yılın, kesinlikle *Şe.Kin.Kud* ayıyla başladığını öne sürmektedir.(12)(*) S. Langdon ise, Sumerlilerin 12. ayı olan *Şe. Gur.Kud* (Adar) ayının yaklaşık olarak, Mart-Nisan aylarına denk düştüğü söyler(13). Buna göre, Sumerlerde yılın günümüz Nisan-Mayıs aylarının bir bölümünü kapsayan bir ayda kutlanması gerekir. Oysa, her Sumer ve Babil kentinde, oldukça farklı ve çeşitli takvimler kullanılmış, gerek yılın, farklı yerlerde farklı aylarda başlatılmasına, gerekse ay adlarının karışmasına neden olmuştur Bu nedenle, sabit bir Sumer takvim düşünülemez. Nitekim Langdon, *Şe.Gur.Kud*(Adar)ayının, genç Ur takviminde, yılın ilk ayı olduğunda belirtir.(14) Gerçekten de S.Smith'in aktığı Umma, Ur ve Lagaş takviminde, yılın ilk ayının Umma'da ve Ur'da *Şe.Gur.Kud* olduğunu görmekteyiz. Tabloyu olduğu gibi aktarıyoruz(15):

Lagaş.	Umma.	Ur.	Duratihim.
Gan.Mas.	Se.Gur.Kud.	Se.Gur.Kud.	Mas.Du.Ku.
Har.Ra.Ne.	Sig.I.Sub.	(Dir.Sig.Gur.	Ses.Da.Ku.
Mu.Mu.	Ba.Gar.	Kurd.)	....
Ezen.4Ne.Su.	Se.Kar.Gal.La.	Mas.Ku.Ku.	U.Ne.Ku.
Su.Kul.	...	Ses.Da.Ku.	Kl.Sig.Nin.A.Zu
Dim.Ku.	..	U.Ne.Ku.	Ezen.Sig.Nin.A
			Zu.
Ezen Dumu	Su.Numun.	Kl.Sig.Nin.A.	A.Ki.Ti.
Zi.		Zu.	
Ezen Sul.Gi.	Min.Ab.	Ezen.Nin.A.	Ezen 4Sul.
		Zu.	Gi.
Ezen Ba.U.	E.Itu.As.	A.Ki.Ti	Su.Esh.Sa.
Mu.Su.Du.	4Ne.Gun.	Ezen Sul.Gi.	Ezen Makh.
Amar.A.A.Si.	Ezen. 4Shul.Gi.	Su.Es.Sa.	Ezen. An.Na.
Se.Gur.Kud.	Kur.U.E.	Ezen.4Makh.	Ezen.Me.Ki.Gal.
(Dir.Se.Gur.	4Dumu.Zi.	Ezen.An.Na.	Se.Gur.Kud.
Kud.)			
Se.II.La.	(Dirig.)	Ezen.Me.Ki.	.....
		Gal.	

Yine Langdon'a göre, Babillilerin hazırladığı dinsel takvimde, Nisan ayı ilk ay olarak benimsenirken, Babil'de ve Elam'da kullanılan Babillilerin Sivil takviminde ise, Nisan ayı yılın son ayıydı. (16) L.A. Waddell A Sumer-Aryan Dictionary adlı yapıtında Sumerlerin ilk ayının *BAR* olduğunu, yeni yıl festivallerinin 21 Mart'ta kullandığını, yeni yıl festivalinin Britanya'da da, 752 yılına kadar aynı tarihte kutlandığını;

(*)Hommel'in, *Şi.Kin.Kud* ile *Şe.Gur.Kud*'u kassettiği açıktır. *Şe.Gur.Kud* ayı, tarımsal niteliği ağır basan bir aydır. Zira, Sumercede *şe* sözcüğü, arpa anlamına gelir. *Gur* sözcüğünün buradaki olası anlamı ise ambar, tahıl yığınıdır.(Kürtçe ce: arpa).

ancak bu tarihte parlamento kararıyla 1 Ocak'a alındığını söyler.(17)

Asurlularda da yılın başlangıcı, Nisan (Mart-Nisan) ayına ratlamaktaydı. Nitekim Asur takvimi şu biçimiyle kendini gösterir(18)(*):

I . Nisan	VII . Teşrit
II . Ayar	VIII . Arahsamna
III . Sivan	IX . Sisilimmu
IV . Temmuz	X . Tebet
V . Ab	XI . Şubat
VI . Elül	XII . Adar

Bununla birlikte, yılı Teşrit ayı ile başlatma geleneği de sözkonusuydu. Ama genel olarak, yılın ilkbahar gündönümünden hemen sonraki ilk hilal (yeni ay)le başlatılması usulü benimsendi. Açıkça görüldüğü gibi, Türkçe ve Kürtçedeki birçok ay adı, bunlardan kaynaklanır. Kaldı ki İbrani takvimindeki ay adları bile, bunlara dayanır. F.H.Woods, bu aylardan yalnızca yedisi kadarının, Tevrat'ta ve Apokrif'de zikredildiğini açıklamaktadır(19).(**) Bunlar, *Nisan, Sivan, Elul, Kislev, Tebeth, Shebat* ve *Adar* aylarıdır.

Ermenilerde yıl, otuzar günden oluşan 12 ay ve ayrıca 5 ek gün (aweleach)den oluşur. F.Macler, Psikopos Sebeos'un *Histoire D'Heraclius* (Paris 1904) adlı yapıtında geçen Ermeni ay adlarını aktarıken, şu sıralamaya tabi tutulduğunu görmekteyiz(20):

I . Nawasard	VII . Mehekan
II . Hori	VIII . Areg
III . Sahmi	IX . Ahekan
IV . Tre	X . Mareri
V . Kaloch(ok.Qarots)	XI . Margach (ok.Margats)
VI . Arach (ok.Arats)	XII . Hrotich (ok.Hrotits)
	Aweleach

Macler, eski Pers yılında ilk gününü, Nawasard ayının ilk gününde değil de, Awelikh (artık 5 gün)'in ilk gününe rastladığını söyler (21)(***). Bundan çıkaracağımız sonuca göre, Ermeni takviminde, yılın 16 Mart'ta başlaması gerekir. Zaten Macler'in vermiş olduğu diğer bir tabloya göre, Awelikh'in başlangıcı, Jülyen takvimine göre 16 Mart'a, Gregoryen takvimine göre ise, 28 Mart'a denk düşüyor.

(*)Anımsanacağı üzere, Antik İran'da yeni yılın öncelikle Bagayadi (Tişri ayıyla başlatıldığını söylemiştik. Asurlularda da yılı terit ayı ile başlatma geleneği mevcut olduğu için İran, Asur ve Babil takvimleri bir yakınlık söz konusudur.

(**)Tevrata bağlı olup, İbranice metinleri bulunmadığı için herkesçe Kitab-ı Mukaddes'in metnine dahil edilmeyen ve bazı kiliselerce mukaddes olduğu benimsenen kitaplara Apokrif denir.

(***)Ermenilerin "yeni yıl" anlamında kullandığı Nawasard sözcüğü, bir anlamda Newroz'a karşılık gelir. Bu sözcük, Avesta'da navasareda, Soğdca nusard, Arnavutlarda ise navasardus olarak geçer. Kürtler ise nuroj/newroz sözcüğünü kullanırlar.

Bu konuda, ayrıntılı değerlendirmelere girmeden, diğer toplumların takvimlerine de kısaca değinmek istiyoruz. Yeni yıl, Romalılarda da Mart ayında başlamakta idi ve bu ay adları Roma takviminde şöylece sıralanmıştır:

I . Martius	VII . September
II . Aprilis	VIII . October
III . Maius	IX . November
IV . Iunius	X . December
V . Quintilis	XI . Ianuarius
VI . Sextilis	XII . Februarius

Adı geçen aylar, günümüz Batı dillerinde de yer almaktadır. Farsçadan Türkçeye geçen gün adlarında olduğu gibi, Romalıların ay adlarının çoğu da, sayılara dayanır. Sözelimi *September* (Eylül) adı, Hind Avrupa dillerde "yedii" anlamına gelen *Sept/Heft* sözcüğüne dayanır. Yine bu aylardan olan *October* (Ekim), *Eight/octo/heft* (sekiz) sözcüğüne, *December* (Aralık) adı da, *deka/dehe* (on) sözcüğüne dayanır.

Şimdiye kadar belirtmek istediğimiz nokta şu, yeni yılın Mart ayında, hele hele 21 Mart'ta kutlanması, çok çok eskilere uzandı gibi, hemen hemen dünyanın birçok bölgesinde de aynı gelenek mevcut. Örneklerimizi daha da genişletecek olursak, yeni yılın *Kamboçya*'da bile, Mart ayının son, Nisan ayının ilk bölümünü kapsayan *Cet* ayıyla Tayland'da da *Trut* (Mart-Nisan) ayı ile başladığını söyleyebiliriz(22).(*) Tüm bunlardan başka, Kuzey Amerika'nın kimi yerli topluluklarında, yeni yılın, ilkbahar ekinoksu(21 Mart)ndan sonraki ilk yeni ayla birlikte başlatıldığı da söylenmektedir(23). Bu bağlamda, Hıristiyanlar arasında kutlanan Paskalya Şenlikleri akla geliyor. Zira Hıristiyanlarda, İsa'nın çarmıha gerilişinden 3 gün sonra yeniden dirilişi, Hıristiyan yılının en büyük festivali olarak kutlanır ki bu, 21 Mart'tan sonra ya da onunla birlikte dolunayın çıktığı ilk pazar gününe rastlar(24). Almanya ve İsviçre'de *Ostern*, İtalya'da *Pasqua*, Fransa'da *Paques*, Norveç'te *Paske*, Yunanistan'da ise *Pasha* olarak adlandırılan Paskalya Şenlikleri ile Yezidilerin, aşağı yukarı aynı dönemde kutladıkları *İda İsa* (İsa Bayramı) arasında bir ilişki olmasa dahi, bir paralellik kesinlikle kurulabilir.

Japonların ulusal bayramlarından biri olan *Shunki Kori Sai* kutlamaları da 21 Mart'ta yapılır. Japonların bir de sonbahar ekinoksunda kutladıkları bayramları vardır. O da, *Shuki Korei Sai'dir* (24 Eylül). Ernest W. Cizek, bu bayramların Budistlerin ekinoksal bayramlarının birer adaptasyonu olduğunu öne sürmüştür(25). Babillilerin, tanrıları Marduk adına kutladıkları Akitu Festivalini de gözardı etmemek gerek. Zira

o da, ilkbahar ekinoksunda (21 Mart) kutlanmaktaydı. Hatta kimileri Latince *Mars* ya da *Martius* adını, Tanrı *Marduk*'un adına dayandırmak ister.

Yezidiler yeni yılı, günümüz Nisan ayının ilk çarşambasında kutlarlar. Buna, *İda Sersale* (yılbaşı bayramı) diyorlar. Brockelmann, Yezidi bayramları ile Asur bayramları arasında bir yaklaştırma yapmıştır (26). Kanımca, Yezidilerin bu bayramı ile Sumerlerin Adar ayında kutladıkları festivaller arasında benzerlikler vardır. Sözelimi, S. Langdon, Sumerlilerin Adar ayında kutladığı iki ayrı festivale değinerek, bunlardan 13 Adar'la kutlanan festivalde, balık ve tavuk yemenin, 20 Adar'da kutlanan diğer festivalde ise, süt, et ve şarabın yasak olduğunu belirtir.(27) Yezidilerin, sersal bayramında da perhize devam ettikleri söylenir. Bu bakımdan bir paralellik kurulabilir.

Yeni yılın, 1 Ocak'tan itibaren kutlanışına gelince, MÖ 46'ya uzanır. Jül Sezar'ın MÖ 46 yılında, *Sosigenes* adlı bir astronomdan yararlanarak hazırlanmış olduğu takvimdeki buna *Jülyen Takvimi* denir. MÖ 45'ten itibaren kullanılmaya başlamasıyla artık, yılbaşı da 1 Ocak olarak benimsenmiştir. Ancak, MÖ 45 yılından günümüze değin tüm toplumların, yeni yılı 1 Ocak olarak benimsedikleri düşünülemez. Kaldı ki Avrupa'nın birçok ülkesinde, yeni yılın Mart'tan Ocak ayna nakledilmesi, 1700 yılından az önceye rastlar.

Hıristiyanlarda, İsa'nın doğum günü olarak kutlanan *Noel* ise, Hint mitolojisindeki doğruluk ve ışık tanrısı *Mithra*'nın doğum gününden(25 Aralık) kaynaklanmıştır. Yalnız, astrolojik temeli yadsınmamalıdır (Kış solstizi 21 Aralık).

Öz olarak, *Newroz*'un, tarihsel orijinalitesinde bir yeni yıl festivali olduğunu söyleyebiliriz. Baharda kutlanması da, onun ayrıca Yakın Doğu'nun eski bahar festivalleriyle olan ilişkisini açığa vurur. Zaten, günümüze kadar gelen uzun süreçte, Antik İran'da kutlanan bu yeni yıl festivali (*Newroz*) ya bir tanrının ya da bir kralın doğumuyla ya da halkların kurtuluş mücadelelerinin anlamlı günleri ve ulusal zaferlerle içiçe geçmiş karışmıştır. O bakımdan, *Newroz*'u yalnızca bir yeni yıl festivali olarak ele almak kadar, yalnızca bir halkın kurtuluşuyla özdeş tutmak da hatalıdır(*). Ancak bu böyledir diye, *Newroz*'un Yakın Doğu halklarının nazarında, Bir "kurtuluş günü", bir "özgürlük günü" olduğu da gözardı edilemez, edilmemelidir de...

(*)Burada bir ayırım yapmak gerekli. Şöyle ki, *Newroz* bilimsel bazda incelenirken, yalnızca bir boyuta indirgenmemelidir. Çünkü *Newroz*, içeriğinde birçok tarihsel zenginliği taşıyan bir söylencedir. Ancak *Newroz* ve aktüel anlamıyla ele alırsak yalnızca başkaldırısal boyutlarla ifade edebiliriz. *Newroz*'un Kürtlere en çok ait olan boyutu budur. Bu boyut, tarihin ta gerilerinden gelen acıları, ölümleri, direnişleri ve başkaldırıları bağrında taşır.

(*)Bir zamanlar Arabistan'da ve Filistin'de kullanılan Mekadonya takvimine göre, yıl Xanthikos ayı(22 Mart) ile başlamaktaydı (Bu konuda ve takvimler konusunda bkz. Jack Finegan, Handbook of Bilical Chronology, New Jersey,1964; Eski Pers takvimi konusunda ise bkz. Richard A.Parker - Waldo H. Dubberstein, Babylonian Chronology 626 BC - AD.75, Rodos, 1956,sh.26).

KAYNAKLAR

- (1) Louis H. Gray, *Festivals And Fasts (Iranian)*, ERE, Vol.5,sh.874
- (2) Ibid. sh.873
- (3) Louis H. Gray, *Calendar (Persian)*, ERE, Vol.3,sh.128
- (4) Ibid.Idem
- (5) Gray, *Festivals And Fasts (Iranian)*, sh.875
- (6) M.Plessener, *Mihr, İslam Ansiklopedisi*, C.8.ch.294
- (7) John M. Robertson, *Pagan Christ, Studies in Comparative Hierology*, (London, 1928),sh.323
- (8) Ibid.Idem
- (9) Gray, *Festivals and Fasts (Iranian)*, Sh.874
- (10) S.Smith, *Babylonian and Assyrian Calendar*, Encyclopedia of Britanica, Vol. 4,sh.576
- (11) Ibid.Idem
- (12) Fr. Hommel, *Calendar(Babylonian)*, ERE, Vol.3,sh.74
- (13) S.Langdon, *Babylonian Menologies and the Semitic Calendars*, (London, 1935), sh.142
- (14) Ibid.sh.42
- (15) S.Smith.sh.577
- (16) Langdon,sh.51-52
- (17) L.A.Waddell, *A Sumer-Aryan Dictionary, Part I(A-F)*, (London,1927),s.31-2
- (18) Aydın Sayılı, *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik,Astronomi ve Tıp*(Ankara, 1966),sh.330
- (19) Ibid.Idem
- (20) F.H.Woods, *Calendar(Hebrew)*, ERE, Vol.3.sh.109
- (21) Frederic Macler, *Celendar(Armenian)*, ERE, Vol.3.sh.70
- (22) Ibid.sh.71
- (23) A.Cabaton, *Calendar (Indo-Chinese)*, ERE, Vol.3.sh.111; Edward Sheppard, *Feast and Festival*, EB, Vol.9,1969,sh.127
- (24) Lewis Spence, *Calendar (American)* ERE, Vol.3,sh.65
- (25) Sula Benet, *Holidays and Holy Days*, Encyclopedia of Americana, Vol.14,sh.290
- (26) Ernest W.Clement, *Calendar (Japanese)*, ERE, Vol.3,sh.116
- (27) Bu konuda bkz. Mehmet Aydın, *Yezidiler ve İnanç Esasları*, Belleten, C.LII, sy.202, Nisan 1988, sh65
- (28) Langdon,sh.143

AFARÖZ İÇİN ÇOK UZUN SAÇLARIM

Yosunlu kayaların tersinde
Korku saydığım zamandı
Cebimde gizlenen tek mısra şiir
Tarihe yaramazlık sunardım
Oysa çoktan koşulmuştuk çirkin provalara
Yosunlu kayaların tersi kandı
Sıcak karnına dünyanın oyun yazarken
Gelecek şu anda bitti sanıldı
Söylediğimi herkes duymadı
Bulduğum an yara içinde
Bahar çıkartması uzadı uzayacak
Çiçeğe durmayacak ihanet tohumları
Kıran resmimi çizen acemi ressam mansiyon peşinde
O şehre kesileceğini bilmeden yaşardı
Beşbin mill var son notanıza gitarlar
Söz verdiniz bitmeden söyleyin Flamenko şarkıları
Kötü başlangıçlar neden burdadır?
Ben yine de düş sunardım karşılıksız
Düşlerimi kirletenler vardı
Sınırlar bir ılıkta geçmek içindi
Durmadan koşardım
Geç de olsa öğrendim olasılık hesaplarını
Yüzde yüz yırtılmış bir atlas
Parçalardan kürklenen benzerleri
Sesimi büyüterek ağlardım
Bir buzdağı kadar üşüyorum
Üşüyorum yalnızlığima, dediğimde
Sevişmek diyen ağızda dudakların dostluğu vardı
Deltalar sevişmek içindir nehirlere
Türevi verim olan o buluşmada
Yok sayıldım
Saçların hızla uzuyordu
Olmalıydım
Olacaktım

Bejan Matur

Kızıldere'nin 19. Yılında

THKP/C'NİN TARİHSEL KARAKTERİ VE ROLÜ

Şevki Ömeroğlu
Ahmet Zengin

30 Mart 1972, 1960'lı yılların yükselen toplumsal mücadelesi içinden, bir anlamda bu mücadelenin sonuçlarını bir eylem siyasetiyle soyutlayarak radikalize eden Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin örgütsel olarak varlığının son bulunduğu tarihtir. Mahir Çayan ve arkadaşlarının, tarihsel rollerinin son derece farkında ve buna son derece inançlı, kurdukları siyasi çizginin mantığıyla son derece uyumlu Kızıldere'ye son yolculukları efsanevi bir nitelik taşıyor ve efsanenin kahramanlarının birer çağdaş mit olmalarında şaşılacak bir şey yoktur.

Kahramanları azalan, çok değil 20 yıl sonrasında tarihin bittiği yüksek sesle ifade edilen bir çağda tüm siyasal tarihten azade Kızıldere olgusu bu topraklara çarpıcı gelmiştir. Şok etkisi yaratmıştır. Ve şok bu siyasetin doktriner unsurlarından biridir. Siyasal gerçekleri açıklamanın temel yöntemi olarak askeri eylem seçilmiştir. Bir kerede ve hemen sonuç beklenmemektedir. Pasifizmin ve revizyonizmin bataklığından çıkılmalıdır ve çıkmaktadır. Silahlı propaganda geniş yığınlarda önce bir şok etkisi yaratacaktır. Giderek şok yerini ilgiye, ilgi sempatiye, sempati desteğe, destek katılma bırakacaktır. Bu arada yüzyılların bir yandan Baba-Kerim, öte yandan ceberrut devlet imajı kırılacaktır. Başkaldırı geleneği canlandırılacaktır. Burada çizdiğimiz portre bu siyasetin genel toplumsal bilince açıklanışıdır. Gözlerini büyük bir dikkatle toplumun hareketine, kaynaklarına, sınıflar mücadelesinin görünen ve görünmeyen yasalarına dikmiş bir önder devrimci olarak Mahir Çayan, ismi etrafında ki halen bu kadar büyümesini herhalde istemezdi. O ne kadar öncünün bilincinin ve eyleminin en etkili ve en açık biçimde to-

plumsal bilince yayılmasını istemişse, izleyicileri büyük oranda siyasetinin sonuçlarını / ya toplumun bilincinin derinliklerinde saklayabilmişler ya da vulgarize ederek, popülarize ederek tarihin içinde çözülmeye ve egemen burjuva ideolojisinin asimilasyon tünellerinde kaybolmaya mahkum etmişlerdir. Örgütsel yokoluşundan sonra THKP/C en yoğun ifadesini 80 öncesi güçlü anti-faşist mücadele ve sonrası Kürt coğrafyasında bulmuştur.

THKP/C üzerine çok yazıldı. 20 yıla rağmen bu yazın yine de yeterli olmaktan uzaktır. Sadece herkesin birbirini yazmaya daveti sözkonusudur. Gerçekte bu güç bir görevdir. Örgüt formasyonu gerektirir. Bugün yapılan, partinin ilk metinlerine bakıp Kemalizmi görmek, Kürt sorununa bakışımı ve öncü savaşını reddedip diğer yönlerini kabul etmeye çalışılan tuhaf bir kolaycı siyasal mantık yürütmedir. THKP/C'den öyle kolay kopulmuyor. Egemen burjuva ideolojisinin kendi rengini (diyelim Kemalizmi) harekete kattığının tespiti işi kolaylaştırıyor aksine bir zorluğu işaret ediyor. Politika sizi, çıktığımız sürecin bütünlüklü bir modelini kurmaya zorluyor. Sizden kendinizi bilmenizi istiyor. THKP/C'yi kategorik olarak yok sayan, şurasını alıp burasını reddedenler bu noktada büyük kitle hareketleri oluşturanlar, örneğin işçi sınıfı diye diye paralize olan KSD (Kurtuluş) öncüyü kitleyle bağlayan volan "kayışları kopuktu" diyerek paralize olmadan da öte sınıflar mücadeleleri içinde kaybolan Dev-Yol'un paralize durumları THKP/C'nin son derece önemli bir tarihsel örgüt ol-

duğunun negatif kanıtı oluyor. Yenilgisinin faturası da büyük oluyor. Büyük bir de-jenerasyon, yaygın bir liberalizm, boğucu bir oportünizm, sadece bir renk olarak solculuk....

Politik yolaçıcı her eylemde, düşüncede, tahlilde ve devrimci inatta onun tarihsel izleri bulunur. Tekelci düzene olan nefret ve kinde de. Devrimci ütopya, umud ve öfkede de. Bu topraklarda insanı oluşturan ve koruyacak olan önemli güç kaynaklarından biri bu ideolojidir.

THKP/C de-
ğerlendirmesi, THKP/
C ve izleyicilerinin salt
teorik metinlerinden
yola çıkılarak ya da bu
örgütlerin pratikte
mantıksal sonuçları iz-
lenerek başarılacak bir
şey değil. Parti/

Cephe'nin teorisi /teorik yazıları aysberg gibidir. Bi-
linen yazın bu buzdağın görünür kısmıdır.
Aynı şekilde bu kısmın algılanışı da Marksizmi
mekanik /teorik kavrayan bir kafanın prizmasında
kırılarak gerçekleşir.

Çalışacağımız bir THKP/C değerlendirmesi
için bir giriş denemesi sayılabilecek bu yazı bir an-
lamda partinin tarihi ile pratik ilişki kurmayacaktır.
Okur bizi bağışlasın. Hangi yaşam, hangi mücadele
metinlere ve tarihe körükörüne bağlı olarak gider.
Savaşan bir ideoloji olarak P/C tüm sonuçlarıyla to-
plumsal bilincin içerisinde. Sınıflar mücadelesini
seyretmeye en öfkeli ideoloji odur. O hep kendi şar-
kısını söyler. Sovyet şarkısı söyleyecekse ekim
türkülerini söyler, kapitalist olmayan yol ya da yeni
dünya düzeni şarkılarını değil. Politik yolaçıcı her
eylemde, düşüncede, tahlilde ve devrimci inatta
onun tarihsel izleri bulunur. Tekelci düzene olan nef
ret ve kinde de. Devrimci ütopya, umud ve öfkede
de. Bu topraklarda insani olanı toplayan ve koruya-
cak olan önemli güç kaynaklarından biri bu ideoloji-
dir. Doğası gereği de bunun kendiliğinden olmaya-
cağını olumlu irade geleneğini her zamankinden
daha ısrarlı bir biçimde uygulanmasını vazetmekte-
dir.

Yine bize P/C'den kalan mücadeleyi yenedi-
ren üreten, yaşam veren fikirler, projeksiyon çekme
yeteneği anlamında ütopyalarımızdır. THKP/C
büyük bir ufuk zenginliği ve geleceği okuma gücü
değil de nedir? Niye artık Kerim /Ceburrut devlet
tartışmalarına girelim? Toprak akmıştır ve devlet
artık çırılçıplaktır. Niye Suni Denge'yi tartışalım?
Sınıflar güçleri, güçsüzlükleri, ideolojik formasyon-
ları ile ortadadır. Burjuvazinin manipülasyon araç-
larının politikaları ise kör gözün gözbebeğinde.

Öte yandan nedir P/C? Köylü hareketi midir?
Kentli midir? Orta sınıf hareketi midir? Halk har-
keti midir? Yoksa en son tahlilde sözünün uygu-
lanamayacağı bir yapılanma mıdır? Mahir Çayan'da
ideolojik öncülük vurgusu önemlidir ve halk söyle-
mi zayıftır. Kaldı ki halk hareketi bir son durak de-
ğildir. THKP/C kapatılacak bir defter değildir. İki
sınıf mücadelesini tasfiye operasyonundan geçtiğini
hatırlamak gerekir.

Neyi tartışalım? 1970'te Hüseyin İnan'ın
THKO saflarından yaptığı P/C eleştirisini mi?:

"Bolşevik partisinin çalışma tarzını ve politi-
kasını yurdumuz şartlarında politik bir görüş olarak

**Niye artık Kerim /Ceburrut devlet tartışmalarına
girelim? Toprak akmıştır ve devlet artık çırılçıplaktır.
Niye Suni Denge'yi tartışalım? Sınıflar güçleri,
güçsüzlükleri, ideolojik formasyonları ile ortadadır**

uygulamak, mücadele-
nin başından oportu-
nizmin batağına sa-
planmaktadır. Son
zamanlarda böyle bir
parti anlayışı şehir ge-
rillasıyla birleştirilerek
halk savaşı teorisi çı-
kartılmıştır.... Şehir ge-

rillasının bu şekilde hatalı bir parti anlayışı ile
bütünleştirilerek politik çizgi haline getirilmesi poli-
tik mücadele farklı iki ideolojinin örgütsel ittifak
içine girmesidir. Ve bu görüşün ışığında verilecek
mücadele içinde daima iki ideolojinin hakim ola-
cağına bağlıdır, parçalanma ise eşikteki tehlikedir."

Yoksa P/C'yi fokoculuğun marksist termin-
oloji altında tezgahlanması, sol sapma, parti çizgisi-
ni narodnizm ile marksizmin eklektik karışımı ola-
rak değerlendiren, M.Ç.'in Maltepe'den kaçışından
sonra M.K. ve partiden uzaklaştırılan Yusuf Küpeli
ve M.R. Aktolga'nın sözlerini mi?

"Evet parti örgütlerin toplamı çeşitli çalışma
dallarının toplamıdır. Ama o örgütlerin çalışma dal-
larının mekanik biçimde birbirinden ayrıldığı bir
toplam, sadece matematiksel bir toplam değildir.

Bizler gibi lafta çok yönlü çalışma deyip ça-
lışma dallarını mekanik biçimde birbirinden ayırdın
mı her dalı kendi başına bıraktın mı politikleşmiş
askeri mücadele deyip her dönemin değişen şartla-
rına göre doğru taktikleri politikayı tespit edeceğine
heyecan verici terörizme saptandın mı, vaktiyle an-
arşist, narodnik diye küftüklerinle terör yarışına
girdin mi, bütün çalışma dallarının görevlerini ken-
di insiyatifini altında yapılan terörün propagandası
olarak tespit ettin mi, onun adı 'bolşevik örgütlen-
me, Leninizmin bayrağını yükseltme değil, örgütsel
alandaki anarşizmin karanlıklarında takla atma,
bütün örgütlenmeyi kendiliğindencilığe bırakma
olur....."

Devrimci mücadelenin güzel bir ilkesi var.
Kazanımlar kavgayı sürdürenin hanesine yazılır.
Eleştiri ve değerlendirmeler de mücadeleciler ve poli-
tik kalanın dilinde bir güç ve anlam taşır. Mahir
Çayan'ın değerlendirmesini de aktaralım:

"Mayıs ayının sonlarına kadar parti çizgisini
hararetle savunan bu arkadaşlar, İstanbul'daki arka-
daşların yakalanmaları üzerine eski ideoloji ve strat-
ejilerini değiştirerek, eski çizgiyi sol sapma diye
mahkum ederek, kitaplar içine dalarak (bütün pra-
tik görevlerini bir yana itip) Marksizmi öğrenip so-
nunda da 'Eskiden Doktor genellikle doğru söyl-
üyordu, biz Doktor'un dediklerini yanlış
değerlendirmişiz' diyerek zamanında revizyonist ve
anti-leninist diye mahkum edilmiş olan çizgiyi par-
tinin yeni çizgisi diye ilan etmişler, bunu Doktor'un
her dediğinin doğru olduğunu söyleyerek değil,
genellikle doğru söylüyordu diye yapmaktadırlar"

Bu uzun alın-tıları yaptık. Bellekle-rin bu tazelenmesinin bir misyonu var mıdır gerçekten bilemiyo-ruz. Misyoner olan tartışma nedir? Zaten onu arıyoruz. Gençlik bugün de sosyalist devrim/Demokratik devrim tartışması ya-pıyor. Narodnizm-

Bolşevizm ilişkisi ve çatışması kolay ve basit bir süreç değildir. Kaldı ki Lenin'de dönem dönem Narodnizm, Anarşizm, Blanquizm eleştirilerine maruz kalmıştır. Rusya'nın zengin bir devrimci demokrat düşünce geleneği var. Çernişevski, Dobrolyubov, Belinski'de yoğun ifadesini buluyor. Devrimci narodniklerle liberal narodniklerin misyonu çok farklıdır. Bolşevikleşme uzun bir sürece yayılıyor. Narodnizm ile Bolşevizm arasında düz bir çizgi çizenler Lenin'in taktiklerinden geniş zahmetli çalışmalarından habersiz görünüyorlar. Bizde kolaycılık, zahmetsiz iş önem kazanıyor. Muarızımızı anlama, en azından bir nesnellik olarak kabul etme diye bir sorunumuz bulunmuyor. Kuruçesme de birbirimizi dinleyebilmeyi böylece büyük bir başarı olarak kabul edebiliyoruz. Sınıflar mücadelesinin organik süreçlerine girmeye, sınıfları pratikte tanıyıp dönüştürmeye bu kadar istekli, dogmalara ve kalıplara tepkili ve varolan duruma şiddetle vurmaya sabırsızca istekli bu topraklar için ruşeym halindeki THKP/C pratiği önemli dersler içeriyor. İçermiyorsa sormak gerekir Türkiye'de zaman durdu mu? Hayat akıyor mu? Top rak akıyor mu?

Sinan Cemgil'ler Nurhak'lara çıktığında en ufak köylü teması devrimci-romantik bir heyecan dalgasıydı. Toprak aktı ve kır evinde barınan Kürt devrimcisi gece uykuda arkadaşının başına ev sahibi köylünün baltasının indiğini gördü. Gerilla romantizmi bitmiş gerçek gerilla başlamıştı. Doğu Perinçek'in çok değil, 20 yıl önce bir Halk savaşı siyasetçisi olarak Kızıl Siyasi iktidarları savunması bu toprak için şaşırtıcı değil midir? 12 Eylül de cuntaya bakacaklarına boğazlara bakıyorlardı. Her an Sovyetlerin ülkeye girebileceğini düşünerek savunma hazırlıkları yapıyorlardı. Buna son derece inanıyorlardı. Bunlar büyük yanılsamalardır. Bunlar aynı zamanda bu toprağın büyük gerçekleridir. Bu yanılsama ve gerçeklik terazisinde mücadeleyi, yaşamı özgürce aramayı sürdürüyoruz. Bilmiyoruz belki THKP/C ile yeni bir embriyonik ilişki deniyoruz. Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin çözülüşü ve Kapitalist restorasyon süreçlerinden sonra yeniden kaynağı dönmek daha güçlü çabalar gerektirecektir. Ya sosyalizm ya ölüm şiarını attığımız günlerdeyiz. Burada THKP/C siyasal cüreti, atılğanlığı ve ken-

Sınıflar mücadelesinin organik süreçlerine girmeye, sınıfları pratikte tanıyıp dönüştürmeye bu kadar istekli, dogmalara ve kalıplara tepkili ve varolan duruma şiddetle vurmaya sabırsızca istekli bu topraklar için ruşeym halindeki THKP/C pratiği önemli dersler içeriyor. İçermiyorsa sormak gerekir Türkiye'de zaman durdu mu? Hayat akıyor mu? Top rak akıyor mu?

dine güveni temsil etmektedir.

Mahir Çayan Kesintisiz I broşürüne yazdığı önsözde Türkiye solu'nun bir portresini çiziyor:

"Ülkemiz so-lunda tam bir teorik kesmekeş hüküm sürmektedir. Öyle ki aynı revizyonist tezleri

temel alan ve bunları değişik ambalajlamalarla piya-saya süren, kendi özgücünün dışında başka güçlere bel bağlayan çeşitli oportunist fraksiyonlar, en sert bir şekilde birbirlerini oportünizmle, pasifizizmle, ihanetle vs. ile suçlamaktadırlar. Kendi aralarında taktik ayrılık bile sayılmayacak ufak değerlendirme veya deyiş farklılıkları etrafında fırtına koparmaktadırlar.

.....

Ülkemizde güçlü bir proletarya hareketinin olmaması sonucu, ideolojik seviye yüksek değildir. Bu yüzden böyle bir ortamda neyin doğru neyin eğri olduğu ayıredilemez olmuş, herşey birbirinin içine girmiştir"

Evet, bugün daha mı az teorik kesmekeş var. İdeolojik seviye daha mı yüksek. Soyutlama yeteneğimiz gelişti mi? Diller birbirine çok mu açık?

M-L'yi veya teoriyi daha iyi bilmek diye bir şey var mıdır? Daha iyi bilmek, daha iyi kavramak nedir?

M-L'i daha iyi bilmek diye bir şey yoktur. M-L adına hareket etmek vardır. Bu hareketin kendisi M-L'dir. Ve bir hareketin M-L'liği onun her günkü tavrında tecelli eder.

M-L'nin bir eylem kılavuzu olduğunu herkes söylüyor. M-L eylem kılavuzlğundan çok daha fazla bir şeydir. Pratik siyaset düşünen her hareket kendi eylem kılavuzunu kendi oluşturur. Kendi eylem kılavuzunu oluşturamayanlara M-L'nin verebileceği hiçbir şey yoktur. Keza yine her yeni süreç kendi kavram ve tanımlamalarını oluşturur.

Türkiye'de teorik güçlülükten, Marks-Engels-Lenin'in eserlerinin ne kadar okunduğu ve bunun iyi bir yeniden yazımı anlaşılmalıdır. Ancak, teori geçmiş tartışmaların bugüne taşınması ve bugüne uyarlanması değildir. Keza bugünkü gerçek konumlanışların geçmişe indirgenmesi de. Böyle düşünülünce teorik-ideolojik güç bizdedir tespiti yapar, pratik politikada duvarlara çarparsınız.

Mahir Çayan'ın tezleri bir eylem kılavuzudur. THKP/C'nin bir eylem siyaseti vardır. Örnek olsun Devrimci Yol'un KSD'nin (Kurtuluş) yoktur. Biri toplum bilincine derin izler bıraktı. Diğerleri bu bilinçte kaybolmaktadır.

Aşağıdaki Metin, merkezi Londra da bulunan "Özgür Kürdistan Kampanyası" için kurulan komite tarafından, destek amacıyla form imzalanması için Yalçın Küçük ve Toplumsal Kurtuluş'un diğer yazarlarına gönderildi. Metni, formla birlikte okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

FREE KURDISTAN CAMPAIGN

Tel. (UK) 071 - 833 1201
Fax. (UK) 071 - 833 1215

BM Box 3810
London WCIN 3 XX
United Kingdom

04. Ocak. 1991

Değerli Dost,

İlişikteki mektup kısaca Özgür Kürdistan Kampanyası (ÖKK/FKC)'nin ne olduğunu anlatırken, bu konuda da sizi bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Girişimimizin olumlu yanıtınızla desteğinize ve doğal olarak daha sonra da kampanyanın başarısı için etkin girişimlerinize acil bir gereksinimi sözkonusudur.

Bu doğrultuda ve ilk aşamada, olası en kısa zamanda ilişikteki formun tarafınızdan doldurularak bize gönderilmesi ve daha sonra da, bu kampanyanın uzun vadedeki hedefleri doğrultusundaki soru ve önerilerinizi bizlere iletmenizi bekliyoruz.

Size mutlu bir yeni yıl dilerken; bu ortak sorun üzerine birlikte çalışabilme umutlarımızı da yinliyoruz.

Saygılarımızla

Dr. Shafiq Qazzaz
Sekreter.

ÖZGÜR KÜRDİSTAN KAMPANYASI

Tel. (UK) 071 - 833 1201
Fax. (UK) 071 - 833 1215

BM Box 3810
London WCIN 3 XX
United Kingdom

04. Ocak. 1991

Özgür Kürdistan Kampanyası, Kasım/1990'da Londra'da kuruldu. Varolan politik partilerden tamamıyla bağımsızdır.

Kürt ve Kürt olmayan ÖKK(FKC) üyeleri, mevcut Ortadoğu krizi içinden, dünya kamuoyunun dikkatlerinin Kürdistan sorununa çekilebilmesi içinden, değerlendirilebilir olanaklar çıkacağını düşünmektedir. Bölgenin tüm sorunlarının tartışılacağı bir Ortadoğu konferansı olasılığının artması, ÖKK'nın ve ona destek verenlerin koordine edeceği dünya çapındaki bir kampanyanın ve bu tür herhangi bir konferansın, Kürt sorununu dünyanın gündemine sokması için, bu amaçla oluşturulmasının tam zamanı olduğunu düşünüyoruz.

Özgür bir Kürdistan ideali tüm Kürtlerin kalbinde yatmaktadır. Ve eğer bu talep tek bir sesle dünya kamuoyuna duyurulabilirse, bu talep her yerde yankılanabilecektir.

Bundan ötürü, böylesi bir kampanyanın acil talepleri olarak şunları öneriyoruz:

1). Belirli bir Kürt topluluğunun olduğu her ülkede, ilişikteki açıklamanın önemli gazetelerde yayınlanması. Ve de o ülkedeki Kürt topluluğundan bu ilanların mümkün olduğu ölçüde yaygınlaştırılabilmesi için, maddi katkılarda bulunmalarının istenmesi.

2). Her ülkede Kürt sorununa sempati duyan ve yakın olan gazetecilerden, bu bildirge kapsamında gaze-

telerinden makele yazmalarının istenmesi.

3). Bu bildirgenin ülkedeki önemli politikacılar ve kamuoyunda etkin olan kişilere, insan haklarına duyarlı olan faal kişi ve kuruluşlara, desteklerinin istenmesi için gönderilmesi.

4). Her ülkede, Kürt topluluğu üyelerine, mümkün olan en yüksek katılımı ÖKK'nın bildirimlerinin imzalatılması. Bu bildirgenin her bir Kürdün desteğine layık olduğunu ve buna da ihtiyacı olduğuna inanıyoruz.

Bu doğrultuda, dünyadaki tüm Kürt kuruluşlarına acil destekleri ve uzun vadede de bu yönelimli girişim ve katkılarının istenilmesi için bu bildiri gönderilmiştir.

Bu bildirge Kürt sorununun tarihsel, legal ve meşruiyet boyutlarına ilişkin belgelerle daha da zenginleştirilecektir.

Daha uzun vadede ise şunları öneriyoruz:

5). Bu kampanya Halepçe trajedisi ve onun yıldönümü ile bağlanacaktır. Kampanyanın içeriğinin daha da zenginleştirilerek geliştirilmesi için, tüm olanaklar ve olasılıklar değerlendirilmelidir.

6). Olasıysa, aynı anda ve tüm ülkelerde Kürtlerle dayanışmayı yükseltmek ve kamuoyunun ilgisini bu sorun üzerine çekmek için gösteriler düzenlenmelidir.

7). Bu bildirge, yukarıda değinilen diğer belgelerle birlikte New York'da Birleşmiş Milletlere, tüm Kürdistan parçalarının temsilcilerinin oluşturacağı bir delegasyon tarafından sunulacaktır.

8). Bu bildirge ve onun somutlaştırılması için başlatılan kampanya, Kürt ulusunun geleceğinin tartışılacağı bir Kürt Ulusal Konferansının toplanması için ilk kilometre taşlarını oluşturmaktadır.

Özgür Kürdistan Kampanyası bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için, aktif yardımlarınızı beklemektedir.

Bu deklarasyon kısaltılmış bir biçimde, önemli bir İngiliz gazetesinde yayınlanacaktır. Sizden ilişikteki formu imzalayarak, bizlere göndereceğiniz onayınızı bekliyoruz.

İleride gerekli bilgileri sizlere iletmeye devam edeceğiz.

Bu bildirgeyi onaylıyorum (onaylıyoruz) ve ismimin (ismimizin) eklenmesini kabul ediyorum (ediyoruz).

İSİM.....

ADRES.....

İMZA.....

FREE KURDISTAN CAMPAIGN

Tel. (UK) 071 - 833 1201
Fax. (UK) 071 - 833 1215

BM Box 3810
London WC1N 3XX
United Kingdom

Dear Friend,

The enclosed covering letter briefly explains what the FKC is about.

We need your immediate, positive response and, of course, your future involvement to carry forward this campaign successfully.

Therefore, firstly we await the return of the attached slip as soon as possible and, secondly we would welcome your queries and suggestions with regard to the long term objectives of this campaign.

We wish you a Happy New Year and look forward to working with you on this common cause.

Yours sincerely

Dr. Şafiq Qaziz
Secretary

DEVLETİ OLMAYAN BİR ULUS

Bugün Kürdistan'da 20 milyonu aşkın Kürt yaşamaktadır. Ülkeleri Irak'ları dışında Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Sovyetler Birliği arazisinde bölünmüştür.

Onlar Devleti Olmayan En Büyük Ulusu Oluşturmaktadır

Çocuklardır Kürtlerin insan ve politik tüm hakları gasp edilmektedir. Türkiye'de ulusal varlıkları inkar edilmekte; toplu sürgünlerle, işkenceyle karşı karşıya bırakılmaktadırlar. İran'da, sadece 1980'den bu yana 30 binin üzerinde Kürt katledilmiştir. Suriye'de, vatandaşlık hakları gasp edilerek sürgün edilmişlerdir. Irak'ta ise, 1988 yılında rejimin kimyasal silahlarla bombaladığı HALABE'de binlerce erkek, kadın ve çocuğun katledilmesiyle, zulum en yüksek düzeye varmıştır. Tüm bu baskılara rağmen Kürt halkı kültürüne, diline, geleneğe ve göreneklerine bağlı kalmış; onları koruyabilmiştir.

Bölge devletleri, ne Kürt sorunu üzerinde durabilecek yetenektedirler, ne de bu sorunun ele alınması taraftarıdır.

750 Bin nüfuslu Kuvayt'in işgali, uluslararası toplum tarafından lanetlenerek yapıldı. Ancak şu anki Körfez krizi nedeniyle Ortadoğu'da var olan diğer hak-sızlıklar gözardı edilmemelidir. Kürt halkının içinde bulunduğu zor durum, bu adalatsızlıkların en açık bir örneğini oluşturmaktadır. Ne ki dünya kamuoyunda bugüne kadar, Kürt halkının çektiği acılara denk düşen ciddi bir tepki gösterilmemiştir.

Hangi çözüm önerileri ele alınırsa alınsın, Kürt sorununa adil bir çözüm bulunmadıkça, bölgede arzulan barış ve istikrar sağlanamayacaktır. Kürtler, haklı taleplerinin, Ortadoğu krizine bulunacak adil ve süratli bir çözümün ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmasında ısrarlıdır.

DEVRİMCİ MÜCADELENİN ARAÇ SORUNUNDA GÖRÜLMESİ GEREKEN BAZI YANLAR

Zeynel Odabaşı

..."çünkü, edebiyat pratiği dediğimiz şey, ne sadece tek başına bir "söz" üretme, "eser" üretme, ne de bunları "kritik" etme faaliyetidir; öncelikle bütün bunları yapabilmemizin "disiplini"ni ve "ahlak"ını üretebilmektir.

...edebi pratik öncelikle... yeni bir ahlaki atmosfer, yeni bir edebi atmosfer üretecektir."

Bu alıntıyı Edebiyat Dostları adlı yakın dönemin edebiyat kültür dergisinin kapanış (son) sayısında Adalet Çutsay'ın yazısından alıyorum, siyasi arenada da, Adalet Çutsay'ın edebiyat pratiği için söylediğini tekrarlamak ya da geçerli olacağını vurgulamak istiyorum. Yukarıdaki alımda "edebiyat, edebi pratik" yerine politika ve politik pratik konularak okunabileceğini yazımın başlangıcında söylemekte fayda görüyorum. Devrimci mücadele ya da kurtuluş sürecinde, en rasyonel konumlanmış üzerinde durmak gerekiyor. Devrim bir kopuştur. Her kopuş gibi öncesi ve sonrasıyla iki ayrı dünyayı anlatır. İdeolojinin bakış olduğu ve ayrı dünyaları gösterdiği biliniyor. O halde başta şu net ve açık söylenebilir. İdeolojik kopuş esastır. Örgütsel ve araçsal ilişki tamamen taktiksel ve politik pratiklerdir. Tekrar geri dönmek ve sormak gerekirse, ideolojik birlik nedir? Bir yeni dünyaya bakabilmek, birlikte bakabilmek değil midir? Devrim sürecinde bu ortaklıktan daha güven verici bağ düşünülebilir mi? Ortak görüşün temelinde strateji ve iktidar sorunu vardır. "Açık ve kapalı çalışma ve benzeri ara çalışma biçimlerini de bu temel belirler" demek açıklamaya muhtaç doğru, genel kabul görendir. O halde ideolojik birlikteliğin, birlikte yürüyüşte esas olduğu yaşam biçimi-ilişki gibi güncel pratiklerle birlikte daha geniş süreçleri de belirlediği söylenmeli ve de aranmalıdır.

Kurulu-varolan düzen bir dünyayı gösteriyor. İdeolojisiyle hergün herkesi ve her yeni kuşağı bu görüş ile donatmayı amaçlıyor. Buna karşı ideolojik mücadeleye yeni dünyaya bakışta olmazsa olmaz,

sine que non, oluyor, ama yetmiyor. Şiddet gerekiyor. Evet; gerici ideoloji ancak şiddetle kaldırılabilir. Şiddet örgütlü güç ve uygulamadır. Karşı şiddette öyle olmalıdır. Örgütlülük esastır. Devrimci sürece çıkışta bireylerin kendi içinde, bilinçlerinde, örgütlü olmaları, düzenden kopmaları gerektiği, gereksiz ama hassas bir hatırlatma noktasıdır. Devam edersek bu hatırlatmadan sonra; kurtuluş sürecinde yeni dünyayı çizecek her çaba biraz zor ögesi içerecektir. Şimdi ortak görüş olmayınca (ideolojik birlik) hedefin şaşırılması, gelebilecek karşı şiddetinde rolüyle daha bir olanaklı olmaz mı? Niçin belirsiz bir sürece çıkılmak öğütlenir, önerilir? Sorun ortak görüşlü eleman azlığıysa geçmiş dünya deneyimleri, Ekim Devrimi başları, örgütlenmedeki darlık hatırlatılır. O halde sorun yöntem sorunudur. İdeolojik bakışın ortak hedefe ilişkin olması yetmez verili düzeni ortak tanımlaması gerekir. Çünkü örgütlülük bu süreçte düzeni tanımlamayla ilgili "kurtuluş süreci dinamikleri ile kuruluş süreci dinamikleri ayrıdır". Şunun için söylüyorum; bu günün örgütlenme biçimine, önümüzdeki deneyimin kuruluş sürecindeki olumsuz deneyimlerden etkilenecek verilen bir cevap olması hatadır. Bu yukarıdaki hatırlatmadan anlamayı, farklı sürecin dinamiklerinin farklı olacağı ve her iki süreci tek bir aracın göstereceği bir yana, ikinci yana (kuruluşa) bakıp kurtuluş sürecine eklemleme yanlış bakışı vardır.

Diğer bir nokta

Siyaset sanatı nedir? Bir yeni dünyaya-düzene, geçişte hem temel dinamikler bakımından, sınıf ve partinin oynadığı rol, belirtilen hedefe yönelik en rasyonel bir ilişki ve konumlanmış sergilemek değil midir?

Bu süreçte yinelemede gerekiyor. Önemli olan, devrimci pratiğin araçlarını fetişleştirmeden; ikileme sokup birinden birini diğerine tercihe yeltenmeden, aksine her birini bir birine bağlayan eşgüdümlü yöneten ve

İdeolojik kopuş esastır. Örgütsel ve araçsal ilişki tamamen taktiksel ve politik pratiklerdir. Tekrar geri dönmek ve sormak gerekirse, ideolojik birlik nedir? Bir yeni dünyaya bakabilmek, birlikte bakabilmek değil midir? Devrim sürecinde bu ortaklıktan daha güven verici bağ düşünülebilir mi?

yönlendiren böylece devrimin yolunu açan güç, ideolojik-teorik arkaplandırır. Her aracın Leninist olup olmamasını sorgulamak hatalıdır. İdeolojik-teorik yapının leninist olup olmaması sorgulanabilir yoksa bir taktiksellikten dolayı görünüşe bakarak araçlar değil, taktikler, görünüşte stratejisini direkt yansıtmak zorunda değildir. Herşey görüntüde olamayabiliyor.

Parti sorunu dar anlamda açık ve kapalı biçimleri gündemi getiriyor. Devrim süreci öncelikle devrimci politika üretmek-politik mahalde kütleye yaymaktır. Bu süreçte, kurtuluş sürecinde Açık Devrimci Parti taktiği; kapalı parti ya da diğer deyişle ihtilalci işçi partisi gibi bir manevra aparatı alanı değilse nedir? Her ikisi ve başka yol ve araçlar beraberinde bir devrimci süreci anlatabiliyor.

Her süreç bir örgütlülükle kucaklanır. Farklı olan araçlardır. Onlarda örgütten çok organizasyondur. Birinden birinin altını çizenler diğerini askıya alırken tamamen ve katagorik olarak rededemiyorlar, bu anlamlıdır. Sorunu hatırlatıyor. Sorun "an" da ilk adımda görülenin ne olması gerektiği sorunu gibi geliyor... Bu benzeri tercih sorunu karşısında likidasyon-tasfiyecilik yüklemi tam oturmamasında anlaşılabilir olan belki sezilen bir kayışın-farklı biçimde yöne akışın önüne geçme, engel olma kaygısı olabiliyor. Yoksa örgütlülükte, organizasyonda bir tercih kaygısı taşınıyor.

Örgütlülük sorunu bugün doğrulanmış deneyimi örnek alabilir, bu anlaşılabilir. "Çünkü; politikanın güçlenip iktidarı almaktan; bilimin, pratikten başka doğrulayanı yok" bulunmuyor. Onun için de leninizmi güncelleştirmek gerekliliği vardır. Bunu açabiliyorum. Leninizm "iktidarı alma teori ve pratiğidir" diye tanımlamanın yanında, bence biraz farklı, belki dar geniş alanlar denilecektir. Bir de leninizmi bir "model" aynı anlama gelmek üzere bir ilkeleler kataloğu olarak görmek vardır. "Model" olarak leninizmi tasavvur etmek, haliyle bu modelin açık ve kapalı örgütlenme sorunsalları sözkonusu olduğunda açık diye nitelme legal organizasyona-partiye uymuyacağı oturmuyacağı, bu temel gerekçe ile sanırım açık partinin (öngörülen) yeni tipte bir parti olması gerektiğini söylerken, birinci biçimde leninizmi savunanlara böyle bir partinin, yeni tipte partinin siyasi salata partisi olarak adlandırımı, abartı bir yana, uygun geliyordur.

Böylece leninizmin bir yöntem olabileceği bilinciyle devrime gidişte her uğrak ve momentte uygulanabilecek araç yaratabilen olarak düşünmek gerekiyor.

Leninizm, ideolojik arkaplanca ön görülen ve övülen organizasyonları, partileri kucaklayan örgütlülüktür.

Bu anlamıyla da bir uğrak sonrasında, "ancak ele alınabilecek, ama bu süreçte rafa kaldırılabilecek" bakışı, leninizm iddiası dışında kalıyor. Sakat, malül denilebilir. Fazla vurgu yadırgatıcılığına karşın, devamı şöyledir: Farklı çalışma türleri, ülkenin-coğrafyanın, bölgenin özgünlüğünü, temel dinamik ve zengin yan

öğelerini yorumlama ve devrimci teori düzeyine çıkarmakla; uygun pratik; ajitasyon ve propaganda biçimleri tesbit etmekle kurulan ileri ideolojik yapıya dayanacağına göre leninizm, burada

aranmalı ve leninistçe, nesnellüğün soyutlanması, teorileştirilmesi uygun araçlarını; bu araçların donanımı ile ajitasyon ve propaganda biçimlerine ulaşılır. Lenin 'Ne Yapmalı' çalışmasının üç temel hedefinin başında döneme uygun (devrimcileştirici) ajitasyon ve propaganda biçimi ne olmalıdır sorusuna cevap almaya amaçladığını yazıyor...

Aracı devrimci kılının eyleminin muhtevası ve politik pratiğin yapılış biçimi, içeriği olduğu biliniyor. Benzerlerinden fark ideolojik arkaplan burada zuhur ediyor ve araç görevi görüyor. Görünüyor.

Farklı biçimde savaşım aygıtları, kapitalist örgütlenmenin farklılığı düzelttiğinde de, düzenin kurum ve kuruluşlarıyla ilişkililik, çok sayıda örgütlülük biçimleri öngörülmelidir. Ancak böyle bir sürekli savaşım sonucunda devrimci, ilerici ideolojiye bağlı-ideolojik bağ-araçların toplamı devrimin güncelliğini söz konusu kılabilir-doğurabilir, yeni bir toplum için dönüştürücü darbeyi vurabilir. Bu vuruş ve korelasyonların kombinasyonu merkezi bir yapıya işaretir.

Parti işi ve kadrolar sorunu diğer bir yandır. Yürüyüşün önemli öğeleri başta bahsedilen atmosferin yaratılmasında rol sahibidirler. İktidar ve ileri ideolojinin gereklerini en rasyonel bir biçimde kurar, tavizsiz öncüllerini artırarak-geliştirerek ilerleyen olabilir. Bu ilerleyişte birliği sağlayan kran kırana bir tartışma; ortak politika üretimi ve ideolojik birliğin yeniden üretimi için şart olmalıdır. Bu ideolojinin işçi sınıfı, dönüştürmede temel belirleyici, belirgin tek güç olan bir sınıf ile buluşmasını ülke çapında ilişkilendirerek, genel kabul gören bir otorite yaratması-üretmesi gerekir. Kurtuluş süreci bu yolları içermelidir. Aksi durum, özetle örgütlülüğün kaçış sorunudur. Bu, leninizmi bir örgütlülükler bütünü olarak ortak değil, ideolojik bağın dışında tanımlayarak böylece de araçlardan birini öne çıkarma ya da diğerini yadsıma tutumudur. Bu hem açığı, hem diğerini yadsıma biçiminde kendini gösterir, her iki halde de kaçıştır. Bu süreçte bugünden başlanan ve nihai hedefe ulaşana dek yapılan her tür çalışma ve çaba leninistçe bir değerde, devrimci bir eş değerde görülmelidir. İdeolojik muhtevası leninizm dışı araçlar, kendi içinde örgütlü kimseleri çekmezler-çekemezler.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ABD'NİN DIŞ POLİTİKASININ ALETİ OLUYOR

Richard Falk

Soğuk Savaş'ın sürdüğü uzun yıllar boyunca barış yanlısı insanlar, Birleşmiş Milletlerin büyük olaylar karşısında bir izleyici olmaktan çok iç politikalar yüzünden işlemez hale gelmesinden yakındılar. Sonra, Soğuk Savaş'ın ardından Birleşmiş Milletler yeni birboyut kazandı.

Körfez Krizi bu yeni boyutu sınamak için iyi bir fırsat oldu. BM tarihinde ilk kez üye bir ülke başka üye bir ülkeye saldırmıyor, o ülkeyi ele geçiriyor ve burada bir dizi insanlık suçu işleyerek varlığını sürdürüyordu.

Doğu-Batı çelişkinin azalması sırasında BM örgütünün Körfez Kriziyle ilgili gösterdiği tepki anlaşılır durumdadır. Irak'ın Kuveyt'e saldırısıyla, dünya petrol piyasasındaki denge, güvenlik ve birçok politik çıkarlar tehdit altına girdi. Ne var ki BM'ci ABD'nin Ortadoğu'da gireceği savaşa meşru bakılması ile yine ABD'nin şu anda uygulamakta olduğu yaptırımların kabul edilmesi aynı şeyler değildir. BM'de ABD'ye savaş yetkisi verilmemeliydi. Güvenlik Konseyinin rolü kriz boyunca uzlaştırıcılık olmalıydı.

Gerçek şu ki BM ABD'nin Körfez Krizine dönük yaklaşımına kolayca yetki verdi. BM Güvenlik Konseyinin 12 önerili kararında Başkan Bush'un isteği doğrultusunda şunlar imzalanmıştır; "Kuveyt'in Irak tarafından işgal ve tecavüz edilmiş kınanacak, Irak'ın içerden ve dışardan tüm ticari faaliyetleri ekonomik ambargolarla kısıtlanacak ve kuvvet kullanımına yetki verilerek Saddam boynunu eğmek zorunda bırakılacaktır."

BM'nin bu yanlı tavrının altında, gerçekten yanlı mı davrandığı yoksa kuruluş amacına uygun olarak haklı ve barışçıl bir amacı mı olduğu soruları yatmaktadır. Herşeyden öte rahatsız edici izlenim şudur; BM, ABD'nin dış politikasına alet edilmiştir. BM, ABD'ye verdiği tavizler yoluyla gelecekteki onurunu zedelemiştir. Körfez Krizinin nasıl sonuçlanacağı BM'ce bilinmez hale gelmiştir.

678 sayılı BM kararında savaş silahları sınırlandırılmış olmasına karşın savaş süresine ait bir sınırlandırma yer almamaktadır. Bu kararın Washington'un yapmak istediği ve şimdi yaptığı herşey için bir tür izin olduğu açıkça anlaşılmalıdır. Kuruluş amacında insanlığın barışını sağlamanın yer aldığı BM'nin körfezde savaş rüzgarları estirmeye kadar varan tavrı kendisiyle çelişmektedir.

15 Ocak tarihine gelindiğinde BM'nin krizdeki rolünün ne olduğu anlaşılmalıdır. Bütün dikkatlerin Bağdat ve Washington arasında toplandığı bir zamanda özellikle Fransa olmak üzere Avrupa'dan karıştıncı tavırlar gelmeye başlamıştır. Bu noktada BM'nin aniden görünmez oluşu dikkat çekicidir. Bunun yerine BM ağırlığını koya-

rak görüşmeleri arttırmak yoluyla yükselen gerilimi düşürmeliydi. Genel sekreterin politik girişimlerde kararlılık göstererek barışı sonuna dek araması beklenirdi. Oysa herşey birkaç görüşme ile sınırlı tutulmuş ve genel sekreter pasif kalmıştır.

BM'nin krizi çözüme konusundaki tavrıyla içine düştüğü olumsuzluklar giderek artmaktadır. BM'nin 33. maddesi, savaş tehdidi oluşturan bu tür krizlerde çözümün görüşmeler yoluyla gerçekleşmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İngiliz Başbakanın yaptığı gibi bu konunun anlamı çok zorlanırsa "Hırsızla masaya oturulmaz" anlayışına da ulaşılabilir. Bu kullanılan benzetme yanlış ve basittir. Eğer hırsız silahlanmışsa, koşullara aldırmaksızın görüşmeleri reddetmek, aptalca bir biçimde kendine zarar vermek anlamına da gelebilir. Uluslararası bir kriz ve (hırsızlık gibi) insanlık suçlarını karşılaştırmak her zaman yerinde değildir. Böyle olduğunda, karmaşık ilişkiler zarar görebilir. Böylece barışçıl çözümler bulmakta başarısızlığa ulaşırsa milyonlarca insan tehlikeye atılmış olur.

33. maddenin içeriği ile Başkan Bush'un isteksizce ileri sürdüğü "barış için ileri bir adım" arasındaki uçurum Geneva'da Dışişleri Bakanları seviyesindeki yapılan toplantıda anlaşılmalıdır. Dışişleri Bakanı Baker, Tarık Aziz ile olan görüşmesinde, Bush'un bir konuşmada benzerini söylediği şunları ilettili; "Çörtüşme yok, uzlaşma yok, görünüşü kurtarmak için çaba sarfetmek ve saldırganlığa ödün vermek yok". Bu tür savları 33. maddede belirtilen barışçıl çözümler içinde görmek zordur.

Belki de en rahatsız edici şey BM'nin bu sorunun çözümünü getirebilecek tüm diğer seçenekleri gözardı etmiş olmasıdır. Hiç kimse gözardı edilen diğer seçeneklerin başarısız kalacağını söyleyemez. Şimdi uygulanmakta olan ambargonun da başarısız olduğunu söylemek için vakit çok erken. Üstelik Irak'a uygulanan ambargonun ağır baskısının bu ülkede hissedilmeye ve etkili olmaya henüz başladığı bile söylenebilir.

CIA direktörü William Webster, ABD'nin kararlarını eleştirmeksizin Irak'ın ihracatının % 97, ithalatının % 90'ının kesilmesini getiren ekonomik yaptırımlardan yönetimin ve askeri bürokrasinin son derece memnun olduğunu kongreden birkaç hafta önce doğruladı. Gazeteciler BM'nin beklemek istemediğini ve diplomatik uzlaştırıcılığını yerine getirmeyeceğini sezerek Irak üzerindeki ekonomik yaptırımların gidercek ağırlığını hissettirdiğini vurguladılar.

15 Ocak tarihine gelindiğinde bir çok teknik sorun açığa çıktı. BM'nin 27. maddesine göre Güvenlik Konseyi bir karar alırken "üye ülkeler olumlu oy verseler de

devamı sayfa 49 —>

ÖZAL'IN ÜSLERİ KULLANDIRMAKLA ATILDIĞI RİSK

Jonathan C.Randal

Pazar günü ABD'nin bir işaretiyle Türkiye'nin güneyindeki NATO'ya ait Incirlik Hava Üssü'nden uçaklar kalkarken, Türkiye, Turgut Özal'ın politik riskleriyle Irak'a yönelik hava savaşında gittikçe önem kazanan bir role sürükleniyordu. Türkiye'den yapılan Pazar saldırısında -raporlara göre 56-87 arası bombardıman uçağı- Türk parlamentosunun savaş güçlerinin kullanımı iznini onaylamasından sonra ABD'nin üstten yaptığı gerçekten en büyük saldırı gerçekleşti.

Incirlik'ten kalkan Amerikan uçaklarının Irak hedeflerine yaptığı saldırının CNN televizyonundan gösterilmesi sırasında Türkiye'nin resmi televizyonu yayını hemen kesti. Yayının kesilmesiyle ilgili resmi bir açıklama yapılmamasına karşın bu durum ülkedeki hükümet sorununu açıklıyordu.

Irak, Türkiye'nin de saldırması endişesiyle füze saldırılarını daha çok İsrail üzerinde yoğunlaştırmıştı. Askeri ve dış politika kurumlarının ve basının ezici baskısı ve muhalefetin tepkisine karşın Özal, ateşli Amerikan yanlısı tutumuyla Irak'la uzlaşmaz bir duruma girerek giderek yalnızlaşmakta gibi görünüyor.

Hükümetin savunma zorunluluğu içine girdiği görüldü. O günler içinde Sabah gazetesine göre Saddam Hüseyin Bağdat radyosundan yaptığı karşı uyarısında Amerikan saldırılarına Irak misillemesini haklı çıkarmak için "Türk rafineri ve hava üslerine saldırınız" diye yemin etti. Hükümetteki kilit adamlardan birisi "durumu daha fazla karıştıran savaş yetkisinin" hükümete verilmesi için Özal, isteksiz hükümete baskı yaptı diye itiraf etti.

Türkiye'nin resmi televizyonunda sadece Incirlik görüntüleri yasak değildir. Kimyasal silahlarla yapılabilecek saldırılardan korkarak göç eden Türklerle ilgili olarak hiçbir görüntü verilmemiştir. Birleşmiş Milletler'in Cenevre bürosunun tahminlerine göre Türkiye'nin güneyinden 3 milyon kişi Irak sınırından yüzlerce kilometre uzağa kaçmıştır.

1988 yılında Irak Kürtlerine yapılan kimyasal silahlı saldırıları zihinlerinden silemeyen Güneydoğudaki azınlık Kürtler, savaş başlamadan haftalarca önce bölgeyi terk etmeye başlamıştı. Diğer günlerde Adanalı sakinler Incirlik Üssünün konumu yüzünden göçe katıldılar.

Kamuoyundaki savaş yanlısı- savaş karşıtı düşüncelerin varlığı karşısındaki Özal'ın umursamaz tavrı ortadadır. Özal, sık sık yaptığı açıklamalarla Türk-İrak sınırından sadece küçük bir bölgenin savaş tehdidi altında bulunduğunu ve Irak'ın ikinci bir cephe açarak düşmanlarını arttırma konusunda tereddütlü olduğunu vurgulayarak tavrını kanıtlamaya çalışmıştır.

Özal, Irak'a komşu bir ülkenin savunulması iddiasıyla ülkeye 42 Belçika, Almanya ve İtalyan uçağının gelmesi konusunda NATO'yu ikna etti.

Kritikçilere göre Özal'ın bütün bu numaralarının altında kendi kişisel serüvenciliği ve yükselme hırsı yatmaktadır. Artık şu günlerde savaşın dışında kalmak Türkiye'nin harcı değildir. Özal'ın "savaş bittiğinde masadakileri paylaşanların arasında olmak istiyoruz, menüde değil" diyerek Batı diplomasisine kendinden emin olduğunu göstermesi bunun işaretidir.

48. sayfadan devam.

diğer 9 ülkenin de aynı fikirde olması" gerekmektedir. Oysa Çin 678 sayılı karara çekimsiz oy kullandı ve çekimsiz oy onay oyu değildir. Bu durum bir tartışmayı açığa çıkarmıştır. Bu konuda şimdi sessiz kalınması ABD'nin bir sonuca ulaşmak için kontrolünü hangi düzeyde sürdürdüğünün bir göstergesidir. Bu, BM'nin bağımsızlığı ve geleceği açısından son derece rahatsız edicidir.

BM'nin bu konulardaki yaptırım gücü son derece zayıf. Körfez Krizinin çözümünde tehdit ve güç kullanımı, halkın göremediği ABD iddiasının baskın gelmesi BM'nin başarısızlığına göstergesidir. Bununla birlikte işin gerçeği budur ki BM savaşı onayladı diye halkın bunu desteklediğini söylemek yanlıştır.

Körfez Krizindeki son yanılı Ortadoğu'daki dengeye zararlı bulunmanın Irak'a bir ödül olacağını ortaya atılmasıdır.

Filistinliler için adaletten söz edilmesine ve Filistin davasını görüşmek üzere önerilen bir konferansa bir tek "bağlantı" kelimesi yüzünden ABD tarafından izin veril-

memiştir. İzin verilmemesi Saddam Hüseyin'in Filistin davasına sahip çıktığı ve böylece bu konferans isteğinin kabul edilmesi Irak'ın saldırgan tutumunun onaylanması anlamına geleceği iddiasını taşımaktadır.

Böyle bir neden göstermek meseleyi çarpıtmaktadır. Filistin kozu tamamen Saddam'ın ellerindedir. Çünkü Batı dünyası yıllardır Filistin-İsrail çelişkisine taraflı davranmıştır. Tam bir diplomatik süreç yoluyla Filistin sorununun çözümü uzun sürecektir. Filistin sorununun çözümü Irak'a karşı birlik içinde olan Arap ülkelerinin de yararına olacaktır ve kırk yıldan beri İsrail'de dahil olmak üzere tüm bölge halklarına acı ve savaş getiren bir durumu ortadan kaldıracaktır.

BM'nin Irak'ın Kuveyt'i haksız işgaline yönelik tepkisi ve İsrail'in çok önceden (1947'den beri) haksız olarak işgal ettiği West Bank ve Gazze şeridinde yapılacak tasviye dengelenebilir. Bununla yıllardır Suriye ve İsrail tarafından zalimce işgallere uğrayan Lübnan halkının tam bağımsızlığının yeniden kazandırılmasına yönelik atılacak adıma katkıda bulunulacaktır. Böylece bölgesel sorunlara en kısa zamanda çözüm bulunacaktır.

Siemens İşçileri:

"BUGÜN GREV YARIN İKTİDAR DAYANIŞMASI"

Lütfü Ünver

Otomobil-İş Sendikası Bursa Şubesine bağlı Mudanya Siemens işçileri 12 Ocak 1991 Cumartesi gecesi Mudanya'da işçi dayanışma gecesi düzenlediler. Geceye Bursa'nın çeşitli farikalarında çalışan işçiler ile öğrenci ve aydınlardan oluşan 1200 kişilik coşkulu bir kitle, büyük ilgi gösterdi.

Mudanya, Bursa'nın eylülüst dönemden önce, demokrasisi, ilericiliği ve sosyalistliği ile tanınan şirin bir ilçesidir. Eylülist rejimle birlikte, Mudanya'da, büyük baskılarla depolitizasyona uğratılmaya çalışılmış ve büyük ölçüde bu başarılmıştı. Bu açıdan, "İşçi Dayanışma Gecesi" Mudanya işçisi ve halkı açısından üzerindeki depolitize durumu atması için büyük olanaktı. Bu sınav başarılmalıydı. Günlerce, işçi temsilcisi arkadaşlarla bunun hesapları yapıldı, heyecanı çok öncelerden yaşamaya başlandı. Sonuçta yoğun bir uğraşın içerisine girildi.

Günler süren koşturmacadan sonra gece gelip çatmıştı. Hepimiz, merak, heyecan ve şaşkınlık içindeydik. Şaşkınlığımız, coşkulu kitleden, ünlü konuklarımızdan ve sanatçı arkadaşlarımızdan geliyordu. Adeta her taraftan binlerce el uzanmıştı. Daha önce, kendisi ile geceye katılıp katılmayacağı hakkında konuştuğumuz Bilgesu Erenus, aynı tarihte Batman ve Siirt'te olacağını bildirdiği halde, Bölge Valiliği'nin bize jesti ile oradaki etkinliğe izin verilmeyince, gitarını aldığı gibi yanımıza, dayanışmaya, koşarak bizlere güç verirken hoş olan bir sürpriz de yapmıştı.

Aynı gün, Bursa'da Ezgi Kitabevi'nde okurlarıyla söyleşide bulunan ve kitaplarını imzalayan Yalçın Küçük, çok yoğun ve ilgi dolu bir günden sonra gecemize katılarak gücümüze güç katıyordu.

Toplantının açış konuşmasını, Otomobil-İş Sendikası Siemens İşyeri Temsilcisi arkadaş yapıyordu. Temsilci arkadaş, eylülüst rejimle ellerinden alınan hakların geri alınması ve işçi sınıfı bilincinin geliştirilmesi için tüm arkadaşlarını, coşku dolu ses tonuyla bir kez daha mücadeleye çağırıyordu. Salon bir anda "İşçiler Birleşin İktidara Yerleşin" sloganı ile sarsılıyordu.

Çeşitli temsili ve konukların konuşmalarından sonra, söz, en son olarak Yalçın Küçük'e gelmişti. Küçük'ün sahneye gelişi ile birlikte büyük bir alkış tufanı koptu. Yalçın Küçük, yaptığı konuşmada özetle şunları söyledi:

"Sizlere, devlet tarafından, yönetenler tarafından, hep akıllı ve çağdaş olmanız, böyle şeyler yapmamanız söyleniyor. Bu yaptığımız toplantılar, atılan sloganlar, yürüyüşler, akılsızlık ve çağdışılık olarak anlatılıyor. Ben ise size diyorum ki, hep böyle akılsız olun, çağdaş olmayın.

"Sonra, yaptığımız işlerin farkında olmalısınız. Bugün grev yapmak kahramanlık değildir. Bugün grev yapmak

hakını aramaktır. Hak aramak ise insana özgü bir şeydir. Bugün siz hakkınızı arıyorsunuz, insan olmaya çalışıyorsunuz, ama unutmayın ki kahraman değilsiniz. Grev yapın, hakkınızı arayın, insan olun!..

Uyanık olun. Etrafınızda olanları anlamaya çalışın. Aydınların durumunu inceleyin. Bakın size bir olay anlatacağım. 12 Eylül'den 1984 yılına kadar İstanbul cezaevlerinde kısmi bir rahatlık vardı. 1984 yılında Necdet Öztoran'un sıkıyönetim komutanı olmasıyla birlikte, cezaevlerinde baskılar, işkenceler bir anda arttı. Ölüm orucuna gidildi. Fatihleri, Abdullahları, Haydar'ı, Hasan'ı kaybettik. Yaşar Kemal O'nu barış toplantısına davet ediyor. Bu nasıl iştir? Belleklerinizi kaybetmemeliyiz. Bunları iyi bilmelisiniz, öğrenmelisiniz."

Salon ayaktaydı. Gecenin en önemli özelliklerinden biri, katılanların çeşitli kökenlerden gelmesine rağmen slogan yarışına girmeyip, birbirlerine destek olmasıydı. Toplantı, çok güzel bir mozaiki içinde barındırıyordu.

BUTFOD ekibine bağlı arkadaşların, dağdaki koyunlarını otlatan çoban ile koyunları kapmaya çalışan kurt arasındaki mücadeleyi anlatan, Diyarbakır Kurtkapan Herkuşla halk oyunundan örnekler vermelerinden sonra, Tıp Fakültesi öğrencilerinden oluşan grup, yıllardır unutturulmaya çalışılan Avusturya İşçi Marşını salondakilerle birlikte ayakta söylediler. Sevinç Eratalay'ın söylemiş olduğu 1 Mayıs İşçi Marşı ve Nereye Payidar türküleri söylenirken kitlenin coşkusu bir kat daha artmıştı.

Sevinç Eratalay'dan sonra sahneye gelen, 14 yaşındaki Taner, sevimli yüzünün yanında sevimli türkülerini de katarak, adeta bakışları ve saziyla, gelecek günlerin gençliğinden, salona sesleniyordu:

"Bakın, ben çocuk yaşıyım, ama karşımdayım, sizlerle. Bugünlerde, devlet, sizleri sindirmek için benim gibi genç insanları gözaltına alıyor, gazeteler gözlerinize bantlar çekip, isim olarak baş harflerimizi kullanıyor, polis işkence yapıyor. Ama bizler korkmuyoruz, gözlerimizin gazetelerde bantlanmasını istemiyoruz, takma kısaltılmış adlar istemiyoruz. Sizler de korkmayın."

Gecenin sunuculuğunu da yapan, temsilci arkadaşın anonsuyla birlikte, Bilgesu Erenus sahneye çıktığında kısa bir şaşkınlık salonu kaplamıştı. Çünkü, Erenus'un daha önce toplantıya katılmayacağı bildirilmişti. Şaşkınlık yerini kısa sürede coşkulu alkışa bıraktı.

Bilgesu Erenus, şarkılarına, ezilen-sömürülen ülkelerin insanlarına seslenen ve "Amerika seni çağırıyor", "Amerikan Emperyalizmine kan arıyor", "Amerika için savaştacak askerler arıyor" sözlerinin bulunduğu

Devamı sayfa 52'de ----->

ÖĞRENCİ EYLEMLERİ VE ODTÜ ÜZERİNE BİRKAÇ NOT

Metin Ezgi

Öğrenci hareketinin önünde duran, Eylülüst süreç ve bu sürecin getirdiği mekanizmalarda yanıt bulan tıkanıklığın, aşılması gerekliliği, her geçen gün, gerek artan baskı ve "zincir vurma" uygulamaları, gerekse "kısır" ama çoğalan öğrenci eylemleri sonucunda kendini dayatıyor. Bu zorunluluk, "ne yapmalı" sorusunu, öğrenci hareketine olumlu bir ivme kazandıracak bir müdahale ve kendini sergüleme anlamında, içinde barındırıyor.

Kısırlık, doğumun, dolayısıyla canlılığın önündeki engeldir. Ancak devrimci dönüşümle ortaya çıkacak olan filizler, bu kısırlığa doğurganlık verebilir. Yukarıda değindiğim nesnel koşullar, bu filizin tohumunu çatlamaya zorluyor. Programatik ve nesnel bulanıklıklar, soyutlandığında, devrimci sosyalist öğrenci hareketinin önünde engel oluşturan bir dizi somut kavram karşımıza çıkıyor. Kişi ya da grupların kendilerine karşı olan dürüstlükleri, bu kavramları görmekte kendilerine çok yardımcı olacaktır.

Öğrencilerin, kendilerini ve istemlerini üniversite bünyesinde ifade edebildikleri tek araç konumunda olan öğrenci dernekleri ve buralardaki faaliyetler, devrimci öğrencilerin de yasal olarak birliktelik sağlayıp kendi yönlendiricilikleriyle, barındırdığı kitle ile birlikte etkinlikte bulunabildikleri önemli bir alanlardır. Bugün öğrenci dernekleri, depolitize edilmiş üniversiteli kitle ve burjuvazinin gözünde, "komünist"lerin yuvalandığı, yasadışı bir örgüt evidir. Öğrenci derneklerine devrimci demokrat nitelikli gençliğin dışında pek fazla öğrencinin üye olmaması ve derneğin isminin, içeriğinin boşaltılması, böyle bir görüntü yaratıyor.

Kitle ile sağlam bağların kurulamaması, kimilerinin söylediği gibi öğrenci hareketinin gelişmemesinin nedeni değil, bir sonucudur. Hayatın her alanının kendi dinamiğinden çıkarak devrimcileştirilmesi, devrimcilerin kafalarındaki yeni düzenin ve bu düzenin yaratacağı yeni insanın embriyonik özelliklerini üzerlerinde taşıyıp, bunlara göre tavırlar geliştirmesi gerekliliği "şeytani" gizleyen ayrıntıdır.

Öğrenci derneklerinin, burjuvazinin gençliğe sunduğu yozluğu, geriliği ve düşünmemeyi ifade eden kültürel yapıya ve çirkin ilişkilere alternatif olacak kültürel yapı ve eylemlilikler geliştirerek, bir cazibe odağı haline gelmeleri gerekiyor. Bu da öncelikle, derneklerin bir tartışma ya da ideolojik birlik arama platformu değil, birlikte iş yapma alanları olduğunu kavramakla olabiliyor. "İş yapma" kavramı burada göreceli bir durumu anlatıyor. Öğrenci gençliğin sorunlarına sahip çıkmakla birlikte gelişen süreçlere uygun, en sağlıklı, en devrimci politikayı üretip, geniş bir öğrenci hareketliliğini toplumsal muhalefete kazandırma yolunda adımlar atmaya öngörüyor, bence iş yapma kavramı. Dar grupçuluk anlayışının getirdiği grupsal -ya da bireysel- çıkarları birlikte iş yapmanın önüne koymanın getireceği kazanımlar(!) gerçekte ne derece önemli? Bu kazanımlar değil mi ki öğrenci hareketliliğinin gelişmesinin önündeki engeller. Reformist Yarın grubuyla özdeşleşen özerk demokratik üniversiteyi, ve türevleri olan diğer "düzen içi" talepleri, bu liberal hayalleri savunmak için mutlaka 'devrimci genç' olmaya gerek var mı? Düzen içi talepleri programlarının odağı haline getirmek reformistlerin işidir. Devrimcilerin başka işleri vardır.

ODTÜ ÖRNEĞİ

Eylülüst darbe sonrası gelişen süreçte, uygulanan boyun eğdirme politikalarının zincirlerini kırmaya başlayan üniversitelerin başında olması ODTÜ'ye ayrı bir önem kazandırıyor. Seksen sonrası ilk dipçik yiyen, dernek girişiminde ilk bulunanlardandır, ODTÜ öğrencisi. Bir mücadele geleneği ve kampüs olmanın getirdiği avantajları da gözönüne alırsak niçin diğer üniversitelere göre daha olumlu eylemlere sahne olduğunu anlayabiliriz ODTÜ'nün.

1990 yılı ikinci dönemde kayıtlarda otobüs ücretlerinin ödenmemesi doğrultusunda yürütülen faaliyetler sonucunda gelişen, otobüs direnişi, açlık grevi gibi beşbinlere varan kitle sel eylemlerin bile yenilgiyle sonuçlanmasının nedeni, öğrenci hareketine devrimci bir program ve pratikle müdahale edilememesidir. El-

18 Ocak 91', ODTÜ, Bağımsızlık Ateşi

de edileni, gözardı edemeyeceğimiz bazı kazanımların da, sürekli hale getirilememesinin nedeni olarak da yine bunu görüyorum.

6 Kasım boykotu, YÖK'e karşı bir tepkisellik gösterme anlamında çok olumlu bir eylem olmasıyla birlikte, kimi grupların sahiplenerek "zaferimiz" dediği kadar da büyük bir zafer değildi. Eylem öncesi kimi grupların merkezilik adına yaptıkları dar grupçu çalışmaları, kimi grupların ise eylemin "nesnel ve öznel" şartlarının hazırlığı konusundaki bulanıklıkları bu eylemi, yapmış olmak için yapılmış bir duruma götürdü. Burada örgütlü bir eylemlilikten söz edilemeyeceği gibi "zaferimiz" çılgınlıkları da pek anlamlı olmamaktadır. Başta da belirttiğim gibi ODTÜ'nün özel konumlanışından ötürü bu eylem de birçok üniversiteye göre olumlu geçti.

BENİM YARIM ORTADOĞUDA CENDERME CENDERME

ABD'nin, ODTÜ'deki jandarmalar gibi, Ortadoğuda jandarmalığa iyice sarılma anlamında ortadoğu halklarına ve dünyaya gövde gösterisi yaparak F-111, Patriot, B-52, Hornet kültürümüzü geliştirip çokuluslu bir savaşa girmesi, Türkiye halklarında doğal bir tedirginlik yarattı. Bu tedirginlik, kitlesel gösterilerle ifade edilirken 18 Ocak akşamı ODTÜ yurtları bölgesinde yapılan eylemde bir yansımasını buldu. Savaşa Hayır Formu'nu düzenlemek üzere 5.Kız Yurdu önünde "Bağımsızlık Ateşi" yakmak için yola çıkan öğrenciler, 'kahraman' jandarmaların müdahalesiyle, kendilerini korumak amacıyla 5.yurdun kantinine sığınırken yaklaşık 17 öğrenci de gözaltına alınıyor. Yurda sığınan öğrenciler, jandarmanın camları ve kapıları kırarak yurdun içine girdiğini görüp kendilerini koruma amacıyla kantindeki kırılan mermer masaların parçalarını jandarmayla çatışmada kullanıyor. Sonuçta 'kahraman' ordumuz dört gazi verirken birçok öğrenci dipçikleniyor. Bu sahneden sonra öğrencilerin, gözaltına alınan arkadaşlarının serbest bırakılması ama-

cıyla ateş etrafında başlattıkları eylem, sorumluluklarını çoğu kez polisinkiyle karıştıran, içki sofrasından kalkıp gelen, alkol kokulu Rektörlük yetkilisinin, yani "mutlak düzen" temsilcisinin ısrarlarına rağmen sürüyor. 5. yurta barikatlar hazırlanıp jandarma bekleniyor. Zaman geçiyor. 'mutlak düzensizlik' yavaş yavaş yurtlarına çekiliyor. Jandarma müdahale etmiyor. "Mutlak düzen" içki masasına dönüyor. Eylemcileri ziyarete gelen (baba!) SHP milletvekilleri gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılacağını söylüyor. Öğrenciler bırakılmıyor. Gece yarısı herkes dağılırken "zaferimiz" diye bir ses geliyor. Birinci sahne bitiyor. 18 Ocaktan sonra kampüsten birçok öğrencinin gözaltına alınmasıyla yeni bir sahne başlıyor.

REDDİ- HADİSE-İ FER'İYE(*)

Öğrenci gençliğin, bir türlü sürekli ve etkili bir hale gelemeyen hareketliliğine devrimci bir müdahalenin gerekliliğini tekrar vurguluyorum. Günün nesnel şartlarını iyi tespit eden, kendini düzen içi taleplerle ya da "anti"lerle sınırlamayan, hayatın her alanında müdahaleci olup alternatifler getiren bunları programatize eden bir devrimci sosyalist öğrenci gençlik hareketinin yaratılmasıyla dar kapsamlı, etkisiz, eylem için eylem hadise-i fer'iyesi ortadan kalkacaktır. Buna inanan devrimci sosyalistlerin, biraraya gelerek düşüncelerini somut olarak programlaştırıp hayata geçirmeleri bir zorunluluk oluyor. Bunu yapmak için, Siyaset Gazetesinde(**) Ferhat Bolan'ın dediği gibi "... herşeyden önce devrimci sosyalistlerin mücadele ve müdahale aracı olan birleşik bir devrimci işçi partisinin, yaratılmasını" ya da "... bu partinin genç kadrolarının öğrenci gençliğin mücadelesinde insiyatifi ele almaları"nı beklemeden biraraya gelip, birlikte iş yapmamız gerektiğine inanıyorum.

(*) Bir olaya eklendiği halde, onun üstünde hiçbir etkisi bulunmayan olay

(**) Siyaset, Ocak 1991 Sayı 18 s.14.

50. sayfadan devam

"Topların Şarkısı" ile başladı. Bir anda, salonu, gür seslerden oluşan sloganlar kaplamıştı.

"Kahrolsun ABD Emperyalizmi", "Emperyalist Savaşlara Hayır" "ABD Ortadoğu'dan Defol", "ABD İçin Akıtılacak Kanımız Yok"...

Bilgesu Erenus'un Halepçe katliamını anlatan, Kürtçe olarak söylediği türküsüyle birlikte, salonda bulunan Kürtler bir anda ayağa fırladılar. Bu anda ilgi çeken iki olay vardı. Birincisi, salonun sahneye yakın uç kısmında kümelenmiş, Mudanya'da, orman köylerinde çalışan Kürtlerin ayağa kalkarak ve poşuhlarını çıkardıkları gibi sallamaya başlamalarıydı. İkincisi ise, sloganların durulmasından sonra, 5-6 yaşlarında bir Kürt çocuğunun tek başına slogan atarak yükselen sesiydi. Bu anda salonda yükselen alkışlar, devrimin iki dinamiğinin, Kürt hareketi ve işçi sınıfı hareketinin salonda buluşmasındaydı.

Bursa, Bulgaristan'dan göç edenlerin en yoğun olarak geldikleri bir şehir. Fakat, göçmenler Türkiye'de aradıklarını bulamadıkça geri dönmek zorunda kaldılar. Bu sefer de, Bulgaristan'a geri gittiklerinde orayı bıraktıkları gibi bulamadılar. Bunların ışığında, Bilgesu Erenus onlara ve Bulgarlara Bulgarca seslenerek terk ettikleri şe-

yin nasıl bir şey olduğunu anlamalarını istedi. Aynı, şekilde, Ukraynalılara da seslenirken, salondakileri bölüm bölüm şarkısının içine katarak, ortaklaşa yaşamı, paylaşımı anlattı.

"Aldı Kadınlar... Aldı erkekler... Aldı Genç İşçiler..."

Aldı Tüm İnsanlar..."

Gecenin ilerleyen saatlerinde, Akkaya Kardeşlerin, türküleri eşliğinde halaylar çekildi, türküler hep bir ağızdan söylendi. Son olarak, BUTFOD ekiplerince "Grev" adlı işçi oyunu, tiyatro grubunca sahnelendi. Oyunda, grevin hak alma, yeni bir düzen kurma mücadelesinde tek başına yeterli olmadığı anlatılırken, önemli olanın toplumsal kurtuluşu sağlamanın yollarını görmede ve uygulamada olduğu vurgulanıyordu.

Gecenin sonunda, şaşkınlık ve heyecan, tatlı bir yorgunlukla birlikte yerini, bazı organizasyon aksaklıklarının yanında görevi başarmanın ve işçi sınıfının, gücünü görmesinin verdiği mutluluğa bırakmıştı.

Siemens işçilerinin düzenlemiş olduğu "İşçi Dayanışma Gecesi", sosyalist güçlerin fiili varlığını, öncü sınıf bilinçli işçilerle omuz omuza canlı ve diri bir güç olarak siyaset sahnesinde olduklarını dosta düşmana göstermiştir.

HALEPÇE'Yİ ANIMSARKEN TÜRKİYE'DE TIBBIN SINAVI

Dr. Tolga Karadeniz

Son günlerde çeşitli iletişim araçlarında tıp doktorlarının kimyasal silahlardan korunma yollarını anlatan yazıları-demeçleri yayımlanıyor.

Birkaç yıl önce "konuyla ilgili tecrübeden yoksun oldukları" belirtilen Türk tıp doktorları, bir ay önce başladığını sandıkları savaşa "hayır" diyorlar.

Bilim günün önündedir, güncenin toplum yararına tartışılmasını sağlar. Günceden korkmak ve resmi ideolojiye bağlılık bir kez daha Türk tıbbının tarihinde kara bir leke olarak yer alıyor.

15 Nisan 1987'de, İran-İrak Savaşı sürerken, Kuzey Irak'taki Wassan adlı Kürt köyünde 250 kişinin öldürülmesiyle başlayan katliam bu tarihi izleyen on gün içinde de devam edecektir. Yaklaşık bir sene sonra 15 Mart 1988'de Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne bağlı peşmergelerin Halepçe'deki Irak Askeri Karargahı'nı basması üzerine, ırkçı Baas rejimi Halepçe'deki Kürt halkının üzerine yüze yakın kimyasal bomba atacaktır. Sorumluluğunu tüm insanlığın taşıdığı bu katliamın sonunda 5 bin kişi hemen ölecek, onbinlerce kişi yaralanacaktır. Bu aynı zamanda yüzbinlerin acılı göçünün de başlangıcı olacaktır. Tüm bölge devletlerinin olaya destek olması ve özellikle Halepçe'yi izleyen süreçte resmi ideoloji hizmetindeki bilim adamlarının tavrı onur kırıcı bir görüntü ortaya çıkaracaktır. Bu kısa yazıda kronolojik bir şekilde Türk tıbbının resmi ideoloji emrindeki ya da bilimin-insanın karşısındaki tavrını yeniden sorgulama amacı güdülmüştür.

1988 yılının Ağustos ayından itibaren, İran-İrak Savaşının sona ermesinden hemen sonra 60 bin Irak askeri bölgeye girdi ve onbin kilometrekarelik bir alana yoğun bir hava bombardımanı uygulandı. Bölgede yaşayan 150 bin Kürtten yüzünü zorunlu olarak Türkiye topraklarına sığındı. 29 Ağustos 1988 tarihini taşıyan ilk bildirimde kimyasal gazlara karşı korunmuş Irak askerlerinin Baze-gorge bölgesinde 2980 sivil Kürdü kimyasal silahlarla katlettiği ve cesetleri yaktığı ortaya çıkıyordu. Belçikalı uzman Prof. Aubin Heyndrickx hardal gazı ve sinir gazı gibi etkilerini tıbbın çok iyi bildiği gazların kullanıldığını açıklıyordu. Aynı tarihlerde Kürtler yoğun bir şekilde TC sınırını geçmeye başlamışlardı ve bu saldırıların Türkiye

sınırları içinde yaşayan insanları da etkilediği 28 Ağustos 1988'de Bakan Ercan Vuralhan tarafından "Kimyasal silahlardan etkilenen vatandaşlarımıza çok üzüldüm" şeklinde açıklanıyordu. 31 Ağustos 1988'de birçok gazete benzer haberler verdi. Haberlerde "baygınlık, kusma, düşük" gibi kimyasal silah etkilerinden bahsedilmekteydi. Tıbbi örgüt olarak Irak-Türkiye sınırında incelemelerde bulunan Medecins du Monde (Dünya Doktorları)'un "bölgede tıbbi yapı" oluşturma önerisi Türk Hükümeti tarafından reddedilmişti... Türkiye Cumhuriyeti "Türkiye Üçüncü Dünya ülkesi değildir" diyerek para dışındaki tüm yardımı geri çeviriyordu.

Bu zamana kadar bölge tabip odalarından herhangi bir tepki gelmemişi ve hekimlerin bireysel olarak yaptıkları tıbbi-insancıl yardım önerileri de susturulmaktaydı. 10 Eylül 1988 tarihinden itibaren ABD "kimyasal silah kullandığı için" Irak'a yaptırımlar uygulamaya başlıyor ve 12 Eylül'de Fore Ign Office'de Irak'ın kimyasal silah kullandığından emin olduğunu açıklıyordu. 14-15 Eylül 1988 tarihlerinde TC hükümeti "Yapılan tıbbi muayeneler sonucu Kuzey Irak'tan Türkiye'ye geçerler üzerinde herhangi bir kimyasal silah izine rastlanamamıştır" şeklinde bir açıklama yaptı. Bu açıklama temelde Türk hekimlerinin konu üzerinde ayrıntılı bir çalışma yapmış olduklarını içeriyor, ancak bu çalışma en azından resmi yayınların dışına çıkmama çabasıındaydı. Bu süreçte tabip odaları ise sessizlik içindeydi. Daha sonra yapılacak olan bireysel açıklamalar bile aynı kaygıyı taşıyordu: "Benim muayene ettiklerimde kimyasal silah izi yoktu"..

Kimyasal silahlardan etkilenen çok sayıdaki Kürt, her türlü denetimin dışında bir statüye sahip olan askeri hastanelerde gözetim altına alındı. Tepkisiz dünya bile kimyasal silah kullanımını kabul ederken Türkiye çıkarıcı politikalarını sürdürmekte kararlı davranıyordu. Birleşmiş Milletler'den bir heyet Türkiye'de kurulan kamplarda araştırma yapmak istiyor, ancak Türkiye bu çabayı "yersiz ve olumsuz" buluyordu. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü İnal Batu'nun açıklaması tüm Türk hekimlerini bağlıyor ve aynı zamanda Türk tıbbının tarih önündeki en büyük olumsuz

sınavını oluşturuyordu: "Türk doktorları Kuzey Irak'tan gelen ilticacıları büyük bir titizlikle muayene etmişler ve kimyasal silahların yoi açtığı herhangi bir yaraya rastlamamışlardır." Ankara, hekimlerine güveniyordu ve demekteki "büyük bir titizlikle" cümleciğinin yüzbine yakın Kürdü içermesi önemsenmiyordu. Bu açıklama ve altında doktor imzası olan raporlar, uluslararası platformda Irak tarafından kimyasal silah kullanmadığının kanıtı olarak kullanıldı.

Eylül sonlarındaki ABD kongre raporunda "Türk doktorlarının kimyasal silah konusunda deneyimleri olmadığı" vurgulanırken, titizlikle muayene edildikleri öne sürülen Kürtler, içinde "yetersiz tıbbi bakım"ın da yer aldığı kötü koşulları ileri sürerek İran'a geçmeye başladılar. 2 Ekim 1988 tarihli Hürriyet gazetesi Almanya'da yayımlanan Der Spiegel dergisinden bir habere yer veriyordu: "Türk hükümeti doktorlardan sadece yetersiz beslenme görüldüğü şeklinde rapor verilmesini istedi". Gerçekten de raporlarda "yetersiz beslenme" ısrarlı bir şekilde vurgulanıyordu. Kamplarda rastlanılan gıda zehirlenmeleri

ise başlıca bir araştırma konusunu oluşturuyordu.

Bir gazetecinin bölgedeki bir doktorla yaptığı söyleşideki birkaç sözcük her türlü olumsuz yargıyı pekiştirici: Kimyasal silah sorusuna susarak yanıt veriyor, kaşkırtıcı bir tutum izlenmemesi gerektiğini söylüyor. Kimyasal silah kullanımı için açıklama yapmamaları konusunda uyarılıp uyarılmadıkları sorusuna ise yine bir şey söylemeden yanıt veriyor.

Türk tıbbi toplumsal ve bilimsel sorumluluklarını unutarak susuyor.

PS:

"... 150 yıl önceki tıbbiye sevgisi ile bugünkü arasında hiçbir bağlantı yok. Birincisi tümüyle yurt sevgisinden doğuyor, şimdilerde yalnızca piyasanın egemenliği bir eğilim doğuruyor.

Piyasa mekanizması ile yurt sevgisinin ezilerek dışarı atıldığı bir yere sınavla seçilebildiği bir ölçüde, en yetenekli gençlerin tıp okullarına gitmesi Türkiye'nin geleceğinde görebildiğim az karanlık noktalardan birini oluşturuyor..." (Yağın Küçük, Aydın Üzerine Tezler 2 Aralık 1984 sy:445)

SENDİKANIN ÜZÜNTÜSÜ

12 Eylül sonrasındaki yasal kısıtlamalar ve baskı, işçi örgütlenmesini kırmış, işçilerin siyaset yapmasını ve sendikalarını özgürce seçmesini engellemiştir.

Sendikalar burjuvazi için yasalarla sınırlanmış ve düzenden kopuk olmayan örgütlenme olmalarının yanında düzen yandaşı örgütler olma sürecini de tamamlamışlardır. Özellikle eyülist döneme girildikten sonra sendikalar giderek burjuvaziden yana tavır almaya başlamışlardır. Ancak 1989 yılından itibaren işçi sınıfında görülmeye başlanan hareketlilik, Zonguldak greviyle sendikaları da aşmıştır. İşçi, sendikasını haklarını aramak için, zorlamış burjuvazinin açık polisiye engeliyle karşılaşmıştır.

VEFAT

Kutlutaş Şirketler Grubu İcra Kurulu Başkanı Sayın
Nurettin Koçak'ın sevgili eşi

YÜKSEL KOÇAK'ın

ölüm haberini üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz.
Merhumeye Tanrı'dan rahmet, kederli ailesine
sabrı ve başsağlığı dileriz.

**T.YOL - İŞ SENDİKASI
GENEL YÖNETİM KURULU**

yandaşlığını, uşaklığını yakalamak mümkün olabiliyor.

Evet, ayrıntıda yakaladığımız ve çok net olarak kimin sendikası olduğunu açıklamakta çok büyük bir kanıt olduğuna kuşku bulunmayan ve aynı zamanda bir utanç belgesi olması gereken, bir gazete ilanı önümüzde duruyor.

T. Yol-İş Sendikası Genel Yönetim Kurulu, örgütlü olduğu bir işyerinin patronunun "sevgili eşi" ölünce derin üzüntüler duyuyor.

Sömürünün had safhaya ulaştığı ülkemizde sefalet ücretine 'mahkum' edilen işçilerin aidatlarıyla gazetelere ilan vererek bu üzüntülerini dile getiriyorlar. Herşey karşılıklı olsa gerek; T. Yol-İş Sendikası'nın Genel Yönetim Kurulu üyelerinden birinin "sevgili eşi" ölünce de herhalde Nurettin Koçak üzüntülerini gazete ilanıyla duyuracaktır.

İşçilerin mi?

Onların, zincirleri bir yana 'kaybedecek sendikaları' bile kalmamış!

Avukat Hüsni Öndül:

"GÖZALTI KEYFİ BİR UYGULAMADIR"

Söyleşi: Kadir Eryiğit

Hüsni Ağabey , Ocak 1991 günü gözaltına alındığınızı ve on gün gözaltında tutulduğunuzu biliyoruz. Öncelikle bu süreci bize anlatır mısınız?

4 Ocak 1991 günü Zonguldak maden işçilerinin yürüyüşüne ve bir gün önce genel grevle ilgili DGM Başsavcısı Nusret Demiral'in sendikacıların gözaltına alınacağına yönelik açıklamalarına karşılık, üyesi olduğum Çağdaş Hukukçular Derneği'nin bir açıklama yapacağı haberi geldi. Açıklama DGM önünde yapılacaktı. Bunun üzerine DGM'nin önüne gittim. Gittiğimde bir arkadaş açıklamayı okuyordu. Bu yılbaşı açık görüşü sırasında tutuklu aileleri gözaltına almışlar, savcılığa çıkarılmışlardı. Açıklamayı dinledikten sonra tutuklu ailelerinin durumunu öğrenmek üzere adliyeye gittim. Daha sonra da büroya geldim.

Akşam saat beş civarında merdivenlerden inerken sivil polislerle karşılaştım. "DGM'den geldiklerini, benimle görüşmeleri gerektiğini" söylediler. Büroya döndük. "DGM Başsavcısı Nusret Demiral'in emriyle şu andan itibaren gözetim altındasınız" dediler. Sonra büromda arama yaptılar. Ben, aramanın DGM Başsavcısı ya da görevlendireceği savcılar tarafından yapılabileceğini söyledim. Onlar ise "Böyle emir var" şeklinde cevap verdiler. Bürodan Homeros'un "İlyada'sı" dahil olmak üzere 160 tane kitap aldılar. Ayrıca büroda bulunan TIKB'nin yayın organı "Orak-Çekiç", TIKB'nin çıkardığı Osman Yaşar Yoldaşcan'a ilişkin küçük bir kitapçık, Ekim dergileri, TDKP yayın organı "Devrimin Sesi" dergisi, TIKKO'nun bir afişi ve bir bildirisi, PKK'nın Serxwebun dergisini ve ayrıca yasaklanmış kitaplar, dergiler buldular. Sonra emniyete götürdüler.

O gece beni hücreye koydular. Gözlerim bağlı olarak ilk sorgum yapıldı. Benden açıklamayı yapan arkadaşın ve bu açıklamaya katılan avukatların adlarını söylememi istediler. Ben de açıklamayı yapan ve katılan avukatları tanıdığımı, ancak onların isimlerini vermemin ahlaki değerlerime aykırı düşüceğini, bu nedenle arkadaşlarımla isimlerini veremeyeceğimi söyledim. Bunun üzerine onlar "Biz senin ifadeni avukat olarak değil, yurttaş olarak alacağız" dediler. Ben de vermeyeceğimi söyledim. Onlar da "Bu önemli değil, sen PKK üyesisin" dediler. Ben güldüm, sinirlendiler. O günkü sorgumuz böylece bitti. Ertesi gün de sor-

gulandım. Toplam olarak 8 kez gözlerim bağlı olarak sorgulandım. Bir seferinde bir polis "Biz söyletmesini biliriz" dedi, bir başkası "Hem de nasıl biliriz" dedi. Keyfi olarak gözaltına alındığımı, diğer insanların da keyfi olarak gözaltına alınacaklarını ve ifade vermeyeceğimi söyledim.

Gözaltına alındığım andan itibaren açlık grevine başladım. 10 gün sürdü açlık grevi. Yalnızca şekerli su ve bazen tuz almak suretiyle sürdürdüm açlık grevini.

Bu sorguların birisinde bana dediler ki "Aslında senin söyleyip söylememen önemli değil, biz zaten biliyoruz; ama bir de senin ağzından duymak istiyoruz" dediler. Nitekim daha sonra öğrendim ki açıklamayı yapan arkadaşın adı bir gazetede yayımlanmış. Açıklamayı yapan arkadaş, avukatların bir toplantısında zaten adını söylemiş ve İdare Mahkemesi'nde dava açıldığında yine o arkadaşın adı telaffuz edilmiş. Ama ısrarla benden öğrenmek, benim ağzımdan duymak istediler. Açlık grevini bırakmam için ısrar ettiler, ucuz kahramanlık yaptığımı söylediler: "Sen burada açlık grevindesin, millet işinde gücünde; en iyisi biz sana yemek getirelim" dediler. Ben de grevimi ya tutuklandığımda cezaevinde bırakacağımı ya da salıverildiğimde evimde bırakacağımı söyledim. Son güne kadar bu şekilde devam etti.

Başta PKK üyesi olmakla suçlandığımı söylemiştim. Ama PKK ile ilgili hiçbir soru da sormadılar. Bu dergilerin bana yurtiçi ve yurtdışından postayla gönderildiğini ve bunun benim gibi bir insanda doğal olduğunu, imkanlarım olsaydı arşiv yapacağımı söyledim. Çünkü benim işim bu: Ben politik davalara giren bir insanım. Bunun üzerine soruşturmayı yürüten savcı Nuh Mete Yüksel -aşlıda savcı Ülkü Coşkun'du ama o gün rahatsızlanmış, soruşturmayı Nuh Mete Yüksel yürütüyordu- bana "Kanunsuz toplantıya katılmak ve PKK üyesi olmakla suçlandığımı" söyledi. Ben de ona kanunsuz toplantıya katılma diye bir suçun olmadığını, basın açıklamasını dinlediğimi, ayrıca PKK üyesi olmadığımı söyledim. Tutuklanmamı istedi.

Daha sonra DGM Yedek Üyesi'ne sevk oldum. DGM Yedek Üyesi'ne de iki yıldır politik davalara girdiğimi, bana bu dergilerin gönderildiğini, bütün örgütlerin görüşlerini bildiğimi, bunun son derece doğal olduğunu, suç vasfı konusunda mahkemelerin, İşçileri

Bakanlığı Terörle Mücadele Daire Başkanlığı'na örgütlerin amaç ve stratejisini sorduğunu, savunmalarında buna karşı çıktığını, suç vasfının yürütme organının vereceği bilgi doğrultusunda tayin edilemeyeceğini söylediğini, bu örgütlerin görüşlerini de kendi yayın organlarından öğrendiğini, bunun suç teşkil etmediğini, okuyup inceleyip yırttığını, imkanların olsaydı arşiv yapacağını söyledim. Benzer davalarda bir duruşmada karar verildiğini, benim hakkımda dava açıldığı takdirde bir duruşmada beraat edeceğime inandığımı söyledim. Önemli olanın benim bu yayınları örgütün görüşlerini yayma doğrultusunda verip vermediğimin tesbiti olduğunu, benimde böyle bir şey yapmadığımı, zaten böyle bir iddianın da olmadığını belirttim. Hakim beni serbest bıraktı. Yani tüm süreç bu..

Gözetli sürecinizi bir hukukçu olarak değerlendirir misiniz?

Fakat burada en önemli olay bizim başımıza da geldiği gibi keyfi gözetimlerdir. Basın toplantısı dinleme diye bir suç, ceza kanununda yoktur. DGM önünde basın toplantısı düzenlenemez diye bir kural da yoktur ki, biz bu kuralı ihlal etmiş olalım. Bu sadece DGM önündeki basın toplantısının estetik olup olmayacağı açısından değerlendirilir. Biz avukat olduğumuza göre daha önceden görüşülüp böyle bir yere gitmenin estetik düşüp düşmeyeceği tartışılır. Yalnızca budur. Yoksa bunu yasaklayan bir yasa hükmü yoktur. Suç ve cezaların kanuniliği esas gereğince basın toplantısı düzenleme, basın toplantısını dinleme diye bir suç yoktur. O halde benim ve diğer avukat arkadaşların gözetimine alınması, tamamen keyfidir. Yürüyüş yapan işçilerin gözetimine alınması nasıl keyfi bir davranışsa, bizim gözetimine alınmamız da keyfidir. Nitekim savcının yaptığı soruşturma yarım sayfadır. Yani "Toplantıya katıldın mı, PKK üyesi misin?" Hepsini bu. Üç dakika sürecek bir soruşturma için 240 saat gözetimde tutuluyorsunuz. Üstelik yatacağınız bir yer yok, yemek adı altında da sabah çeyrek ekme, akşam çeyrek ekme içine peynir ile sizi on gün tutuyor.

Bir hukukçu olarak işkenceyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Size fiziki işkence yapıldı mı?

Fiziki işkence yapılmadı, ama benim öteden beri görüşüm işkence, iyi polis- kötü polis ayrımına dayalı olarak izah edilemez. İşkence gözetli sürecinde başlayan ve insanların gözetiminde bulundurulduğu yerlerin mimari-fizik koşullarının tartışılmasıyla ve açıklığa kavuşturulmasıyla açıklanabilir. Yani gözetim altına alınan kişinin kaç gün gözetim altında kalacağı, gözetiminde bulundurulduğu yerin koşulları, sıcaklığı, yediği içtiği de dahil olmak üzere bir bütün içinde ele alınmalıdır. "İşkenceci polis" olduğu için işkence yapılıyor değil, eğer siz idari örgütlenmenizi, yargısal örgütlenmenizi Türkiye'de olduğu gibi yaparsanız işkence kaçınılmazdır. Bu koşullar nerede olursa olsun, sistematik olarak işkence yapılır. Bu şundan kaynaklanı-

yor: Bir insan size "Ben seni 15 gün gözaltına aldırırım" demekle gerçekten gözaltına alılabiliyorsa ve bu denetlenemiyorsa, gözaltına alındığı yerde denetlenemez. Çok basit bir örnek vereceğim: Bu Hulusi Sayın'ı öldürdüğünü söyleyen Erol Özbolat'ı teslim etmek üzere DGM'ye götürdük, kapısından içeri giremedik. 15 tane avukat. Neden? Başsavcının emri var. Düşününün başsavcı bizi mahkeme binasına sokmuyor. Avukatlık yasaının I. maddesine göre biz avukatlar kamu hizmeti görürüz, bizim hizmet görmemizi engelliyor. Tartışmalardan sonra sanıkla yalnızca bir avukat girebilir, denildi. Ben diyorum ki benim burada DGM kalemlerinde hakimlerle, savcılarla işim var; yani yalnızca Erol Özbolat'ı getirmediğim ben. Bunun üzerine ancak polis nezaretinde DGM kalemine gidebiliyorum. Böyle bir uygulamanın olduğu bir ülkede işkence kaçınılmazdır. Yurttaşlar yasal haklarını özgürce kullanamıyorsa, buna idari ve yargı faaliyetinde bulunan merciler engelleme getiriyorlarsa, bu ülkede kaçınılmaz olarak, işkence varlığını sürdürülecektir. Az önce söylediğim gibi siz üç dakikalık bir soruşturma için on gün gözaltında bulunduruluyorsanız, bunun adı başlıbaşına işkence koşulları altında bulundurulmak demektir, bunun başka bir anlatımı yoktur. Ben 8 defa gözlerim bağlı olarak sorgulandım. 16 defa evli olup olmadığımı, çocuk sahibi olup olmadığımı soruldu ve çocuk sahibi olduğumu söylediğimde de "Allah bağışlasın" denildi. Bir defa, orada herkesin gözleri bağlanıyor. İşkenceden ölenlerin çok yoğun olduğu, 150 gün işkenceyi yaşayan insanların bulunduğu bir toplumdaki, "gözüm bağlanmak suretiyle ifade verme doğrultusunda baskı altında tutuldum" demek doğru olmaz. Siz hücrede soğuktan donuyorsunuz bir de açlık grevi yapmanın verdiği, vücut ısısı kaybolduğu için bir üşüme var, sorgulanmayı bekliyorsunuz. Fiziki işkence yapılmaya da yine psikolojik işkence sözkonusu. Yasal haklarınızı bilen bir insansınız, avukatsınız. Gözler bağlı olarak sorgulama yapılamayacağını ve on gün keyfi olarak gözaltında tutulamayacağınızın bilincindediniz. Çünkü bana sorulacak soru şudur: "Toplantıya katıldın mı, katılmadın mı? Büroda bulunan yayınları nereden aldın, örgüt üyesi misin, değil misin?" Yanıtları hazır olan sorular bunlar. Bu sorgulama üç dakika sürecektir ama sizi 240 saat tutabiliyorlar.

Siz gözetim altına alındığınızda Ali Yıldırım'da gözetim altına alınmıştı. Çağdaş Hukukçular Derneği'yle ilgili sorular da soruldu mu? Yani bu gözetimin amacı Çağdaş Hukukçular Derneği'ni yıldırım olabilir mi?

Tabii, olabilir. Dernekle ilgili sorular da oldu. Kurucuları kimlerdir, dendi. Bende bilemem, Dernekler Masası'nda isimleri vardır, Çağdaş Hukukçular Derneği'ni biz otuz, kırk kişi kurduk dedim.

Elimde bir çok yayın vardı dediniz. Örneğin TİKB'nin yayın organı "Orak-Çekiç", TDKP'nin "Devrimin Sesi", Ekim Dergileri. Buna rağmen neden özellikle PKK'lı olmakla suçlandınız?

Bilemem, onu polislere sormak lazım. Hatta bura-

dan gerekçeli kararları alınırken bir polis vardı, özellikle PKK ile ilgili olanları seçiyordu. Diğer polisler "Bunları almaya ne gerek var, bunlar gerekçeli karar" diyorlardı. Ama o özellikle PKK ile ilgili olanları almakta ısrar ediyordu. Arama tutanağını imzalamadım, ifade de vermedim. Onlar da bana "Sen verme, biz tutanağımızı tutar, raporumuzu yazarız" dediler, durum bundan ibaret...

DGM'nin önünde yapılan açıklamanın içeriği konusunda birşeyler sordular mı?

DGM önünde yapılan açıklamayı benden istediler, ben de bende olmadığını söyledim. Gerçekten dinlediğim kadarıyla orada öğrendim. Bir defa da emniyete okudular, açıklamanın özünü katıldığımı, ne kadar doğru bir açıklama olduğunu, benim on gün keyfi olarak gözaltında tutulduğumu söyledim.

Açıklamanın özü doğrudur, benim gözaltına alınmam ile doğruluğu bir kez daha kanıtlanmıştır, dedim. Yani şimdi burada mesele şu: Kişisel bir kin düşüncesiyle biz gözaltına alındık, bu kinin nereden doğduğunu ben bilemem; ancak keyfi bir hırs sonucu gözaltına alındığımız ve o hırsın tatmin edilmesiyle hukuk yolunun da tüketildiğini şuradan kanıtlayabiliriz: Açıklamayı yapan arkadaş DGM Savcılığı tarafından bilintmesine karşın hakkında hiçbir soruşturma yoktur. Yani amaç sonuç almak ve adalet düşüncesi olsa hem bu şekilde uygulama yapılmaz, hem de soruşturma devam eder. Ama soruşturma bitmiştir, peki bu açıklamayı kim yapmıştır, bu açıklama suç teşkil eder mi? Bu sorular ortadadır ve benim hakkımda dava açılacak mutlaka ve bu ben açıklamanın savunuculuğunu yapacağım. Oysa o açıklama ben yazmadım ve okumadım. Ancak katılıyorum, açıklama doğrudur, açıklamayı yapan arkadaş sanık olmadığına göre ben savunacağım o açıklama. Halbuki ben gayet iyi biliyorum o açıklama yapan arkadaş savunmayı kendisi

isterdi. Oysa onun hakkında bir dava olmadığına göre o metni savunma görevi bizimdir. Oysa ben o metni tam olarak bilmiyorum. Bir defa DGM önünde dinledim, bir defa da emniyete okudular bana, hepsi bu. Dava açıldığında bir fotokopisini alacağım ve özü itibarıyla ne kadar doğru olduğunu savunacağım.

Bu, Türkiye'de her gün olan sıradan bir uygulamadır. Keyfi gözaltı genel bir uygulamadır. Farklı bir özelliği yoktur. Çünkü Türkiye'nin her yanında insanlar keyfi olarak gözaltına alınmaktalar. Bundan şöyle bir istatistik çıkarmak mümkün: Gözaltına alınanların % 20'si hakkında dava açılmakta % 80'i hakkında ya hiç dava açılmamakta ya da bazıları hakkında takipsizlik kararı verilmektedir. Açılan % 20'lik davaların yaklaşık % 80'i oranında beraat kararı verilmektedir. Bu istatistik çıkarılabilir, benim gözlemimdir. Bu şunu göstermektedir: Gözaltına alma yetkisi keyfi olarak kullanılmaktadır. Yani hukuka uygun değildir zaten yasa da gözetim süresi 15 gün olarak belirtiliyor.

Ayrıca polisin ifade alma yetkisi, Türk hukuk sisteminde yoktur. Hukuk fakültelerinde bu öğretilmez, ancak bu uygulanır. Polisin ifade alamayacağı ancak hakim tarafından yapılacağı hukuk fakültelerinde öğretilir. Ancak pratikte bunun tersi bir uygulama söz konusudur. Yani öğretilen teorik bilgi ile uygulama çelişmektedir. Bu çelişkinin giderilmesi gerekir. Ama bu yalnızca hukuk mücadelesiyle ve hukuk reformuyla da düzeltilemez. Toplumun gönüllü örgütlerinin, demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların, çeşitli meslek örgütlerinin, basın, bu konulara duyarlı insanların örgütlü mücadeleleriyle ancak bu tip demokratik kazanımlar sağlanabilir, yasallaşabilir. Bu şekilde uygulamaların kalkmasının koşulu budur. Aksi takdirde birşey olmaz. Örneğin gözaltı süresi 24 saate inerse de 3 saat içinde işini bitirirler insanın. Çok yönlü bir mücadeleyle bu kazanımlar sağlanabilir.

KAYIPSIZ VE HESAPSIZ KAVGA OLMAZ !

90' yılı 'ölü ele geçirmeler'in yoğun yaşandığı bir yıl olarak geride kalırken, devlet 'terörü 91' yılına girince değişik bir boyut kazandı. 'Ölü ele geçirme' provakasyonları ve senaryoları düzenleyemeyen devlet bu kez işkencede, açıkça öç alma anlamında, devrimcileri katletme yolunu seçti. Ay geçmiyor ki, bir devrimci, bir yurtseverin "gözaltında fenalaştı, kendini astı, şu 'inci kattan atladı" vs yollu ölüm haberleri burjuva basın aracılığıyla olağan bir durummuş gibi haber konusu oluyor. Toplum bu tür devlet terörüyle hem kanıksandırılıyor ve hem de korku pisikozuna itiliyor. Ancak her gün bir kez daha kanıtlanıyor ki işkenceciler cezasız kalmıyor, bırakılmıyor, bırakılmayacak da. Bu politika devrim yolunda yürüyenleri duraksatmak bir yana daha bir kararlı ve inatçı olacaktır.

İnsan için en güzel olan sosyalist bir dünya yaratmanın kavgası her türlü baskı, işkence vb politikalara rağmen sürecektir.

Zafer, güzel bir dünya olan sosyalizm için dövüşenlerin olacaktır.

Evet, kayıpsız ve hesapsız kavga olmaz, !

DOSTÇA YAZIŞMALAR

Sefkan Dicle

ALİ HAYDAR KAYTAN'DAN MEKTUP

Ali Haydar Kaytan, Alman istihbarat örgütü ve MIT'in ortaklaşa hazırladığı Federal Almanya-PKK Davası'nda "sanki" sandalyesine oturtulan 18 Kürt politikacıdan biridir. 80 sonrası kuşak, Ali Haydar'ı daha çok şiir (ler)inden tanır. "Ben İnsandım" şiirine, Kürdistan'ın her yerinde rastlanır. Alanlarda, açlık grevlerinde, gerillaların cenaze törenlerinde sömürgeciliğe karşı en çok haykırılan şiirlerin başında geliyor. Hatta şiirin birçok varyantına (çevştilmesine) rastlanabilir. Şivan'ın Kürtçeye çevirdiği ve bestelediği Hey Drok (Ey Tarih) adlı şiiri de en çok bilinen şiirlerinden.

Almanya'dan arkadaşımız A.Fuad'ın yazdığı mektuba karşılık olarak gönderilen mektubu, 89'da Stammheim Cezaevi'nde el konan ve ilk kez yayımlanacak olan Zafere Yürüyenin Türkiüsü adlı şiiriyle birlikte yayımlıyoruz.

Değerli A.Fuad Arkadaş;

Mektubunuzu aldım. Yanıt vermekte geciktiğim için özür diliyorum. Gerçeği söylememi isterseniz, mektubunuzu okuyup istemlerinizle karşılaşınca çok şaşardım. Çünkü şair değilim. Lise sıralarından başlamak üzere arasına şiirler yazdığım oldu. Ama nerdeyse bunların hepsini anında yırtıp attım. Şairlik gibi bir iddiam olmadığı ve Nazım gibi değerli şairlerin şiirleriyle karşılaştınca yazdıklarına şiir adını vermekten utandığım için böyle davrandığımı sanıyorum.

Asıl başlığı "Bir Devrimcinin Otobiyografisi" olan "Ben İnsandım" şiirini tutuklu bulunduğum bir sırada yazdım. İdam cezasına çarptırılan ve şimdi Aydın Cezaevi'nde yatan Hamili Yıldırım arkadaşımınla birlikte tutkulanmıştım. Hamili yazdığım şiiri gördü ve elimden aldı.Üzerinde bazı düzeltmeler yapmak istediğimi ileri sürerek geri almak istediğim halde vermedi. Geri almam halinde yırtacağını biliyordum. Daha sonra ikimiz de serbest bırakıldık. Maraş katliamı düzenlendiğinde, Dersim'de büyük bir kitlesel protesto eylemi gerçekleştirdik. Konuşma yapmaya hazırlanıyordum. Hamili aynı şiiri elimden tutuşturdu ve okumamı istedi. Okudum. Hamili sayesinde bu şiir daha öncükilerin akibetine uğramaktan kurtulmuş oldu.

Yine cezaevinde bulunduğum sırada yazdığım bir şiir daha vardı. Ankara'da mahkemenin karşısına çıkarılmam gerekiyordu. Dersim'den Ankara'ya götürülürken, şiiri eşyalarımınla birlikte dostlarıma teslim ettim. Daha sonra bunun tanımadığım kişilerce Avrupa'ya götürüldüğünü ve bazı gecelerde okunduğunu öğrendim. Türkçe olan bu şiiri Şivan'ın Kürtçeye çevirdiğini ve bir kasetinde okuduğunu biliyorum.

Şimdi asıl başlığımı anımsayamıyorum. Ancak "Hey Drok-Ey Tarih" adıyla biliniyor. Her iki şiirin de orijinal metinlerine sahip değilim. Bunların dışında yayımlanan iki şiirimin bulunduğunu sanıyorum. Biri Serxwebun gazetesinde (PKK için), öbürü Peşmerge dergisinde yayımlandı.

1989 yılında Federal Almanya'nın ünlü Stammheim Cezaevi'nde yatarken, yeni bir şiir yazdım. Yanıma bir kopyasını alma gereksinimi duymadım, postayla bir arkadaşşıma yolladım. Ancak kontrol yargıcı, "İçinde düşman askerini öldürmeye azmettirme suçu var" gerekçesiyle elkoydu. Bunun üzerine alınan karara itiraz ettim. Aradan iki yıl geçtikten sonra bana iade ettiler. Bu şiiri bu mektubumla birlikte size gönderiyorum.

Tabii yazdıklarına şiir denirse, ki ben bu konuda değilim, Türkçe yazıyorum. Kürtçenin sınırlı konuşulan ve pek gelişkin olmayan Zaza lehçesini biliyorum. Bu yüzden Kürtçe yazamıyorum. Sözümlü ettiğim şiirlerin birer kopyasını temin edip size iletmek istedim. İçinde bulunduğum koşullar buna elvermedi. Yanıtı geciktirmiş olmamın en önemli nedeni buydu.

Biz tutuklular Toplumsal Kurtuluş ve İkibine Doğru dergileri ile Yeni Ülke gazetesini izliyoruz. Özellikle adı geçen iki dergiye abone olabilmek için bir hayli direndik. Başlangıçta abone olabileceğimiz dergiler listesinde bu dergiler yoktu. Direnişimiz en azından bu dergiler üzerindeki abone yasağının kalkmasını sağladı. Özellikle Toplumsal Kurtuluş'u ilgiyle izliyor ve elimize ulaşması geciktiğinde yine toplanıp toplanmadığını soruyoruz.

Kendi payıma, aydın onurunun saygın temsilcisi olan Yalçın Küçük hocamızın yazılarını susamışlık ve sevinçle okuyorum. İnanır mısınız, kimi zaman düzyazı şiirden daha çekici olabiliyor. Yalçın Hoca'nın birçok yapıtını böylesi koca birer şiir kitabı olarak değerlendiriyorum. Yalçın Hoca ile gıyabında Genel Sekreterimiz Abdullah Öcalan yoldaş aracılığıyla tanıştım. Tasfiyecilik üzerine bir yazı hazırlayacaktım. Bana Türkiye Üzerine Tezler kitabının ikinci cildini verdi ve yazı için bu kitaptan yararlanabileceğimi söyledi. Kitabı okuyunca çok şaşardım. Kitapta Türkiye gerçeklerine yepyeni bir yaklaşım ve bakış açısı vardı. Bu yepyeni bir şeydi. Tezler'de ortaya konulanlar esas olarak Partimizin değerlendirmeleriyle çakışıyordu. Sonra birinci ve üçüncü ciltleri de okudum.

Yakın günlerde Yeni Ülke gazetesinde Masalcı Dede imzasıyla çıkan bir yazıda, Yalçın Küçük'e yönelik içerikten yoksun ve son derece düzeysiz eleştiriler vardı. Bizi en çok üzen şey, eleştirilerin Kürdistan devrimcileri adına yapılmış olmasıydı. Kuşkusuz eleş-

ZAFERE YÜRÜYEN'İN TÜRKÜSÜ

Yıldızlara koştuğu zaman
 Uzun soluklu olmalı insan
 Düşman güler sonra
 dost darılır
 Yolcu yolunda gerek
 Kurşun hedefi bulmalıdır
 Türküler yarım kalmasın.
 Sen
 Titrek ve yorgun adımlarla
 Kendi celladını izleyen dostum
 Kınında puslu bakışlarının
 Yaşanmamış yılların hüznünü
 gizleyen dostum
 Golgotha son durağın olmasın.
 Düşün bir kere
 Çapraz kataklara gerili bedeninde
 Yükselmezsin göklere
 Kır tevekkülün görünmez kelepçelerini
 Ve bütün kuvvetinle
 Zincirlerini koparmaya bak
 Çal parçalansın sırtındaki çarımıtı yere.
 Ölü suratlı Yuda'lar
 Ve katilleri karşısında umudun
 Çaresiz ve suskun
 Bir Golgotha yokusu olmak
 Götürmez seni istediğin yere.
 Çıplak ayakların
 Ağır ağır
 Sürüdüğünde seni bıçağın altına yarın
 Göreceğin son düşür
 Tükenir yaşamın sesi soluğu birden
 Sen hasretken zafere
 Kesik baş, kanlı gövde
 Ve çürümeye başlamış ceset:
 Kahkaha atar ölüm
 düşler susmuştur.
 Artık cennet
 Çölde bir serap bile değil
 Bulamazsın onu ötesinde mezarın.
 Oysa celladın azraillerine hasret
 bu memleket
 Umarım ellerinde senin...
 Sevdasına doyum olmaz
 üstünde nice kardeş günlere
 Yürünecek bu topraklar için
 Düşenin arkada kalan gözleri
 Yaşlı gözleri analarımızın
 Yarını bugünden gören gözlerimiz için
 -Nasıl da çekerdi bizi
 Düşünü kurmak yarının
 Göklere degecekti başımız: Anımsa
 Kızıl ufuklarda yorulmadan kulaç atmak vardı ya
 Mutlaka tutulması gerek
 O dönülmez sözlerimiz için-
 Sen de bilirsin
 Bakışları üstündedir hep
 Medya'nın şirin çocukları
 Oğullarımız ve kızlarımız için:

Yaşamak gerek dostum
 yaşamak
 Celladın avuntusu olsun varsın
 Öğüdünü bir yana bırak
 Altı da bir üstü de bir
 değildir yerin
 Sen üstünde duracaksın
 Altına düşmanın girsin Zalimin askerinin
 Mermi çekirdeğiyle doldur teskere kağıdını
 Senin anan değil
 onun anası ağlasın
 Onun yavuklusu yaksın
 Gidip de dönmeyenin ağıdını
 Onun kardeşleri tutsun yasını
 Yasak bir sözcüktür kavgada
 Ve anlamsız: Acımak
 Vurur gibi tam önikiden
 Cansız hedef tahtasını
 Vur alınının çatından.
 Kulak ver milyonların
 Tekbir çılgınlıkta birleşen sesine:
 Zafer yolunu gözlüyor senin
 Sürüyü kırıp geçiren
 kurt olmak varken
 Kolay kolay ölmeyeceksin
 Geçirmeyeceksin adını kayıplar listesine.
 Devrederken sana
 Düştüğünde bayrağı tutan
 Böyle emretti çünkü
 Al kanıyla
 Kapkara gecenin ortasında
 Aydınlığa yol açanın budur vasiyeti!
 Bir tanı buyruğu gibi
 sarılmak gerek şimdi
 Narin kabzasına tüfeğin
 Bırakmamak
 Asla bırakmamak gerek
 Zulmün sarayı
 Yer ile yeksan oluncaya değin.
 Son bulsun artık Acı Çekmiş'in çağı
 Yeşyeşil bir vatan aşkına
 Ve sonsuz barışla
 sarmalansın diye dünya
 Koca çatısı altında mavl gök kubbenin
 Dalgalansın bütün siperlerde
 Yeniden Dirilen'in bayrağı.
 Dostum... Dostum...
 Çarımıha çivilensin diye
 Verilmedi o eller şana
 Haydi yığdım bas tetiğe
 An intikam anıdır
 Acılarının depreminde gebersin hain
 Çevir tarihin son yaprağını
 İleri hep ileri
 Yıldızlara erişmenin zamanıdır!

Ali Haydar Kaytan

tiriler olur, hiç kimse eleştirinin üstünde değildir. Eleştiriyi doğal karşılıyor ve daha da geliştirilmesini istiyoruz. Ancak sözkonusu yazı bundan çok uzaktı ve Kürt milliyetçiliğinin izlerini taşıyordu. Ceyhan Cezaevi'ndeki arkadaşlarımızın yazıya ilişkin eleştirilerini içeren mektubun İkbine Doğru dergisinde yayımlanması bizi rahatlatı.

Ülke ve halk gerçekliğinin tarihsel ve güncel eleştirisinin kişinin kendisinin de eleştirisi olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda yapılan bir özeleştirmedir. Yalçın Küçük Hoca'nın Türkiye gerçeğini ayakları üzerine oturtmaya çalışan yapılarını içtenlikle birer özeleştiri olarak değerlendiriyorum. Bu gerçek orta yerde dururken, geçmişin karıştırmak ve geçmişin olumsuz yanlarını bir eleştiri aracına dönüştürmek hem ciddi olmaz, hem de eleştirilenin çok gerisinde seyretmek olur.

Kanımcı Türkiye'de örnekleri ender bulunan -hatta bulunmayan- Yalçın Küçük ile İsmail Beşikçi'nin bilimsel araştırmaları karşılıklı olarak birbirini tamamlayıp güçlendiriyor. Türkiye gerçeklerinin aydınlatılmasıyla Kürdistan sorunu üzerindeki araştırma ve incelemeler birbirini tamamlıyor, bir bütünlük oluşturuyor.

Bitiriyorum. Tutuklu arkadaşlarım adına saygıdeğer Yalçın Küçük Hocamıza, Bilgesu arkadaşına, Toplumsal Kurtuluş'un bütün yazar ve çalışanlarına ve size sıcak selam, saygı ve sevgilerimizi sunuyor; çalışmalarınızda engin başarılar diliyorum.

MEHMET SELİM ÇÜRÜKKAYA'YA MEKTUP

Sevgili Selim,

Toplumsal Kurtuluş'un yeni sayısını yayına hazırladığımız şu sırada yazıyorum bu mektubu. Uzun süredir yazışmak istiyordum aslında ama bir türlü fırsat olmadı. Daha önce "Çağdaş Kawa Mazlum Doğan"la ilgili oyununu okumuş ve cezaevinde sahnelendiğini duymuştum. Bir arkadaş sonradan fotoğraf göndermişti. İzleyemediğime üzüldüm. Şimdiye kadar yapmadıysam dahi oyunu fotoğraflarla tanıtan eleştirel bir yazı yazmayı düşünüyorum. Yazıdan önce ayrıntılı yazışma fırsatı bulacağız saurım.

Bu mektupta asıl değinmek istediğim "Gerçek, Efsane ve Bir Yazının Eleştirisi" adlı yazıdır. Öncelikle biraz bilgi vermek istiyorum: Gürdal Aksoy'un aynı konuyla ilgili, sorunun değişik yönlerini irdeleyen birkaç yazısı daha var elimizde. Bunları sırayla yayımlamayla düşünürüz. Sonradan da kitap haline getirilebilir. Yazını kaleme aldıktan sonra eline geçmiş olmalı, Toplumsal Kurtuluş'un 39. sayısında, "Astrolojiden Mitolojiye Newroz Söylencesinde Dualist Motifin Çözümlemesi" başlıklı bir yazısı daha yayımlandı Gürdal'ın. Şöyle bir dipnotu var: "Newroz'un günümüzdeki egemen boyutu, direniş boyutudur. Biz, bu konuya ilişkin düşüncelerimizi, ilerde yayımlamayı düşündüğümüz Kürt Dili ve Söylenceleri Üzerine İncelemeler(1) adlı yapıtımızda Newroz'un Toplumsal Boyutu: Yaşamak Direnmektir başlıklı yazımızda dile getireceğiz." Yazında daha çok söylencelerin, Newroz söylencesinin toplumsal boyutları üzerinde duruyorsun. Ve Gürdal'ı da söylencenin bu yanını ihmal ettiği için eleştiriyorsun. Elimizde birkaç eleştiri yazısı daha var. Hepsini değerlendirmeyi düşünürüz.

Günümüzde özellikle silahlı mücadelenin dayatmalarıyla görece de olsa legal, rahat bir ortam oluştu. Bugün Kürtler üstüne birçok araştırma yayımlanabiliyor, sansürlü de olsa Mem u Zin Kürtçe basılabiliyor. İnsanlar, artık çıkan herşeye körü körüne sarılmıyor. Ülkede bugün bir bilinç patlaması yaşanıyor. Eskiden köylere gittiğimizde hep "biz" konuşurduk, onlar dinlerdi. Şimdi durum tam tersine, onlar konuşuyor biz dinliyoruz. Şehrin kenar semtlerindeki çocuklardan, dağ köyündeki yaşlı nineye kadar hemen bütün insanlarımız, sömürgeciliği enine boyuna tartışıyor, kendisine on yıllardır reva görülen kirli ve onursuz yaşamı sorguluyor ve 1990 baharıyla başlayan kitlesel eylemlerde görüldüğü gibi bunu somut pratiğiyle reddediyor.

Bugün Kürdistan'da tarih yeniden yazılıyor. Lice'de Hükümet Konağı'na yürüyen ve üzerlerine ateş açılan köylülerin korkusuz adımları, Botan'da bir dağ köyünde kıldan çadırı yakılan yaşlı kadının dirençli yüzü, Cizre'de konralara ve panzerlere karşı duran "küçük generallerin" bakışları, kurtuluş savaşçılarının mezarları başında yapılan saygı duruşları hep farklı bir yaşamın ve yeni tarih yazımının ipuçlarını veriyor. İhanet ve onursuzlukla özdeşleşmiş bir yaşam bütün yanlarıyla yeniden sorgulanıyor.

Biliyor musun Selim, bugün ülkemizde 'yitik insan'ı arayıp Yeşilçam filmlerine konu yapmanın, nostaljik olmanın ötesinde bir anlamı kalmamıştır. Maalesef Türk sineması hala bunu yapıyor, ilkel temalarla 'yitik insan' manzaraları çizilerek geri kalmışlık mitinin ardına sığınılıyor, geri kalmışlık birçok sanatçı için mitos olma özelliğini hala koruyor.

"O'nun, kurgusunu, anlatımını katleden Erden Kıral bir yana bırakılmalıdır. Peki ya Camdan Kalp'e övgüler dizilmesine ne dersin? Ucuzluğa prim veriliyor Selim, ucuzluğa... Bu sanatçılar, gözlerini bir de başka yöne çevirseler... Kürt kadınları, Şerif Sezer'in canlandırdığı 'yitik' kişiliklerden ibaret değildir artık. Dağlarda lav ve kimyasal silahlarla yakılan ve cesetleri helikopterle yüzlerce metre yükseklikten voldaşlarının üzerine atılan Aytenler, Berivanlar, Binevşler de var bu ülkede. Bir de bunlar roman kahramanı olsa, bu onur abidelerinin yaşamı filme çekilse, "Kirpi"ler bir de bunlara ilgi duysa... "Her insan, herkes karşısında herşeyden sorumlu" ise (Dostoyevski) hele aydın olmak çok daha büyük bir sorumluluğu ve duyarlılığı gerektiriyorsa bu tür istemlerde bulunma hakkımız var.

Yeşilçamlı yönetmen, mevcut konumuyla Hollywoodlı yönetmenin çok gerisindedir. Amerikan sinemasında kendi ordularına karşı savaşan Vietnamlı kadınların mücadelesini konu edinen filmlere rastlanabiliyor. Ya Türk sinemasında? Bu konuda hiç iyimser olmamakla birlikte, ülkemizi bu filmlerin pazan olmaktan çıkarmak gerektiğini düşünüyorum.

Evet Selim, "Beko"ları, bol olan Kürtlerin, "Bese"leri de boldur. Zalimlerin hüküm sürdüğü toplumlarda 'Beko'lar hızla çoğalır. Ve zalimlere karşı başkaldırıları da olur." Dediğin gibi, "Bu başkaldırıların adı Bese olacağı gibi 'Mazlum' veya 'Zekiye' de olabilir." Kuşkusuz "Önemli olan isimler değil isimlerin gördüğü işlevlerdir." Ancak bütün bunlara rağmen şu yargıya katılmıyorum: "Kürt toplumunun yapısı hala efsanelerin ortaya çıktığı dönemdeki gibidir." Hayır Selim, hayır! "Zalim Dehak şu anda Ninova'da dirilse, kılıcı kuşansa, zırhını giyse, atına binse, Yukarı Mezopotamya'yı dolaşsa" çok az şeyin değil, tersine birçok şeyin değiştiğini görecektir.

"Kürt insanı" ilk kurşunu sıklıkla almıştır. Sömürge kişiliğinin etkileri kayboluyor. "Yeni insan"ın yaratılmasında önemli adımlar atılıyor. "Yeni insan"ın en önemli özelliği sorgulayıcı olmasıdır. Sorgulayacağız Selim. Yıllardır bize yazgı diye belletilen yaşamı sorgulayacağız.

Sorgulamak duygusal değil, soğukkanlı olmayı, bilimsel bir bakışı gerektiriyor. Birisi çıkıyor ve Yaşar Kemal'in kötü bir kopyası olan bir metne, "Siyabend ile Xece" gibi sözlü edebiyatın önemli bir ürününün adını veriyor. Bir başkası "Koçgiri Destanı"nı yazıyor. Oysa Türkçe yazılan ve büyük bir Kürt başkaldırısını şiirleştiren bu destan ne yazık ki Nazım'ın şiirlerinin kötü bir kopyası. Hem de en kötü şiirlerinin bir kopyası; Kuvay-ı Milliye'nin.

Artık "bizim" gibi görünen herşeyi sahiplenmenin

zamanı geçti. "Bizim" adımıza çıkarılan, üreticisi ve tüketicisi gene biz olan yayınların üzerinde titizlikle durmak gerekiyor.

Yeni bir tarih yapıyor. Bu tarihin yeniden yazımına katkıda bulunmak gerekiyor. Yayın olarak bunu yapmaya çalışıyoruz.

Sevgi ve dostlukla.

BİZ KİMİZ?

Bir arkadaşımızın gönderdiği bu bu mektubu da "Dostça Yazışmalar" da, bazı bölümlerini çıkardıktan sonra yayımlamayı uygun bulduk.

Sevgili Arkadaşlar,

Her düzeyde uygulanacak bir entellektüel şiddet, tekelci düzen dışında sol içi sorunları ya da değişik bir düzlemde örgüt içi sorunları çözmeye yeterli olabilir mi? Her örgüt içi çatışma aynı zamanda çeşitli sınıf karşıtlıklarının çatışması değil mi?

Yol açmada örgüt oluşturmada ya da değişik düzeyde sorunların çözümünde şiddetin rolü nedir?

Ya da bizler çok mu değişik insanlarız?

Evet biz kimiz?

İleri bir sosyalizmin yeni ahlakçıları mıyız?

Sınıflararası düzeyde şiddetin kaçınılmaz rolünü son derece katı bir şekilde vurgulayıp, savaşırsız bir ilerlemenin olamayacağını söylerken, yetmiş yıllık sosyalist uygulamalardan çıkardığımız sonuçlarla iç sorunlarımızın çözümünde şiddet faktörünü tamamen çıkardık mı? Yaptıklarımız doğru mu? Artık içeride çıplak şiddetin dışında geliştirdiğimiz bu yeni yöntem ve ahlak daha mı doğru?

Biz Doğulu dervişlerin kahredici sabrı en büyük şiddet midir? En büyük fırtınalara, dış şiddete, iç şiddetimiz mi galip gelmekte?

Evet biz kimiz?

Bizim kadar kendi içinde bu kadar şikayetçi, mız-mız muhalefet çıkartan başkaları var mı? En hızlı solcularımızın demokrasiyi keşfedip bunu kutsadıktan sonra birbirlerine çıplak şiddet olmak üzere her türlü seviyesizliği yaparken, biz neredeyiz? "Demokrasi"yi yeniden keşfedip uygulamakta neyiz eksik onlardan?

Biz kimiz?

Bizler modern Ortaçağ'ın altın kılıçlı şövalyeleri miyiz?

Bizler Doğulu derviş ruhlu inatçı Don Kişotlar mıyız?

İçimizi kavuran bu alev bizim sonsuzluk ateşimiz mi?

Bunları niçin mi yazıyorum? Bu kısa ön tarihimiz-desonra ne tür bir şiddetle karşı karşıya kalabiliriz? Doğrusunu istersen tam kestiremiyorum.

Evet. Hangisi?

Doğu'nun derviş ruhlu şiddeti bize yetecek mi?

Sizlere sevgimizi, inadımızı yazıyor ve sevgi ile öpüyoruz.

DERGİLERDE GEÇEN AY

KIVILCIM

Türkiye Komünist Partisi-Kıvılcım
Merkez Yayın Organı

TKP-K merkez yayın organı Kıvılcım'ın bu sayışı kongre sonuçları özel sayısı niteliği taşıyor. Dergi tümüyle kongre haberleri ve kararlarından oluşuyor.

Dergide sırasıyla; 9. Kongre Sonuç Bildirisi, Kapitalizm ve Sosyalizm Üzerine Rapor ve Kongre Kararları (Kongrenin Konumu, 12 Eylül Sonrası Parti Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi, Ulusal Sorun, İşçi Hareketi, İttifaklar Ve Siyasi Birlik, Kadın Faaliyetleri, Devrimci Gençlik, Kültür Ve Sanat Çalışmaları) yer alıyor. Kongre Sonuç Bildirisi'nde :

"9.kongre (...) Dünyada komünist partilerin komünizm nihai amacına varma umudunu yitirdikleri için tek tek isimlerinden komünist nitelmesini çıkartıp yerine 'sosyalist' ibaresini koydukları bir dönemde legal mücadele döneminden kalan Sosyalist Vatan Partisi ismi yerine Türkiye Komünist Partisi-Kıvılcım ismi benimsenmiştir."

Sonuç Bildirisi aynı zamanda Dünyada sosyalizmin çöküşü nedeni ile olağan üstü bir dönem yaşandığı tespitini yapıyor ve "bu durumun Dünya komünist hareketine devasa görevler yüklediğini" ifade ediyor. Ve bu görevlerin de "Çeçmişle kıyaslanmayacak ölçüde yüksek bilinç ve enerji olmaksızın " üstesinden gelinemeyeceğini belirtiyor.

Kapitalizm Sosyalizm Üzerine Rapor; "kapitalist dünyayı değerlendirirken sadece son güçler dengesi"ne göre değil ,kapitalizmin ,sosyalizmin ve iki sistemin karşılıklı ilişkisinin ve birbiri üzerindeki etkisinin "genel tarihine ve özelliklerine topluca yeniden yaklaşmanın kaçınılmazlığı"nın gerekliliğinin ifadesi ile başlıyor.

Bütünlüklü bir dünya değerlendirmesi niteliğini taşıyan bu Rapor'da genel olarak sürecin karakteri yakalanmış görünüyor. Ancak ayrıntı gibi görünse de, "teknelci üretim ilişkilerinin serbest rekabetin zıddını yaratması" olarak değerlendirmek, kapitalizmin evriminin doğal seyrinden sapma olarak nitelenmek anlamına gelen teorik yanlışlığa, "çelişki gibi görünse de, kapitalist anlayışlarda gelişim, mülkiyet biçimlerini toplumsallaşmaya zorlarken,sosyalizmin krizi sanki tersine bir gidişle özel mülkiyete yeni kanallar açmaktadır." Ve ya "kapitalizmden sosyalizme barışçıl geçiş" tezleri sosyal olaylarca doğrulanmadı. Ancak tersi 'sosyalizmden kapitalizme barışçıl geçiş' teorik olarak ifade edilmeyi beklemeden pratikte yaşanıyor." vb. gibi değerlendirmelerde görülen, süreçleri tersinir olarak nitelenmeye, bu yanlışlıkla kolaycılığa açık değerlendirmeleri de içeriyor. Diğer yandan teorik olarak formüle etmek, doğası gereği açıklama niteliği taşıyor ve sonradan yapılan bir şeydir.

Rapor'da dikkat çeken bir diğer nokta da, bürokrasi ve devlet sosyalizmi vurgusunun fazlalığı. Ayrıca sonuç bölümünde ifade edilen, "dünya ölçüsünde eriyen sınıf saflaşması" değil sınıf saflaşmasının belli bir biçimidir.

Bu Rapor'dan altını çizdiğimiz satırları aktarıyoruz; "Sosyalizm, özellikle doğu Avrupa ülkelerinde çözülüyor. Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerin varacağı so-

nuçları bugünden kestirmek oldukça zor. Ancak şimdiden söylenebilecek olan, Sovyetler'de de sosyalizmin geleceğinin çok ciddi bir tehdit altında olduğudur.

(...)

Teknelci kapitalizm yıllarını başlıca üç farklı döneme ayırabiliriz. İlk, ikinci dünya savaşının bitimine kadar ki dönemdir; ikincisi, savaş sonrasında 1970'lerin ortalarına kadar; üçüncüsü, içinde yaşadığımız dönemi kapsar.

Döneme finans kapitalin doğup gelişmesi damgasını vurmuştur.

(...)

Teknelci kapitalizmin ikinci dönemi, 1940'lar sonrası başlar ve öncesi ile bazı önemli farklılıklar taşır. Bu farklılıkların en önemlisi devletin ir kapitalist gibi ekonomiye katılmasıdır.

(...)

Dünya kapitalizmi 1917'den sonra, artık hiçbir zaman öncesi gibi olamazdı.

(...)

Kapitalist ekonomiye plan uygulaması da 1945'ler sonrası girmiştir. Aşırı üretim krizlerinin yıkıcılığı ekonomide planlı davranmaya zorlamış, teknik haberleşmedeki gelişmeler de planlamayı mümkün kılmıştır.

(...)

Öte yandan, aynı yıllar klasik sömürgeciliğin hızla tasfiye olduğu, yeni sömürgeciliğin yaygınlaştığı yıllardır. Kapitalizm, doğuş yıllarında ilk büyük sermaye birikimi sömürge talanlarıyla yaşamıştır.

(...)

1973 krizi esas olarak "refah devleti"nin sosyal hacmalar yönünü etkilemiştir.

(...)

Sonuçlandırırız, sosyalist ülkelerdeki krizin birden tırmanmasıyla kapitalizmin görünümü parlaklaştı. Kapitalist sisteme bizzat sosyalist saflardan da övgüler arttı. Oysa 1990'lar kapitalizm açısından yeni kriz beklentilerinin yoğunlaştığı yıllardır.

(...)

SOSYALİZM

Sosyalizm, tarihinin en rdamatik yıllarını yaşıyor. Sosyalizm sorunlarına yaklaşmak artık sistemdeki şu ya da bu detayın değerlendirilmesiyle sınırlı kalmaz, olaylar yaşanan sosyalizm deneyini topyekün yargılıyor.

(...)

Dolayısıyla yaşadığımız yıllar insanlık tarihi açısından yeni bir dönüm noktasıdır. Yeni teorik sentezlerin yaratılması, yeni politik parolaların yükselmesi kaçınılmazdır.

(...)

Böylece sosyalizm görüşte yaygınlaşırken, nitelikçe yeterince derinleşmiyordu. Günümüzde bu gerçeklik apaçık ortaya çıkmıştır.

(...)

Tahıl stoku ve ticarete spekülasyon NEP'in proletarya iktidarı altında katlanılabilecek sınırlarına dayandığını göstermiştir.

(...)

Ekonomideki sancılar kendini nasıl ortaya koymuş-

tur? İlk gösterge, üretimde ve verimlilikteki düşüştür.

(...)

Krizin ikinci göstergesi, kullanılmayan stokların %184 artışıdır. Bu stok artışının kapitalist ekonomilerdeki aşırı üretimle hiçbir ilgisi yoktur. Kalite düşüklüğünden dolayı talebi kesilen, ancak planda yer aldığı için bu mallar yıllarca birikmiştir.

(...)

Öte yandan ekonomideki bozulmanın üçüncü göstergesi kendini "gölge ekonomi" olarak ortaya koymuştur. Sovyet ekonomisinin dörtte biri sosyalist kanunların dışında işlemektedir.

(...)

Bu bozulmanın legale çıkarılması ve kendi iç karakterine uygun bir yasal çerçeveye alınması neredeyse kaçınılmaz hale gelmiştir.

(...)

İnsanlık, yeni değerlere yaşlı insan ihtiyatlığıyla değil, ihtiyatsız gençlik coşkusuyla sahip çıkmıştır. Aksi takdirde bu yeni ideallere değil yaklaşmak, üstüne laf tüküp ağlaşmak insanlığın alın yazısı olurdu.

(...)

Geriye dönüşün itici gücü, üretim ilişkilerini yozlaştırıp taşaştıran ekonomi ve siyasetteki mutlak devlet tekelidir.

(...)

Sosyalizmde kişisel inisiyatif kaçınılmazdır. Ancak sorun bu inisiyatifin kişisel çıkarla bağlarını zayıflatmak, toplumsal çıkarla bağlarını kurmakta yatar.

(...)

Yitirilen sosyalizm ve baskın çıkan kapitalizm gerçekliği karşısında, sosyalizm değerlerinin kabalıktan kurtulup daha mükemmelleşmesini ummak, belki yakın yıllar için ütopyi gibi görünse de insanlığın gelişmesinde kaçınılmaz bir konak olacaktır.

(...)

Kapitalizm, üçüncü dünyanın servetlerinin yağması pahasına sonraki yıllarda kendini yenilemiş, ancak Sosyalizm dünyanın bu yeni hızı değişimine yeterince ayak uyduramamıştır.

Sosyalizmin yıkıntılarının ve üçüncü dünyanın olgunlaşan krizinin içinden, günümüz kapitalizmini aşabilecek yeni sosyalist sentezler çıkacaktır.

ORAK ÇEKİÇ

Türkiye İhtilalci Komünistler Birliği
Merkezi Yayın Organı
Ocak-Şubat '91, Sayı 25

Arnavutluk'ta yaşanan "revizyonist karşı-devrim" üzerine revizyonist ve Arnavutlukçu kesim bir sürelik (epeyce uzun bir sürelik) bir suskunluktan sonra nihayet AEP'i revizyonist ve kapitalist yolcu ilan etti. Ancak daha birkaç ay öncesinin "kardeş parti"sinin kapitalist restorasyona girmesine karşın, Enver Hoca ardılları hiçbir özelleştirme yapma ihtiyacı hissetmiyorlar. Anlaşılan bu konuda özelleştirme vermek yine "bize" düşüyor.

TKP-ML Hareketi'nin yayın organı İleri'den sonra TİKB merkezi yayın organı Orak-Çekiç'te de bir yazı yayımlandı:

"...AEP ve ASHC ne yazık ki, bu güveni bu kez boşa

çıkardı" diyor. "Arnavutluk'ta bugün parti ve devlet yönetimi burjuva-revizyonist bir kliğin eline geçmiş durumdadır"(sf.10). Reel sosyalizmdeki çözümler "Sosyal-Emperyalizm" teorisini iyice gülünçleştirirker kapitalist restorasyon tezini önplana çıkarıyor.

Ancak işin asıl trajedi-komik yanı, Orak-Çekiç'in aynı sayısında kendi kendisini yalanlamasıdır. Yine bu sayıda bir yazıda, UKH konusunda şunlar yazılı: "Başında AEP gibi deneyimli bir Marksist-Leninist parti olmak la..."(sf.29). Böylece AEP'in hala uluslararası komünis hareketin başında(!) olduğunu öğreniyoruz. Bizce bu nun açıklaması şu olabilir: Kendi yazdıklarımı ikinci kez okumadan dergiye koyuyorlar. Farkedememiş de olabilirler. Öyle ya, şu son bir ay içinde "sosyalizmin kalesi revizyonist kliğin eline geçti, tespitler de hızla eskidi ta bi.

Orak-Çekiç'in şimdilik sosyalizmin sorunlarına ajitasyonun ötesinde yaklaşmadığı görülüyor.Devrim v sosyalizme bağlılığından kuşku duymadığımız Orak Çekiç'in sosyalizmin sorunlarına böyle ciddiyetsiz yaklaşması gerçekten üzücü. Türkiye'de artık anti sovyetizm üzerine siyaset kurmak oldukça zordur.

Orak-Çekiç'ten aktarıyoruz:

"Devrim ve komünizm ideallerini, sosyalizmin mu zaffer bayrağını 45 yıldan beri büyük bir yiğitlik ve tutarlılıkla taşımış olmasından ötürü dünyanın bütün gerçek komünistleri,devrimcileri ve ilerici güçlerinin haklı bir güvenini ve saygısını kazanmış olan AEP ve ASHC ne yazık ki bu güveni bu kez boşa çıkardı.

Arnavutluk'ta bugün parti ve devlet yönetimi burjuva-revizyonist bir kliğin eline geçmiş durumdadır. Bunların izledikleri çizgi, ML'nin sosyalizmin evrensel ilk ve yasalarına olduğu gibi Enver Hoca yoldaş döneminin tutarlı ve militan ML çizgisine de açıkça aykırı olan burjuva liberal bir çizgidir. Bu çizgi doğrultusunda bugün atılan adımların eninde sonunda varacağı yer, sosyalizmin tümüyle tasfiyesi ve kapitalizmin inşasından başka bir yer olamaz.

Özellikle geçtiğimiz Aralık ayından sonra hızlanan iyice açığa çıkan gelişmelerden sonra Arnavutluk'u bugün sokulduğu yola ve bu yolda atılan adımlara n "sosyalist" demek ne de bunlara geçici taktik adımlar gözüyle bakmak olanaklıdır. Bu yol "kapitalizme geçiş dönüğü" yoludur; siyasal yapıda, ekonomide ve dış politikada atılan adımlar sosyalist değil "burjuva liberal kapitalist" niteliktedir. Bunlara bazı konularla sınırlı bir "sapma" gözüyle de bakılamaz. Siyasal yapıdan ekonomiye,dış politikadan ideolojik sorunlara kadar her alan da birbirini tamamlayan, her geçen gün biraz daha derinleşerek kendini dışarıya vuran "çizgilemiş bir oportünizm" veya "oportünist bir çizgi" dir artık karşımızda duran.

(...)

Ekonomide kapitalist "serbest pazar ekonomisine geçiş" hedefleniyor artık. Bu açıkça ilan edilmekle kalmıyodu bu arada zaten bu yönde bir dizi adım atılıyor: Sosyalist merkezi planlamanın rolü daralıyor, işletmelere tamamen özerkliğin sınırları genişletiliyor, sosyalist ekonominin temel ilkesi ve yol gösterici amacı olan "halkın gereksinimlerini karşılama ve refah düzeyini yükseltme" ilişkisinin yerine kapitalist kar ve verimlilik ilkeleri geçiyor, kooperatif üyesi köylülerin sahip olabilecekleri

kişisel mülkiyetin sınırları genişletiliyor, ticaret ve hizmetler sektöründe özel girişimcilik serbest bırakılıyor, maddi özendiricilerin rolü ve ağırlığı artılıyor, Enver Hoca yoldaş döneminde Anayasaya da geçirilen emperyalist ülke ve kuruluşlardan borç, kredi veya yardım alma, emperyalist sermaye yatırımlarına izin verme yasağı kaldırılıyor, AT, IMF ve Dünya Bankası gibi emperyalist kuruluşlara girebilmek için onur kırıcı tavizler veriliyor.

Stalin yoldaşın adına, çizgisine ve heykellerine artık açıkça saldırılıyor. Yeni "Ballici" şeflerden biri, sıranın yakında Enver Hoca yoldaşa da geleceğini fütursuzca açıklayabiliyor.

(...)

ABD ve Sovyetler Birliği başta olmak üzere emperyalist devletlere, Avrupa Topluluğu ve AGİK gibi emperyalist kuruluşlara karşı Enver Hoca yoldaş döneminde izlenen ilkeli ve militan tutum, bunun 180 derece zıddı tam bir ilkesizlik ve kendini beğendirme çabalarına dönüşüyor

(...)

Örnekler daha çoğaltılabilir ama bu kadarı da yeter. Bütün bunlar artık ne "taktik adımlar" olarak görülebilir, ne de "küçük" ve "önemsiz" sapmalar olarak değerlendirilebilir. Burada bir "çizgi", hem de Kruşçevcilikten veya onun bugün aldığı biçim olan Gorbaçovculuktan aşına olduğumuz "burjuva liberal revizyonist bir çizgi" söz konusudur. Biz bu çizgiyi asla onaylamıyoruz ve karşı çıkıyoruz. Ne ML ve sosyalizmin temel ilkeleri ile ne de Enver Hoca yoldaşın ilkeli ve militan ML çizgisi ile bağdaşan bu revizyonist çizgiyi mahkum ediyoruz.

(...)

İzlenen politikalar ve bu doğrultuda atılan adımlar bir bütündür. Nasrettin Hoca'nın "şuna değdi, buna değmedi" hikayesinde olduğu gibi içlerinden şu veya bunun belli koşul ve kayıtlarla dahi olsa şu veya bu ölçüde "anlaşılabilir" bulunması söz konusu olamaz. Burada belirleyici olan bu bütünlüğün kendisi ve buradan hareketle bugünkü gidişin yönüdür. Bu bütünlük "revizyonist"tir, gidiş ise "kapitalizmin inşası" yönündedir. Bu arada, özünde açıkça burjuva-kapitalist bir nitelik taşıdıkları halde atılan adımların bir de "sosyalist büyüme ve gelişmenin gereği" olarak savunulması, "sosyalist" nitelikte önlemler olarak "teorileştirilmeye" kalkışılması asla kabul edilemez bir başka tutumdur. Burada artık sosyalizmin teorisine karşı da bir saldırı, onu bozma ve yozlaştırma girişimi söz konusudur.

(...)

Arnavutluk'taki bugünkü gidişin burjuva kapitalist yönde bir gidiş olduğunu belirlemekle iş bitmiyor elbette. Görülen o ki bu gidiş, Enver Hoca yoldaşın ölümünden sonraki yıllar içinde başlamıştır. Ancak iş isten bütünüyle geçmiş midir? Şu anda canalıcı soru budur. Adeta frenleri patlamış bir kamyon misali burjuva kapitalist yönde giderek hızlanan bir gidiş söz konusudur. Fakat unutmamak gerekir ki, sosyalizmin inşası gibi onun tasfiyesi de bir gecede veya birkaç ay içinde tamamlanıp bitirilebilecek bir süreç değildir. Bu nedenle, Arnavutluk'taki "artık her şeyin bittiği" gibi bir yargıya varmak için her şeye rağmen vakit henüz erkendir.

(...)

Daha çok gençlik ve aydınlar içinde taraftar bulduğu

görülen burjuva liberal görüş ve eğilimler, Arnavutluk gibi sosyalist bir ülkede neden ve nasıl olup da yine de yabana atılmayacak bir toplumsal taban bulabilmektedir kendisine? Bunu salt ağırlaşan dış ve iç güçlükler ortamında emperyalist-revizyonist propagandanın baştan çıkarıcı etkinliğine bağlamak, sorunu aşırı basitleştirmek olur. ama burjuvazi ve onun maskesiz uşaklarının yanı sıra sosyalizm döneği revizyonistler ve Troçkist hainler gibi "sosyalizmin çökmesine", "proletarya diktatörlüğü, sosyalist kollektif mülkiyet ve merkezi planlama sisteminin iflasına" veya "tek ülkede sosyalizmi inşa etmeye kalkmanın "kaçınılmaz" sonucuna", vb. bağlamaya kalkışmak ise bile bile yapılan bir alçaklık ve iftira olur.

(...)

İhanet, kendisine güvenilen ve bugüne dek hep doğru yolu göstermiş olan Parti yönetimini ele geçiren revizyonist bir klikten gelmiştir.

(...)

Bugünkü durum ve gidiş karşısında, uluslararası komünist harekete mensup komünistlere, sosyalist Arnavutluk'un gerçek, içten ve kararlı dostlarına düşen görevler nelerdir? Onlar en başta, iş isten daha fazla geçmeden ML'ye ve sosyalizme aykırı ve onun tamamen tasfiyesi ile sonuçlanabilecek bugünkü burjuva liberal gidişe kararlılıkla karşı çıkmalıdır. Sadece Arnavutluk'taki sosyalizmin daha fazla tahribat ve yıkıma uğratılmasının önüne geçilmesine katkıda bulunabilmek açısından değil; sosyalizmin teorisi ve tarihsel kazanımlarının korunması ve savunulması açısından da bu acil ve zorunludur.

(...)

Bir bilim olarak ortaya çıktığı günden beri Marksizmin, 1971 Ekimiyle maddi bir gerçeklik haline geldiğinden beri sosyalizmin kimbilir kaç milyoncu kez "ölüm ilanı" nı veren ve karanlıkta bu kez sevinç çığlıkları atan kapitalizmin sahipleri ve bütün uşaklarına tarihin yanıtını yine tarihi gerçekler veriyor: **MARKSİZM-LENİNİZM VE SOSYALİZM ÖLÜMSÜZDÜR!"**

ZAFERE DOĞRU

Şubat-Mart 1991 Sayı:1

Zafere Doğru, yayın hayatına yeni başlayan bir dergi.Öncelikle kendisine hoşgeldin diyoruz.

Derginin iç kapağındaki 'Merhaba' başlıklı yazının girişinde şöyle deniyor:

"Tarihten günümüze çok kereler, değişeni açıklayanlar, geçmişin köhne değerlerine sıkı sıkıya sarılarak yeniliğe küfür etmişlerdir.

Dinsel dogmalara inananlara lafımız yok. Herkes istediği mantıkla düşünebilir. Ancak Marksizmi-Leninizmi kendisine rehber edinenlere, dürüst,devrimci insanlara anlatacağımız var."

Tanımlamalarının bize uyduğunu düşündüğümüz için anlatacaklarını okumaya başlıyoruz. Anlattıklarının okuyucularımızın da ilgisini çekeceğini umuyoruz.

"...Türk sosyalistleri hala birkaç bin kişiye hitap ediyor, gündeme etkisi son derece zayıf kalıyor. Halktan kopuktan, ideolojik model taklitçiliğinden, eylemsizlik-

ten kurtulmak zorunda." Bu güne kadar hep sosyalistlerin sınıflar, işçi sınıfından uzak oluşuna dikkat çekildi, çekiliyor. Ancak "halktan kopukluk" narodnik bir vurgu olarak mahkum edileli epey zaman olmuştu. Zafere Doğru 'ML' aşkıyla yeniden ısıyor.

Aynı yazının bir başka yerinde şöyle deniliyor:

"...Geleneklerin hepsinden değil ama 'gelenekçilikten' kopmak zorundadır. Türk Solu bu haliyle kaldığı sürece, çevresinde topladığı müritler dışındaki çevreye ulaşamaz. Bir süre sonra da bu 'müritler' tekkeyi terkeder. Devrim ise... hak getire. Türkiye Sosyalist Hareketi ayrışmak, kendisini yenilemek zorundadır." İşte size Türk Solunun hazin öyküsü. Bizler kendi hesabımıza hiçbir anlayış, hiçbir örgütüllüğü "tekke" kendimizi de "mürit" olarak görmedik, görmeyiz. Ama insanın aklına henten şu sorular geliyor: Acaba Zafere Doğru'nun sözünü ettiği kopmanızı istediği gelenekler nelerdir? Müritlerimiz dışındaki çevrede kimler var? Ayrıca Zafere Doğru "ayrışmak zorunda olduğumuzu" da söylüyor. Hatırlarını kiracık değiliz ya, ayrışız elbet!

"...Kemalist elitizmden kurtulup halka sıcak bakmayanlar kendilerini ne kadar sosyalist görürlerse görünsünler, Çavuşesku'nun yanına gömüleceklerdir..." Sorularımız gitgide çoğalıyor ama kavramları böylesine fütursuzca kullanan Zafere Doğru için bu kadarı çok sayılmaz. "Kemalist elitizmden kurtulup halka sıcak bakmamak". Acaba Zafere Doğru'nun sözünü ettiği "Kemalist elitizmden kurtulamayanlar" kimlerdir? Halka sıcak bakıp bakmamanın ölçüsü nedir?... Çavuşesku konusuna gelince... Herhalde Zafere Doğru "tekkesi" ya burjuva basınının fazla etkisinde kalmış ya Elena Çavuşesku'nun anılarını(!) okumuş ya da her iki koşul birden geçerli.

"...piyasa mekanizmalarından da faydalanılacak sosyalist ekonomik model oluşturulmalıdır." Birşey daha dikkatimizi çekti. Zafere Doğru Dergisi'nin 'Merhaba' yazısı öğüt verir nitelikte. Burada da "oluşturulmalıdır" deniliyor. Kim oluşturacak? Türk solunda (TöBeKaPe'yi ve SüBaP'ı saymazsanız) Zafere Doğru'dan başka kimse bu işe istekli değildir herhalde.

Artık Stalin'e küfür etmek 'sol' içinde de moda oldu. Sosyalizmin sorunlarına böylesi ucuzlukla yaklaşan, kendine 'rahatlatıcı' tesbitler yapanlar ne ilktir, korkarız ne de son olacak.

Marxizm-Leninizm'in zayıflığından kurtulmak için nasıl bir ideolojik güçle beslenmek gerektiğini ve pratikteki güç kaybının nedenlerini, kopup giden müritlerin yerine hangi tekke ve hangi tekkelerin müritleriyle birleşmek gerektiğini Zafere Doğru sayfalarında bulabilirsiniz. Bizlerin bu bölümü tasarlarken isteği, hep iyiyi, dırcı, kavgayı ve umudu ön plana çıkaran yazılar aktarmaktı. Ancak Toplumsal Kurtuluş okurlarının hoşgörüsüne sığınarak böylesi ... yazılara da yer vermek sorumluluğunu hissettik. Tarihin yargısından korktuğumuzdan olsa gerek, ya da bu yeni ideolojik sentezin(!) bilimsel derinliğini anlamamış da olabiliriz!

Zafere doğrudan aktarıyoruz:

"...19. asırdan 1917'ye kadarki nesillerce, Rus devrimlerinin kanı ve canı pahasına alınan iktidar, '30'lu yıllarla Stalin'in yönetiminde insanları baskı altında tutan ve ekonomik kararları hiçe sayan emir ekonomisiyle deformasyona uğradı. Parti içi demokrasi ayaklar altına alındı. En ufak muhalefet eğilimi fiziki olarak ve işkence ile ortadan kaldırıldı.

tadan kaldırıldı.

(...)

Doğu Avrupa halkları bu sisteme karşı Berlin (1953) ve Macaristan (1956) ayaklandı. Bazı ayaklanmalarda ABD emperyalizminin kışkırtmaları ve ulusözleştirilen eski egemen gerici sınıfların rolü olsa da, asıl halk kitlelerinin, işçi ve aydınların bağımsızlık ve demokrasi özemleri belirleyiciydi. Ancak bu ayaklanmalar kanlı bir şekilde bastırıldı. Macaristan'da demokratik sosyalizmi savunan Imre Nagy ve arkadaşları öldürüldü. Böylelikle demokratik sosyalizm yanlısı potansiyel ortadan kalktı.

(...)

Ancak Stalinist sistemden kaçan Polonya halkı, Türkiyedekine benzer bir IMF şoku ile nereye gideceğini acı bir şekilde kavrar. Biz Türkiyeli komünistler olarak Polonya halkının tercihine saygılıyız. İsteyen halk kapitalizmi seçebilir, sosyalist bir ülkede bile.

(...)

...Küba'da sosyalist demokrasi uygulaması Doğu Avrupa ile kıyas kabul etmez durumdadır. Buna rağmen çoğulcu demokratik sosyalizm ve özellikle de pazar ekonomisi yönünden adımlar atmaması halinde Küba'nın zor duruma düşeceği açıktır.

(...)

Stalinist sosyalizmin çökmesinin (...) temelinde ekonomik sebepler yatmaktadır. Plan ekonomisi 30'lu yıllarda uygulandığı şekliyle, dünya pazarlarında yer almadığı için geri bir ekonomik yapıdaydı.

(...)

Stalinist sosyalizm Marks, Engels, Lenin ve milyonlarca işçi ve aydının uğrunda mücadele ettiği, insanlığı kurtuluşa götürececek bir ekonomi ve politika değildi. Bu anlamda sosyalizm değildir. Afrika, Arap Sosyalizmi gibi marksizmden etkilenen, fakat azınlık bir bürokratik tabakanın artı değeri sömürdüğü, ücretli emeğe dayanan, kapitalizmin başka bir varyasyonudur."

Aynı dergide, H. Güneçli imzasıyla da, değişime ayak uydurmak gereği vurgulanarak şunlar söyleniyor:

(...)

"...geçmişten kopmamız, olumlu yönde gelişmemiz için dogmatizmden kopmamız gereklidir. Kendi memleketimizin komünisti ve devrimcisi olmamız gereklidir. Bu anlamda yerli olmamız lazım, bu anlamda marksizmi leninizmi yerlileştirmemiz lazım. Ben buna marksizmin leninizmin Türk-İslam sentezi diyorum.

(...)

"...bizim markzismi leninizmi yaradıcı bir şekilde Türk-İslam toplumuna uydurmamız gerekiyor. Elbetteki biz ne milliyetçi ne de dinciyiz. Böyle birşeyimiz yok.

(...)

Devrimci örgütleriniz Türkiye toplumunun çocukları olarak, toplumda var olan birtakım zaafı da taşıyorlar. Elbette Türkiye toplumunun çocukları olacağız. Ama kötü geleneklerin sürdürüldüğü olmak mecburiyetinde değiliz. Örneğin parti içi demokrasi, örgüt içi demokrasinin hüküm sürdüğü örgüt sayımız maalesef az.

(...)

"...bizim demokrasi sorununu herşeyden evvel bayrak yapmamız gerekir. Türkiye'de bizden daha fazla demokrasiyi savunması mümkün olan bir eğilim olamaz. Çünkü biz Özal, Demirel, İnönü gibilerinin demokrasiyi savunmalarına müsaade edemeyiz."

HAINLER VE SOKAKLAR

YOLLAR ayrılmıştır.

SOKAKLAR ayrılmalıdır.

SON on yılın yeni bir dönem olacağı yolundaki tam kesinlik kazanıyor; 1990 yılının ikinci yarısı ilk işaretlerini verdi. Kürt kitaplarının yayımlanması, Batı'da devrimci baskının kurulması, SHP içinde Deniz Baykal'ın tasfiye edilmesi ilk işaretler oldu. Arkası geliyor; ANAP şirket olmaktan çıkarak bir emperyalist partiye dönüşüyor. SHP, kişiliğini ve yerini bulmaya başlıyor.

TOPRAK hareketleniyor.

DÜZENCİ sendikalar eskisi gibi sürdüremeyeceklerini görüyorlar. Tekelli düzen, işçi ve emekçiden on yılda hızlandırılan hırsızlığı kısmen telafi etmek gereğini duyuyor. Ancak bu duygu, ekonomik sömürünün soğuk mantığına çarpıp duruyor.

TEKELLER varsa, emperyalizm bir politika olarak vardır. Artık Türkiye'de tekelli düzenin emperyalist çizgisi bir eter gibi toplumun, ekonominin ve yaşamın her alanına nüfuz etmeye başlıyor. Tekelli düzen, Türkiye'nin seçkinlerinin niteliğini değiştiren bir aşamaya giriyor.

FRANSA, kardeş Arap insanının üzerine en acımasız bombalarını sağıyor. İşte tam bu sırada Fransa'nın Yahudi kökenli Ankara Büyükelçisi Bab-ı Ali'de Fransa liyakat madalyaları dağıtıyor. Bağdat'a ölüm dağıtmak ile Bab-ı Ali'de madalya saçmak arasında kesin bağ vardır; Cumhuriyet'in sinema eleştirmeni ile dış politika yazarı Ali Sirmen, ne yaparak bunu hakettiklerini kendi kendilerine sormak durumundadır.

BARIŞ Davası'nın bir değerli sanığının ölüm saçı bir emperyalist ülkeden madalya alması, ölüm makinalarının çalıştırıldığı bir zamanda liyakatlı bulunması, son derece şaşırtıcı, öğretici ve üzücüdür.

SORULMALIDIR: İsmail Beşikçi'nin, Yalçın Küçük'ün davalarına tenezzül etmeyen, MİT ile bağlantılı olabilecek Sadık Ahmet'in davası için ülke dışına çıkan İstanbul Barosu'nun saygın ve çalışkan başkanı Turgut Kazan'ın, ömrünü ve beynini kira tahliye davalarına ayırmış Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'na verdiği "hukuk savunması" madalyasının hesabı yapılmalıdır. Beşikçi yazdı, kitabı toplatıldı. Küçük, yazdı, kitabı toplatıldı. Velidedeoğlu bir ırkçidir; eğer bir DGM'de savcı olsaydı Ülkü Coşkun'u aratmayacağından emin olmak gerekir. İstanbul'un Türk kökenli devrimci avukatları, İstanbul'un Kürt kökenli devrimci avukatları, bu yaptığını, Baro'nun çalışkan başkanı Kazan'ın yanına bırakmamalıdır.

KIRINTILAR ile yetinme dönemi sona ermelidir.

"**DEMOKRAT**" ya da barışsever olduğu için birtakım yılışık, yetersiz, kalpazan, ürkek ve korkaklardan kırıntı toplama dönemi sona erdirilmelidir. Sovyet sisteminin çöküşü, "cephe" politikalarının bu olumsuz mirasını da bırakma zamanı olmalıdır.

EMPERYALİST aşama tekelli aşamadır. Tekelli aşama sadece devletin tekellerin çizgisine geçmesini anlatmıyor; devlet büyüyor. Pekçok özelleştirilen devlet işletmeleri, tekeli aşamada daha çok devletleşiyor. Tekeller, devletleşiyor; bu, tekelli aşamada altı dikkatle çizilmesi gereken bir paradoks oluyor.

BASIN devletleşmiştir. Irak Savaşı, Türkiye basınının devletleştirilmiş olduğunu netlikle ortaya çıkardı. Milliyet'te Öztin Akgüç, her zaman ilgiyle okunan yazılarının birisinde, basında büyük bir Amerikan lobisi olduğunu ortaya çıktığına işaret etti. Doğrudur; Irak Savaşı, pekçok eğilimi, olumlu ve olumsuz, suyüzüne çıkardı ve gözler önüne serdi.

İLHAN Selçuk, Mümtaz Soysal, Ahmet Tan, Mehmet Ali Birand, Uluç Gürkan; bütün Türkiye basınında gittikçe azalan namus çiçekleri olarak kaldılar ve sivrildiler. Bunların karşısında jingolar türedi; Jingo Cengiz Çandar, Jingo Engin Ardiç, başı çekiyorlar.

YOLLAR ayrılmıştır. Sokaklar ayrılmalıdır. Bundan sonra namus çizgisinde kalmak daha zor olacaktır. Hainlere verilecek havuç büyütülmüştür. Namuslulara dayatılacak sopa kalınlaştırılmıştır.

YİĞİTLİK dönemi geliyor. Yaşamın kendisinin yiğitlik olduğu bir dönem açılıyor. Emperyalist aşamada insan olmak, ancak ve ancak yiğit olmakla mümkün olabiliyor. Yiğit için ölüm, bir boşluğa yönelme değil, yaşamın bir başka aşaması haline geliyor. Hapislik de böyledir; emperyalist aşamada insan olmak, başka bir yaşam felsefesini yaşatmak demektir.

YETMİŞ yılları, Türkiye'yi sağa çekmek isteyenlere karşı verilen bir yiğitlik dönemidir. Kaybedildi. 1978 yılından itibaren Türkiye hep sağa çekildi. Şimdi rüzgar sola esiyor. Toprak sola kayıyor. SHP, içindeki Amerikan uşaklarını temizliyor. ANAP, Bayan Özal'ı öne sürerek, kendi sağ ve "solu" arasında bir mücadeleye giriyor. Türkiye'de iktidarın şimdiki iki seçeneği, ayağının altında toprağın kaydığını hissediyor.

TÜRKİYE, bir büyük mücadeleye açılıyor. Yollar ayrılmıştır; artık sokaklar ayrılmalıdır. Toplumun her yerinde, sendikalarda, üniversitelerde, basında, bürokraside, Türklük arasında, Kürtler arasında, hainler, Amerikan uşakları, korkaklar ve kaçınlar, zalimler bulunup çıkartılmalı ve baskı altına alınmalıdır.

ZAMAN, sokakları ve hainleri ayırma zamanıdır.